

LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA LOKALNE AKCIJSKE GRUPE FRANKOPAN 2014-2020

Ovaj projekt sufinanciran je sredstvima Europske Unije iz Europskog fonda za poljoprivredni razvoj, Podmjera 19.1. „Pripremna pomoć“ u okviru Mjere 19 „LEADER – CLLD“ – LAG Frankopan iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020.,

Udio sufinanciranja 90% EU, 10% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

SADRŽAJ:

1. OSNOVNE ZNAČAJKE PODRUČJA LAG-a	3
2.1 Opće zemljopisne značajke i položaj područja.....	3
2.1.1 KLIMATSKE I gEOmoRfološke ZNAČAJKE PODRUČJA	4
2.1.2 Kulturno-povijesna i tradicijska baština.....	5
2.1.3 Prirodna baština i NATURA 2000.....	7
2.1.4 STANJE DRUŠTVENE I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE	10
2.3 Gospodarske značajke područja	14
2.3.1 Tržište rada	18
2.4 Demografske i socijalne značajke područja	19
2. Analiza razvojnih potreba i potencijala LAG-a, uključujući SWOT analizu.....	20
2.1 SWOT analiza područja LAG-a FRANKOPAN.....	23
3. Opis ciljeva LRS te integriranog i inovativnog karaktera LRS uključujući jasne i mjerljive pokazatelje za izlazne pokazatelje ili rezultate.....	27
3.1 Ciljevi, mjere i tipovi operacija LRS za područja LAG-a temeljeni na mogućnostima PRR 2014 – 2020	30
4.2 Opis mjera uključujući definiranje korisnika, kriterija prihvatljivosti.....	40
4.3 Opis tema planiranih projekata suradnje i način odabira projekata suradnje	41
4.4. Inovativan i integrirani karakter LRS.....	41
4.5 Usklađenost sa nadređenim strateškim dokumentima.....	43
4.6 Opis odabira projekata na razini LAG-a	44
5. Opis uključenosti lokalnih dionika u izradu LRS	46
5.1 Opis partnerstva	49
6. Akcijski plan provedbe LRS	49
7. Način praćenja i procjene provedbe LRS	49
7.2 Indikatori za mjerenje učinka provedbe LRS	52
8. Opis sposobnosti provedbe LRS	52
8.1 Povijest organizacije i dosadašnja iskustva LAG-a u provedbi projekata.....	52
8.2 Kapaciteti za provedbu LRS.....	53
8.2.1 Ljudski kapaciteti za provedbu LRS	54

8.2.2 Financijski kapaciteti za provedbu LRS i financiranje rada LAG-a	55
9. Financijski plan	56
10. Dodaci	59

Napomena:

Sve navedeno u dokumentu ne predstavlja konačni tekst. Očekivano je kako će se nakon donošenja regulatornog okvira za provedbu Mjere 19, podmjera 19.2, 19.3,19.4 mijenjati. Nakon svih promjena provoditi će se javna rasprava, dok će, nakon ugrađenih promjena, dokument ponovo biti dostavljen na konačno odlučivanje Skupštini LAG-a, a prije prijave na natječaj za provedbu LRS. Tekst će biti lektoriran nakon konačnog prihvatanja od strane Skupštine LAG-a, a prije prijave na natječaj za provedbu LRS. Ova strategija predstavlja projektni prijedlog za provedbu Mjere 19, podmjere 19.2 i 19.3 te 19.4, Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020.

1. OSNOVNE ZNAČAJKE PODRUČJA LAG-A

2.1 OPĆE ZEMLJOPISNE ZNAČAJKE I POLOŽAJ PODRUČJA

LAG Frankopan obuhvaća cjelovito područje 10 jedinica lokalne samouprave i u svom sastavu ima gradove: Ogulin, Otočac i Slunj i općine: Bosiljevo, Generalski stol, Tounj, Josipdol, Plaški, Saborsko, Cetingrad (koje sve administrativno pripadaju Karlovačkoj županiji, osim Otočca koji pripada Ličko-senjskoj županiji).

Područje LAG-a pripada statističkoj NUTS-2 regiji Kontinentalna Hrvatska. Teritorij LAG-a iznosi 2.392,48 km² što predstavlja 4,23% kopnene površine Republike Hrvatske (RH) te 40,12% površine KŽ i 10,12% površine LSŽ. 2001. godine LAG Frankopan imao je 47.383 stanovnika, odnosno 1,07 % stanovništva RH, dok se 2011. broj stanovnika smanjio za 5.016 osoba (-10,59 % u odnosu na 2001.). U 2011. na području LAG-a živjelo je 42367 stanovnika (0,99 % stanovnika RH) odnosno 25,28% stanovnika KŽ i 19,20% stanovnika LSŽ.

LAG karakterizira značajna depopulacija, pa se uz broj stanovnika, u razdoblju između 2 popisa značajno smanjio i broj kućanstava, za 1.043 odnosno -6,28%. U 2011. stanovništvo LAG-a živjelo je u 15.572 kućanstva u 250 naselja. Gustoća stanovnika na području LAG-a u razdoblju od 2001. do 2011. iznosi -10,53%, smanjenje potvrđuje izraženu depopulaciju ali i veliku ruralnost prostora. Gustoća stanovnika LAG-a 69,11% manja je od prosjeka RH te 39,4% manja od županijskog prosjeka. Popis JLS s brojem stanovnika u pripadajućim naseljima nalazi se u Dodatku 1.

Tablica 1. Osnovni statistički podaci o LAG-u Frankopan. (Izvor: ARKOD, DZS)

Grad/ Općina	Površina/ km ²	Broj naselja	Broj kućanstava		Broj stanovnika		Gustoća stanovnika/st./km ²	
			2001.	2011.	2001.	2011.	2001.	2011.
Bosiljevo	110,55	43	531	479	1486	1284	13,00	11,60
Cetingrad	137,00	36	864	726	2746	2027	19,00	14,80
Generalski Stol	99,40	25	1060	933	3199	2642	31,00	26,60
Josipdol	165,41	14	1370	1339	3987	3773	24,00	22,80
Ogulin	536,74	24	5109	4910	15.054	13915	28,00	26,00
Otočac	564,22	22	3599	3509	10.411	9778	18,00	17,30
Plaški	157,46	8	914	884	2.292	2090	14,00	13,30
Saborsko	132,57	4	380	290	860	632	6,00	4,70
Slunj	392,67	67	2277	2028	6096	5076	15,00	12,92
Tounj	96,46	7	511	474	1252	1150	13,00	11,92
LAG	2.392,48	250	16.615	15.572	47383	42367	18,10	16,19

LAG Frankopan prostire se na području 10 jedinica lokalne samouprave u središnjoj Hrvatskoj i obuhvaća zapadni dio Karlovačke županije i sjeverozapadni dio Ličko-senjske županije. Cijelo područje LAG-a gravitira u nekoliko lokalnih urbanijih središta, Ogulinu, Otočcu i Slunju, dok zahvaljujući autocesti A1, cijeli prostor je brzom vezom spojen sa županijskim središtem Karlovcem, te Zagrebom i Rijekom. Grada Otočac je istom autocestom spojen sa Gospićem, administrativnim središtem LSŽ.

Zemljopisni položaj LAG-a pruža mu velike komparativne prednosti u odnosu na druga područja, posebno u kontekstu razvoja integriranog europskog i svjetskog gospodarstva, prvenstveno radi njegova velikog značaja u povezivanju sjevernog i južnog dijela Republike

Hrvatske odnosno, Središnje i Jadranske regije, budući se nalazi na paneuropskim transferzalama, Sjever-Jug i Jadransko-jonskoj transferzali. Isto tako, **zemljopisni položaj LAG-u omogućuje velik razvoj prekogranične suradnje, budući na sjeveru graniči sa Slovenijom, a na jugu s Bosnom i Hercegovinom.**

No zasigurno je najveći značaj prostora LAG-a u njegovu geostrateškom položaju, on je direktna veza između sjeverne, istočne i središnje Hrvatske sa zapadnim i južnim dijelom zemlje, odnosno, kontinentalnog i primorskog dijela Republike Hrvatske.

2.1.1 KLIMATSKE I GEOMORFOLOŠKE ZNAČAJKE PODRUČJA

Klima područja LAG-a Frankopan područja umjereno je kontinentalna, a geografski položaj, reljef i nadmorska visina utječu na raspored oborina i hod temperatura. To se ogleda i u rasprostranjenosti pojedinih tipova tla te u fizionomiji poljoprivredne proizvodnje u pojedinim djelovima područja. Srednja godišnja temperatura u Slunju je 10,1°C, a u Ogulinu 9,7°C. Prema toplinskim oznakama to je umjerena topla klima. Najhladniji je mjesec siječanj s prosječnom temperaturom -0,5°C i s kolebanjima srednje mjesečne temperature od -5,9 °C u Slunju, do 4,5 °C u obje meteorološke postaje. Najtopliji je mjesec srpanj, sa srednjom mjesečnom temperaturom 19,7°C u Slunju, 19,3°C u Ogulinu. U promatranom razdoblju zabilježena je najniža apsolutna minimalna temperatura u Slunju - 22,0°C, u Ogulinu -28,5°C. Negative minimalne temperature na promatranom području ne javljaju se samo u lipnju, srpnju i kolovozu. Apsolutni maksimum temperature za isto razdoblje iznosi 38,0°C u Slunju, te 38,0°C u Ogulinu. Temperaturni prag temperature zraka od 5°C u području meteoroloških postaja Slunja, Karlovca i Ogulina nastupa do sredine ožujka, a prestaje početkom treće dekade studenog, te prosječno traje 249 do 260 dana. Temperatura od 10°C u Slunju nastupa kasno, tek sredinom druge dekade travnja, a prestaje početkom treće dekade listopada, te prosječno traje 185 dana. U Ogulinu temperatura od 10°C u proljeće nastupa kao i u Slunju. Također je važno navesti da temperatura od 10°C u proljeće u Slunju i u Ogulinu 10 dana kasni za Karlovcem, a spušta se prosječno tri dana ranije. Temperatura od 15°C u Slunju i Ogulinu nastupa početkom treće dekade svibnja. Stoga razdoblje s temperaturom višom od 15°C u Slunju i Ogulinu traje - 116 dana.

Prema prosječnim godišnjim vrijednostima zrak je u promatranim meteorološkim postajama u Slunju, Karlovcu i Ogulinu umjereno vlažan. Najveća vrijednost maksimalne visine oborina u promatranom razdoblju u Slunju je 84,8, u Karlovcu 93,2, a u Ogulinu 98,2 mm.

Prema modificiranom Langovu kišnom pokazatelju je u području humidne klime, a Ogulin je u području perhumidne klime. Humidnost pojedinih mjeseci u Slunju je: perhumidni su siječanj, veljača, ožujak, studeni i prosinac, a humidni su travanj, svibanj, lipanj te rujanj i listopad. Srpanj i kolovoz semihumidni su. U Ogulinu su svibanj, lipanj, kolovoz i rujanj humidni, srpanj je semihumidan, a svi su ostali mjeseci perhumidni.

Prema vrijednostima godišnjeg indeksa aridnosti (veza između oborina, temperature zraka i vlažnosti područja), područje ima egzoreični tip klime. Godišnja vrijednost indeksa aridnosti znatno je veća od 30.

Ovo područje može se definirati kao središnje brdsko i brdsko-planinsko područje, s manjim udolinama i ravničarskim dijelovima uz vodotoke rijeka Gacke, Korane, Mrežnice, Slunjčice, Ličke Jasenice, Gline i Dobre, ali i riječkim kanjonima kojima one prolaze. Budući da je poljoprivredna proizvodnja specifična u zahtjevima prema inklinaciji i ekspoziciji te nadmorskoj visini, mogu se izabrati pravi voćarski položaji, kojih ima dovoljno, ali postoji ograničenje u njihovim površinama, usitnjenosti parcela, nagibu terena i sl.. Nagibi terena na padinama uglavnom su od 5 do 20%, što je pogodno za voćarsku proizvodnju, a nagibi veći od 20% pogodni su za uzgoj kestena i oraha. Na području LAG-a raširene su karbonatne naslage s ograničenim krškim pojavama koje postaju dominantne na jugu LAG-a. U

pedološkom smislu, na prostoru LAG-a prevladavaju tla koja su lošija za poljoprivrednu proizvodnju. Prema fitogeografskoj podjeli, prostor LAG-a karakterizira brdski pojas (područje šume hrasta kitnjaka i običnog graba), predplaninski (područje predplaninske šume bukve) i gorski (područje bukve i jele).

Hidrogeološki, ovaj prostor karakteriziraju mezozojske karbonatne naslage, koje u osnovi čine vapnenci i dolomiti mezozojske starosti. Prema dubini erozije baze, odnosno dubini do koje je doprla kastrifikacija, unutar LAG-a možemo izdvojiti dvije zone: zonu visokog krša – zapadno od Ogulina, Josipdola, Saborskog i Plaškog, te zonu plitkog ili fluvio krša – istočno od Ogulina prema Slunju. Reljef zone visokog krša karakteriziraju fenomeni poput krških polja, rijeka ponornica, škrapa, vrtača, ponikvi i sl. a sva površinska voda gubi se gotovo neposredno u podzemlju stvarajući tokove voda duboko ispod površine. To su ujedno i zone velikih podzemnih špiljskih sustava izuzetne prirodne ljepote. Reljef zone plitkog krša karakterizira manja debljina karbonatnih naslaga, krške pojave su relativno plitke, pa unatoč brzom poniranju voda one se ne gube iz slivova. Vodeni tokovi su uglavnom površinski, a razvodnice slijede morfologiju terena.

Jugozapadni dio grada Otočca je gorsko-planinsko područje (obronci Velebita), dok se sjeveroistočni dio grada Otočca obuhvaća krško Gacko polje (prostana dolina rijeke Gacke, prostor plitkog krša).

Na području LAG Frankopan postoje svih pet kategorija tala, no u sveukupnoj sintezi temeljem prirodne osnove zbirno se razlikuju 3 osnovne kategorije: I. kategorija - visoke pogodnosti za poljodjelstvo; II. i III. kategorija - uvjetno pogodne za poljodjelstvo; IV. i V. kategorija - samo djelomično pogodna za poljodjelstvo, a uglavnom ih treba tretirati kao šumska tla. Najznačajnija i svakako najkvalitetnija obradiva tla nalaze se u riječnim udolinama.

2.1.2 KULTURNO-POVIJESNA I TRADICIJSKA BAŠTINA

Prostor LAG-a bio je nastanjen još u prapovijesti o čemu svjedoče brojne gradine. U antičko doba prostor LAG-a bio je strateško područje kojim su prolazile starorimske ceste povezujući gradove Senj i Sisak, kasnije je, na istim trasama, izgrađena i Jozefinska cesta. Na toj trasi, još u 9. stoljeću, a vjerojatno i ranije, nalazi se utvrda Tržan-grad (iznad današnjeg Modruša). Važna je povijesna činjenica kako je on, u 11. st. bio i središte Modruške županije, dok je u 14. i 15. stoljeću bio i biskupsko sjedište. Danas su od grada vidljive samo ruševine.

Najvrjednija kulturna baština je na području grada Otočca. Arheološkim nalazima potvrđeno je kontinuirano naseljavanje Japoda¹ u Lici barem od 9. stoljeća pr.Kr. Iz tog razdoblja sačuvani su tragovi materijalne kulture iz nekropola i nastambi po spiljama u Sincu i Ličkom Lešću. Japodsko područje (Gorski Kotar, Lika i Kordun) uključeno je u rimski Ilirik gdje ima ograničenu autonomiju. Glavni i najveći gradovi Japoda su bili na području LAG-a Frankopan, *Metulum* u Josipdolu (najveće naselje Japoda), te u Otočcu - *Avendo* (Latica kod Kompolja) i *Arupium* (Vital kod ličkog Prozora), koji je bio središte šireg područja smješeno na cesti koja je vodila prema Grčkoj (*Tarstatika-Senia-Arupium-Iadera*) ali i prema Panoniji (*Siscia*). Iz tog perioda u selu Čovići sačuvani su ostaci mitreja koji prikazuje boga Mitru kako žrtvuje bika., a u naselju Kompolje dvije velike japodske prapovijesne nekropole, a za lokalitet Crkvina za koje se pretpostavlja da se može identificirati s japodskim (odnosno rimskim) naseljem Avendo. Grad Otočac naziv i opstanak duguje riječnom otoku. Latinski naziv za Otočac je *Bivium*. Sve do 18. st. bio je smješten na prirodnom otočiću usred rijeke Gacke. Otok je bio utvrđen zidinama i kulama radi obrane. Prići mu se moglo samo čamcem preko vode. To ga je činilo neosvojivim i u svojoj dugoj povijesti Otočac nikada nije bio

¹ Japodi- sjeverozapadna etnogrpa ilirskih plemena

zauzet grad. Ime grada Otočca spominje se na Bašćanskoj ploči, najstarijem poznatom dokumentu u kojem je hrvatsko ime upisano hrvatskim jezikom i napisano glagoljičkim pismom.

Osnivačka skupština Zemaljskog antifašističkog vijeća Hrvatske (ZAVNOH)² održana je 13. i 14. lipnja 1943. u Otočcu. ZAVNOH je bio najviše tijelo narodne vlasti u Hrvatskoj za vrijeme II. Svjetskog rata, a grad Otočac je za vrijeme njegovog zasjedanja bio i glavni grad Hrvatske. Zgrada današnjeg Gackog pučkog otvorenog učilišta u kojoj se održalo zasjedanje je 1963. godine proglašena spomenikom kulture od nacionalnog značaja, a kao Spomen-dom ZAVNOH-a od 1986. godine u vlasništvu je Hrvatskog sabora.

Frankopanski kaštel u Ogulinu renesansna je građevina tlocrtnog oblika nepravilnog četverokuta. Izgrađen je u 15. stoljeću iznad Đulinog ponora rijeke Dobre, u samom središtu Ogulina. Danas je u kaštelu Zavičajni muzej koji je otvoren još davne 1967. godine. U muzeju se nalazi nekoliko zbirki: arheološka, etnografska, starog oružja, spomen-soba Ivane Brlić-Mažuranić, planinarsko-alpinistička zbirka te izložba akademskog slikara Stjepana Galetića podrijetlom iz Ogulina.

Utvrđene gradove Slunj iznad Slunjčice i Tržac na Korani, obitelj Frankopan izgradila je u 14. stoljeću kada se Slunj već spominje kao utvrđeni grad, dok se naselje Slunj, nastalo na drugoj strani kanjona Slunjčice spominje već 1409. godine.

Iznimno je značajna i utvrda Cetin koja se nalazi 5 km južno od Centingrada, iznad naselja Podcetin. Rimski natpisi na kamenim pločama (koje su vjerojatno završile u bečkom muzeju) su dokaz da su Cetinom nekad davno vladali Rimljani, odnosno da je Cetin tada postojao. U neposrednoj blizini tvrđave nalaze se dosta viša brda, što je dokaz da graditelji nisu znali za artiljerijska oružja. Pokraj tvrđave u prošlosti je vjerojatno vodio važan prometni put koji je povezivao sjeverne djelove Hrvatske s Primorjem. Župa Svih svetih prvi put se spominje 1334. godine. Kralj Žigmund Luksemburški godine 1387. u znak zahvalnosti darovao je Cetin i još neke posjede knezu Ivanu Krčkom. Srednji vijek bio je razdoblje najvećeg procvata Cetina. Pokraj velebne tvrđave, najveće na širem području tadašnje središnje Hrvatske, nalazili su se franjevački samostan i nekoliko crkava. U to vrijeme Cetin je bio u posjedu Frankopana. U 15. stoljeću nastao je njihov ogranak poznat pod nazivom Frankopani Cetinski. Ivan Frankopan Cetinski poginuo je u Bitki na Krbavskom polju, a njegov brat Grgur i sin Franjo Frankopan postali su kaločki nadbiskupi. S njima je ogranak izumro, a Cetin je prešao u ruke Frankopana Slunjskih. U hrvatskoj povijesti Cetin je odigrao važnu ulogu. Poslije poraza u Mohačkoj bitki između ugarsko-hrvatskih i turskih snaga 1526. godine, dolazi do rasula u tadašnjem Ugarskom-Hrvatskom kraljevstvu. Krajem godine na saboru u Cetinu sastao se jedan dio hrvatskoga plemstva i 1. siječnja 1527. god. izabrao Ferdinanda Habsburškog za hrvatskog kralja. Tom je prilikom grb s kvadratima prvi put korišten na hrvatskom državnom dokumentu. Novi kralj je obećao da će braniti sve povlastice, prava i slobode Kraljevine Hrvatske i njezinih stanovnika, te ih materijalno i vojno pomagati u boju za obranu od Turaka. Od tada je sudbina Hrvata skoro 400 godina usko povezana s Austrijom, a cetinska tvrđava se našla na braniku hrvatske domovine.

Stari grad Bosiljevo smješten je na uzvisini, u slikovitom prirodnom okruženju, uz povijesnu Karolinsku cestu. Tlocrtno je nepravilni peterokut s četverokutnom branič kulom i palasom pravokutnog tlocrta, te međusobno spojenim traktovima. Opasan je zidom s dvije cilindrične i jednom peterokutnom kulom. Sagrađili su ga Frankopani u 15. st. i držali ga do 1671., nakon

² Na četvrtom zasjedanju ZAVNOHA 24. i 25. 07. 1945. godine ZAVNOH mijenja ime u Narodni sabor Hrvatske. Odluke ZAVNOH-a imale su presudno i dalekosežno značenje u obrani hrvatske državnosti te su bile ustavno-pravni temelj suvremene Republike Hrvatske

čega prelazi u vlasništvo Nikole Erdodya do 1710. do 1825. godine u posjedu je obitelji Auersperg. Grof Laval Nugent kupuje ga 1825., a obitelj Cosulich početkom 20. st.. Radikalno je restauriran u duhu romantike u vrijeme Nugenta i Cosulicha.

Na području Saborskog značajno je izdvojiti crkvu Rođenja Blažene Djevice Marije iz 1726 godine koja je izniman spomenik kulture nulte kategorije.

Brojna je kulturno-povijesna baština područja LAG-a, no posebno je važno istaknuti kako je njegov prostorni položaj uvjetovao i izgradnju danas povijesnih cesta: Karolinska ceste ili Karolina koja je povezala područje LAG-a s Bakrom i Rijekom, Jozefinska cesta ili Jozefina koja je povezivala protor LAG-a i Senj, Lujzinska cesta ili Lujzijana koja je povezivala LAG s Rijekom, te Rudolfina koja je područje LAG-a povezivala s Novim Vinodolskim. Ove povijesne trase i danas su u funkciji i trebaju biti okosnica razvoja turizma na području LAG-a.

Vrsta kulturnog dobra	Zaštićeno pokretno kulturno dobro			Zaštićeno nepokretno kulturno dobro		
	Pojedinačno	Zbrika	Muzejska zbirka	Pojedinačno	Kulturno-povijesna cjelina	Kulturni krajolik/krajobraz
LAG	4	8	2	89	6	2

Tablica 2. Zaštićena kulturna dobra u LAG-u Frankopan na nacionalnoj razini. (Izvor: Ministarstvo kulture, 2016.)

Na području grada Otočca kao nematerijalna baština zaštićeno je umijeće izrade umijeće izrade solističke tambure kuterevke koja je dio stoljetne tradicije naselja Kutereva gdje vrsni samouki majstori drvodjelije i danas izrađuju tu vrstu glazbala. Tradicija izrade kuterevke, kao i drugih predmeta iz drva, duboko je ukorijenjena u povijesnom razvoju naselja. Tambura kuterevka naziva se još i dangubicom, dangubom, rjeđe i kozaricom. Riječ je o četverožičanoj ličkoj tamburi kojoj je tipološki najrodnija slavonska solistička tambura samica, a potom i tambure s dvije (rjeđe i tri) žice s Korduna, Banovine i iz Posavine (dvožica, danguba ili dangubica) te iz Istre i s otoka Krka (cindra ili tambura). Također je zaštićeno umijeće gradnje gacke plavi - tradicijske vještine izgradnje riječnog čamca tipa monoksila. Plav je nadasve specifično tradicijsko plovilo, karakteristično za područje gornjeg toka rijeke Gacke. Specifičnost joj je u tome što je monoksil, izrađen od jednog komadu jelova ili smrekova trupca. Ne nalazimo ga u suvremenosti, kao ni u bližoj prošlosti, ni na jednoj susjednoj rijeci (npr. na rijeci Lici) ili na bližim rijekama dunavskoga slijeva (npr. Uni, Korani, Dobri). Kao vrijedna rurlna baština zaštićena su zaseoci Majerovo Vrilo-Miletina Skela do danas su uglavnom sačuvali izvorne karakteristike glede tipologije i vrste zgrada te odnosa prema prostornim i prirodnim vrijednostima. U njima se nalaze stambeni i gospodarski objekti sagrađeni krajem 19. i početkom 20. stoljeća, iako su mliništa starija. Kompaktan potez čine četiri mlinice i pilana međusobno povezani drvenim mostovima. Do danas je očuvana izvorna matrica i tipologija okućnica i graditeljski fond. Struktura zaseoka je nepravilna i relativno gusta. Uz vodu je do danas sačuvana tradicijska izgradnja sa samo nekoliko novoizvedenih objekata.

2.1.3 PRIRODNA BAŠTINA I NATURA 2000

Osobitost LAG-a predstavlja visoko vrijedna krajobrazna i biološka raznolikost koja je, radi svog međunarodnog značaja, uvrštena u međunarodnu mrežu prirodne baštine NATURA

2000 koja je ujedno i najveća koordinirana mreža područja očuvane prirode u svijetu. Područja mreže NATURA 2000 zauzimaju 40,08% površine LAG-a Frankopan (95.918,52ha). (Dodatak 2.)

Krški prostor LAG-a obiluje planinskim izvorima i potocima te rijekama (Tounjčica, Dobra i Mrežnica) koje su usjekle svoje kanjone u vapnenačkoj podlozi. Od svjetske je važnosti podzemni hidrološki sustav ovoga prostora koji uvjetuje cijeli niz podzemnih vodenih staništa u speleološkim objektima naseljenim endemičnim svojstama. Stoga je područje LAG-a proglašeno i jednim od 10 najugroženijih krških ekoloških sustava na svijetu.

Od zaštićenih područja značajno je izdvojiti značajni krajobraz rijeke Slunjčice (zaštićen još 1964. godine, površine 149,56 ha). Oko šest km dug lijevi pritok Korane, rijeka Slunjčica kod Slunja predstavlja prirodni fenomen, s mnogostrukim znanstvenim i estetskim vrijednostima. Izvire 5 km južno od Slunja na 240 m nadmorske visine. Izvor je izdužen u smjeru sjever-jug. Slunjčica je nastavak Ličke Jesenice. Cijelim svojim tokom u dužini od 6 km usjekla je kanjon impozantne dubine od 50 m. Kanjon je na mnogim mjestima ispresijecan sedrenim barijerama zahvaljujući kojima Slunjčica obiluje bogato razgranatim slapištima – Rastoke, gdje se Slunjčica ulijeva u Koranu. Cijelo slapište, zajedno sa starim i arhitektonski karakterističnim mlinovima predstavlja jedinstvenu prirodnu i kulturno-povijesnu cjelinu. Zaštićeno područje obuhvaća cijeli tok Slunjčice i kilometar toka Korane (od mosta nizvodno), do ruba kanjona s obje strane, s tim da predjelu Rastoka granica ide oko stare tvrđave i magazina na most i desnu stranu kanjona Korane. Rijeka Slunjčica je stanište riječnog raka (*Astacus astacus*) i potočnog raka (*Austropotamobius torrentium*), dvije od četiri autohtone vrste slatkovodnih rakova iz porodice Astacidae u Hrvatskoj. Kako je riječ o tipičnom, pastrvskom, vodotoku riblju zajednicu grade potočna pastrva (*Salmo trutta*), peš (*Cottus gobio*), pijor (*Phoxinus phoxinus*) i lipljen (*Thymallus thymallus*). Slunjčica je i floristički izuzetno vrijedno prirodno stanište.

Značajni krajobraz Klek, područje je zaštićeno još 1971. godine, veličine 872,72 ha. Unutar područja obuhvaćene su i enklave privatnog zemljišta u površini od 160 ha. Predjel se prostire od sela Potok Musulinski, po jugozapadnom obronku Kleka, do glavnog grebena Kleka na visini od 950 m, granica se zatim spušta jarkom do potoka Vitunj do doline Crni potok, obilazi istočnom stranom vrha Soviljiica (kota 850) i dolazi do javne ceste. Stijene Kleka, Klečice i Pećnika bogato su nalazište tercijarne flore. Ovdje obitava Kitajbelov jaglac (*Primula kitaibeliana*), dlakavi sleč (*Rhododendron hirsutum*), hrvatska bresina (*Micromeria croatica*), sirištara (*Gentiana lutea* spp. *symphyandra*), kluzijev srčanik (*Gentiana clusii*) i planinski ranjenik (*Anthyllis vulneraria* ssp. *alpestris*). Na vlažnim livadama, s lijeve i desne strane potoka, ispod izvora Javorak dolaze dvije kritično ugrožene vrste čaškasta baluška (*Tofieldia calyculata*) i mesožderka tustica kukcolovka (*Pinguicula vulgaris*). Također, ovo je područje rasprostranjenosti ugroženih vrsta leptira crnog apolona (*Parnassius mnemosyne*) i velikog timijanovog plavca (*Maculinea arion*). Ovo područje ističe se iznimnom krajobraznom vrijednošću. Velika vizualna eksponiranost i prepoznatljiv oblik vidljivi su sa velikog područja Županije.

Gacko polje je proglašeno značajnim krajobrazom 2003.godine. Rijeka Gacka sa svim svojim pritocima u gornjem toku čini jedinstvenu kršku rijeku koja povremenim poplavama, ali i kroz napajanje podzemnih voda, koje su često na vrlo maloj dubini, utječe na šire područje Ličkog Lešća i Sinca. To područje pokriva mozaik različitih biljnih zajednica koje daju osebujan pečat cjelokupnom krajoliku koji povlači za sobom i biološku raznolikost flore i faune.

Rijeka Gacka ima glavni izvor u Tonković vrilu, smještenom u krajnjem južnom dijelu Gacke doline. Nakon izvora u svojem gornjem dijelu ona prima više pritoka. S desne strane najjači je Sinačka pučina koja izvire u Majerovom vrilu te vrilo Klanac dok s lijeve strane pritječu

Pucirep, Knjapovac, Begovac, Kostelka s izvora Pećina te tri manja izvora blizu rijeke: Graba, Marusino vrilo i Jamić vrilo.

Gacka teče ravnicom prema sjeverozapadu kao rijeka sa slabim padom i mirnim tokom do Otočca, a nakon toga prelazi u vodoprivredni kanal za potrebe HE Senj. Dubina vode varira od 1 do 8 metara, a prosječna godišnja temperatura vode je 10 oC.

Same izvore Gacke i njenih pritoka obrastaju zajednice razreda Montio-Cardaminetea koje su općenito u Hrvatskoj neistražene. U gornjim, bržim tokovima rijeke i potoka, gdje je dno više kamenito, njegova obraslost biljkama nije potpuna, a prevladavaju mahovine, napose *Fontinalis antipyretica*.

Kako se tok usporava, a dno postaje sve manje kamenito, a sve više muljevito, obraslost rijeke podvodnim makrofitima raste, pa je tu rijeka "zelena", zahvaljujući masi biljaka od kojih su neke submerzne (podvodne), a neke su dijelom u vodi, a dijelom vire iz nje. Tu su razvijene različite hidrofitske zajednice iz razreda Polametea, napose one koje su pokazatelji bistre, relativno čiste vode. Od algi je kvalitativno i kvantitativno najbrojnija skupina kremenjašica -Diatomeae, koja je najčešće zastupljena vrstom *Meridion circulare* te rodovima *Cocconeis*, *Navicula* i *Melosira*. Sljedeća po zastupljenosti je skupina modrozelenih algi - *Chlorophyceae*, dok su ostale skupine zastupljene u manjim količinama. Prema dosadašnjim istraživanjima u rijeci Gacki zabilježeno je ukupno 19 različitih skupina makrofaune koja uključuje *Turbellaria*, *Gastropoda*, *Amphipoda*, *Isopoda*, *Diptera*. Najvažnije mjesto u zajednici makrozoobentosa rijeke Gacke zauzimaju izopodni rak *Asellus aquaticus* i amfipodni raci iz porodice *Gamaridae* koji predstavljaju najvažniji izvor riblje hrane. Povoljna temperatura i količina riblje hrane uvjetuju brži rast ribe u Gackoj u odnosu na slične rijeke. Najznačajnija vrsta ihtiofaune je potočna pastrva (*Salmo trutta m. fario*). Ona čini preko 90% riblje populacije u Gackoj, a slijedi kalifornijska pastrva (*Oncorhynchus Mykiss*). Potočna i kalifornijska pastrva predstavljaju glavni objekt ribolovnog turizma te treba ustrajati na takvom njihovom odnosu u ukupnoj ihtiofauni Gacke. U Gackoj je nekad bio brojan i riječni rak (*Astacus astacus*). Kako on predstavlja hranu za velike pastrve, treba pokušati s njegovim nasadivanjem. Uz rubove rijeke nalazi se zajednica razreda *Phragmitetea*, redova *Phragmitetalia* i *Magnocaricetalia*. Uz vodotok Gacke dolazi oko deset vrsta vodozemaca, a gmazovi su zastupljeni relativno malim brojem. Česta je zmija ribarica (*Natrix tessellata*) koja se hrani isključivo ribama, a nađe se i poneka bjelouška (*Natrix natrix*).

Na tom području zabilježeno je stotinjak vrsta ptica od kojih se sedamdesetak tu i gnijezdi. Dosta je česta gorska pastirica (*Motacilla cinerea*), a uz samu vodu vodenkos (*Cinclus cinclus*) i mali gnjurac (*Tachybaptus ruficollis*). Zimi u vrijeme selidbe mnoge vrste iz sjevernih krajeva Europe i visokoplaninskih područja zastaju uz Gacku: divlja patka (*Anas platyrhynchos*), glavata patka (*Aythya ferina*), siva čaplja (*Ardea cinerea*), crnogrlji plijenor (*Gavia arctica*) i dr. Tu još dolaze rjeđe vrste močvarna sjenica (*Parus palustris*) i planinska sjenica (*Parus atricapillus*).

Na kopnenom dijelu, udaljujući se od korita rijeke i pritoka, nalaze se močvarne zajednice različitih tipova. Tu se isprepliću zajednice koje pripadaju različitim vegetacijskim svezama: *Phragmition*, *Magnocaricion*, *Calthion*, *Glycerio-Sparganion*, *Salicion purpureae*, *Molinion*, *Arrhenatherion*, *Polygono-Chenopodion*, a vjerojatno i drugim tipovima.

U interesu je, ne samo održanje krajolika, već i održanje te specifične travnjačke vegetacije koja je vezana samo za krška polja u Lici i susjednoj Bosni i Hercegovini, različitim mjerama upravljanja potaknuti održavanje takve vegetacije u kojoj se nalaze neke od naših najugroženijih biljnih vrsta koje će biti posebno istaknute u novoj Crvenoj knjizi kao što su: *Scilla litardierei*, *Carex davalliana*, *Pinguicula vulgaris*, *Orchis palustris* i mnoge druge. U

tom području česte su životinje lisica (*Canis vulpes*), jazavac (*Meles meles*), kuna zlatica (*Martes martes*) te čitav niz malih sisavaca od kojih je osobito česta močvarna rovka (*Noemys anomallus*).

Ovo zaštićeno područje proteže se od izvora Tonković vrila do ušća Kostelke. To je približno 6400 metara vodotoka rijeke Gacke s naprijed navedenim pritokama. Pored samog vodotoka u zaštićeni krajolik ulaze obale od širine 50 m od ruba vodotoka te okolno područje koje je poplavljeno u vrijeme visokog vodostaja.

Taj dio, nazvan i gornji tok Gacke, je neizgrađen. Na izvorima Tonković vrilo, Klanac vrilo i Majerovo vrilo postoje sustavi privatnih mlinica koje su dijelom obnovljene.

Visibaba i špilja u Tounju zaštićeni su u kategoriji geomorfološkog spomenika prirode. Visibaba (zaštićena 1966.) je jedinstvena vapnenačka stijena kod sela Bjelsko, visine 7 m, kruškastog oblika koji se prema dnu sužava. Nastala je djelovanjem egzogenih procesa u stijenama nejednolike otpornosti. Značajna je, jer osnovna stijena vapnenac uopće ne izbija na površinu u bližoj okolici. Špilja u Tounju (zaštićena 2008.) nalazi se u aktivnom kamenolomu kod Tounja. Horizontalne je dužine 8.487 m. U njoj su pronađeni rijetki morfološki oblici i sige koji su do danas zabilježeni samo u špiljama kod Touja i Ogulina. Podzemni vodotok špilje povezan je s ponornim područjem Zagorske mrežnice (špiljom Mandejalom i ponorom Ambarcem) te izvor špiljom, Tounjčicom. Špilja u kamenolomu Tounj, jedan je od najugroženijih krških fenomena u Republici Hrvatskoj.

Dabarsko polje je zaštićeni krajobraz (155.32 ha) od 2003. godine u kojem se zbog specifičnih hidrogeoloških prilika i povremenog plavljenja krškog polja treba nastojati održati specifična travnjačka vegetacija staništa (*Molinietalia*, *Trifolio-Hordeetalia*). Ta su staništa specifična za uže krško područje na granici submediterana i kontinentalnog dijela Hrvatske, a u smislu biološke raznolikosti značajna su i u Europskim razmjerima.

Od vrijedne prirodne baštine važno je istaknuti kako su u prijedlogu zaštite područja rijeka Mrežnice, Korane, Dratulje, te Đulin ponor, Sinjac – jezero s izvorom, izvor i ponor Rupečice i Šmitovo jezero, izvor Zagorske mrežnice, Zagorska peć, polje Lug te Drežničko polje, područje Modruš-Veljun-Sabljaci, Lička jasenica, jama Balinka, jezero Blata te Bjelolasica koja je u prijedlogu za park prirode.

2.1.4 STANJE DRUŠTVENE I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Društvena infrastruktura

Na području LAG-a društvena infrastruktura namijenjena potpori mladim obiteljima skromna i nejednoliko raspoređena što ne doprinosi demografskoj obnovi područja. Josipdol, Ogulin i Otočac imaju jaslice i vrtić u gradskom vlasništvu, dok Slunj ima samo vrtić. Zbog dostizanja državnog standarda Otočac je pripremio svu tehničku dokumentaciju potrebnu za izgradnju vrtića. Plaški i Jospidol planiraju izgraditi odnosno urediti postojeći dječji vrtić, ali nemaju potrebnu tehničku dokumentaciju. Na području LAG-a nema privatnih vrtića niti dječji, kao ni igraonica za djecu. Sveukupno na području LAG-a nalazi se 20 osnovnih škola (matičnih i područnih) kojima su osnivači KŽ i LSŽ. Na području Plaškog planira se prenamjena 4 napuštene škole, ali nema izrađene tehničke dokumentacije. Na području LAG-a potrebno je i obnavljati školske objekte, ali tehnička dokumentacija je pripremljena jedinu za školu u Otočcu. Srednje škole se nalaze u Ogulinu, Otočcu i Slunju. Srednja škola u Otočcu obrazuje polaznike po četverogodišnjem programu opće gimnazije, te za zanimanja ekonomist, poslovni tajnik i šumarski tehničar. Također ima organiziranu nastavu za obrtnička zanimanja (tokar, strojobravar, automehaničar, elekromehaničar, autoelektričar i prodavač), kao i programe prekvalifikacije (obrazovanja za odrasle) za navedena zanimanja. Srednja škola ima organizirane programe učenja engleskog jezika (stupnjevi A1 i A2) te program

osposobljavanja u informatici za zvanje računalnog operatera. Srednja škola u Slunju također ima četverogodišnje obrazovne programe (opća gimnazija, ekonomist, računalni tehničar) te programe za obrtnička zanimanja (automehaničar, strojobravar, vodoinstalater). U Ogulinu se nalaze 2 srednje škole. Gimnazija obrazuje po četverogodišnjim programima opće gimnazije te za zvanja ekonomist, hotelijersko turistički tehničar i prodavač. Za smještaj srednjoškolske djece tijekom školovanja, u Ogulinu djeluje i Učenički dom. Obrtnička i tehnička škola Ogulin školuje učenike zpo 4-godišnjim i 3-godišnjim programima za niz obrtničkih zanimanja (elektrotehničar, tehničar za računalstvo, tehničar za željeznički promet, automehaničar, strojobravar, vodoinstalater, stolar, frizer). Za potrebe učenika u Ogulinu i Otočcu izgrađeni su učenički domovi. U Ogulinu se nalazi Prometni odjel Veleučilišta u Rijeci koji odraža nastavu za preddiplomski stručni studiji cestovnog i željezničkog prometa. U Otočcu se nalazi Upravni stručni studiji Veleučilišta Nikola Tesla iz Gospića. Knjižnice se nalaze u Ogulinu, Otočcu i Plaškom. Uređenje knjižnice planira se u Slunju, ali nema tehničke dokumentacije. Cjeloživotno obrazovanje odvija se na području Otočca u srednjoj školi i putem Gackog pučkog otvorenog učilišta (osnivač grad Otočac. U Ogulinu djeluje i provodi programe cjeloživotnog učenja POU Ogulin. Unutar pučkih učilišta u Otočcu i Ogulinu djeluju zavičajni muzeji. Zavičajni muzej u Ogulinu ima 5 različitih zbirki koje je potrebno predstaviti posjetiteljima na suvremen način kao i zbirke Muzeja Gacke (3). U oba grada u tijeku je priprema tehničke dokumentacije za ove projekte.

Na području LAG-a Frankopan primarna zdravstvena zaštita osigurana je putem Domova zdravlja (Otočac, Ogulin i Slunj i Duga Resa) Dom zdravlja Duga Resa ima svoje ordinacije u Bosiljevu i Generalskom Stolu. Dom zdravlja Slunj ima ordinacije u Cetingradu, a Dom zdravlja primarnom zdravstvenom zaštitom pokriva Tounj, Plaški i Saborsko. Jospdol nema organiziranu primarnu zdravstvenu zaštitu za svoje stanovnika na području općine. – Josipdol ima osiguranu primarnu zdravstvenu zaštitu, kao i stomatološku ambulantu koju ima i Tounj. Ljekarne se nalaze u Otočcu, Ogulinu, Slunju i Josipdolu, 8 ukupno (6 privatnih i 2 javne).

U Ogulinu djeluje Opća bolnica i bolnica branitelja domovinskog rata Ogulin (osnivač KŽ) koja je ugovorna ustanova HZZO-a. Zavod za hitnu medicinu Karlovačke županije ima svoje isposteve u Slunju i Ogulinu, a ZHM Ličko-senjske županije ima svoju ispostavu u Otočcu.

U domeni socijalne skrbi na području LAG-a djeluju tri Centra za socijalnu skrb Ogulin, Slunj i Senj (za područje Otočca). JLS kroz svoje Socijalne programe skrbe o socijalno ugroženim stanovnicima, a GD Crvenog Križa (Duga Resa i Ogulin) imaju organiziranu pomoć u kući osobama treće živorne dobi u Bosiljevu, Generalskom Stolu i Ogulinu. Dom za starije i nemoćne osobe nalazi se u Ogulinu s malim kapacitetom (za 35 korisnika) i u Otočcu se nalazi podružnica Doma za starije i nemoćne LSŽ (kapacitet 96 korisnika). U Slunju 12 udomitejskih obitelji skrbi za 35 korisnika. Nema organizirane palijativne skrbi. Na području LAG-a nalazi se veliki broj domaćinstava koja se nalaze u stanju socijalne potrebe te nisu u mogućnosti zadovoljiti niti osnovne životne potrebe.

Na području LAG-a 23 su objekta sportske infrastrukture koja su skoncentrirana u tri JLS Ogulinu (18), Otočcu (4) i Cetingradu. Bosiljevo i Otočac izrađuju tehničku dokumentaciju za dva objekta sportske infrastrukture, dok u Slunju i Otočcu je potrebno opremiti ili izgraditi još 7 objekata ali se ne priprema tehnička dokumentacija. U svrhu razvoja turizma Ogulin, Otočac i Slunj uredili su 19 biciklističkih staza. Na području LAG-a nalaze se i 3 tematske staze (u Ogulinu i Otočcu).

Stanje uređenja vatrogasnih domova na području LAG-a Frankopan je nezadovoljavajuće uzevši u obzir značaj vatrogasne službe za sigurnost građana i imovine. Uređen je i u funkciji samo vatrogasni dom u Cetingradu, a tehnička dokumentacija za uređenje vatrogasnih domova se priprema u Bosiljevu, Plaškom (1) i Tounju (1). Planiraju obnoviti postojeće ili

graditi nove vatrogasne domove u Slunju, Tounju i Cetingradu ali se ne priprema tehnička dokumentacija. Društveni domovi su u funkciji u Ogulinu (2), Plaškom (1) i Otočcu (1), dok se planiraju urediti društveni domovi u Slunju (5), Otočcu (2) i Plaškom (1) ali se ne priprema tehnička dokumentacija. Mjesni odbori koriste objekte samo u Ogulinu (6), potrebno ih je uređivati i opremiti u Ogulinu (6), Plaškom (1) te Slunju, ali se ne priprema tehnička dokumentacija. Turističko informativni centri se nalaze samo u Otočcu i Ogulinu (2). Otočac i Plaški te Slunj planiraju urediti po još jedan TIC ali se ne priprema tehnička dokumentacija. Na području Otočca i Slunja nalaze se u funkciji dva objekta u vlasništvu vjerskih organizacija koja se koriste u društvene svrhe dok je potrebno obnoviti jedan takav objekt u Plaškom (ne izrađuje se tehnička dokumentacija). DVD-i u funkciji i opremljeni nalaze se u Slunju, Otočcu i Ogulinu.

Komunalna i poslovna infrastruktura

Vodovodna mreža dostupna je na 72% područja LAG-a, odnosno, na nju je priključeno 11.566 kućanstava. 5 JLS (Generalski Stol, Josipdol, Ogulin, Slunj i Tounj) ima studiju optimizacije vodovodnog sustava dok 5 JLS nema. Na području LAG-a 84 naselja s manje od 50 stanovnika nije uključeno u vodoopskrbne sustave. Vodoopskrbnim sustavima upravljaju komunalna društva ili komunalni pogoni u općinama (Cetingrad i Saborsko). Na području LAG-a nalazi se i 29 vodosprema. Postojeći vodovodi su u lošem stanju i imaju velike gubitke, stoga je nužno prioritetno pristupiti njihovoj sanaciji, ali i daljnjem razvoju mreže budući dislocirana naselja nemaju vodovode, što je ograničavajući faktor za daljnji razvoj gospodarstva, posebno poljoprivrede. Komunalno Duga Resa d.o.o. (u vlasništvu grada Duge Rese) upravlja vodoopskrbom na području Bosiljeva i Generalskog Stola, Cetingrad i Saborsko upravljaju vodoopskrbom putem komunalnih pogona, dok ostale JLS putem lokalnih komunalnih društava u vlasništvu JLS.

Stanje sa odvodnjom i pročišćavanjem otpadnih voda je iznimno loše posebno iz činjenice visoko vrijednog krškog područja. Kanalizacijskom mrežom sa samo 2 prečistača (Ogulin i Otočac), pokriveno je samo 12,61% područja LAG-a, na koju je priključeno samo 5.027 kućanstva (samo 32,38%). Sustavima odvodnje upravljaju lokalna komunalna društva. Iz navedenog je vidljivo kako na području LAG-a prevladavaju septičke jame. Važno je napomenuti kako samo Slunj, Otočac i Ogulin imaju u malom obimu izgrađen kanalizacijski sustav. Za prostor LAG-a, obzirom na činjenicu kako se nalazi na propusnoj krškoj podlozi te obiluje podzemnim i nadzemnim vodotocima iznimne vrijednosti, razvoj kanalizacijskog sustava s pročišćavanjem otpadnih voda, apsolutni je prioritet razvoja infrastrukture. Plaški, Slunj i Tounj ne pripremaju dokumentaciju za izgradnju sustava odvodnje dok se u svim ostalim JLS priprema dokumentacija za izgradnju sustava odvodnje za pojedine dijelove područja tj. za veća naselja.

Pokrivenost električnom mrežom je 99,4% (15.326 kućanstava). Važno je napomenuti kako LAG ubrzano radi na edukaciji i uvođenju obnovljivih izvora energije na svom području i to solarne, hidro energije i korištenja bio-mase. Postoji i jaka incijativa lokalnih poduzetnika koji su zainteresirani za uvođenje obnovljivih izvora energije, dok su građani te JLS iskazali veliki interes za korištenje sredstava namijenjenih EE u zgradarstvu.

Područje LAG-a gotovo je potpuno pokriveno fiksnim telefonskim linijama i mobilnom telefonijom, time je omogućeno i spajanje računala na brzu internetsku mrežu, što je važno za razvoj gospodarstva, posebno turizma, ali i kvalitete života stanovnika. Za potporu bržem gospodarskom razvoju područja iznimno je važan razvoj širokopojasnog brzog interneta.

Geoprometni položaj područja LAG-a određen je sustavom državnih cestovnih pravaca prema te sustavom županijskih i lokalnih cesta. Područjem LAG-a prolazi autocesta A1 i A6,

Zagreb-Rijeka-Split, te na svom području ima ulaze/izlaze: čvor Bosiljevo i čvor Ogulin preko kojih je povezan s Paneuropskom cestovnom mrežom međunarodnog značaja (europski prometni koridor cestovnih pravaca E65 i E71), kao i međunarodnom zračnom lukom Pleso (Velika Gorica). Ukupan prostor dobro je prometno povezan između naselja. Cijeli prostor ima oko 1843,10 km cesta. Ukupna duljina nerazvrstanih cesta na području LAG-a iznosi 818,47 km od čega je 399,47 km (47,46%) neasfaltiranih cesta. Uz činjenicu kako se područjem LAG-a pružaju 2 nacionalno najvažnija prometna pravca (Autocesta Zagreb-Rijeka i Autocesta A1) važno je istaknuti i iznimno velik značaj ceste D1 koja područje LAG-a spaja s Bosnom i Hercegovinom te područjem NP Plitvička jezera, koja uz prometni ima i izniman značaj za razvoj turizma. Isto tako, prometna povezanost D1 (Tounj, Slunj,) s autocestom je iznimno loša i potrebno ju je što prije obnoviti kako bi se stanovnicima tog područja LAG-a omogućilo što brže cestovno putovanje prema većim središtima u Hrvatskoj i inozemstvu. Uređivanje nerazvrstanih cesta ovisi i od broja stanovnika koji se služe pojedinim cestama. Međutim kako bi se stvorili preduvjeti da se unaprjeđuje cestovna infrastruktura potrebno je upisati u zemljišne knjige sve postojeće nerazvrstane ceste te urediti jedinstvene baze podataka o nerazvrstanim cestama, što nije slučaj na području svih JLS u LAG-u.

Postoje značajni problemi u funkcioniranju linijskog prijevoza u LAG-u. Putnici i potencijalni korisnici autobusni prijevoz ocjenjuju skupim, nekonkurentnim i neatraktivnim. Posebno se pritom ističe: premali broj polazaka u danu, loša povezanost autobusnom mrežom linija, nekvalitetan vozni park, predugo putovanje do centralnih naselja i dr. Važno je napomenuti kako javni prijevoz ne postoji između Slunja i Ogulina i Otočca. Također, javni prijevoz je iznimno važan radi dnevnih migracija lokalnog stanovništva radi školovanja ili zaposlenja u Karlovcu, Zagrebu ili urbanijim središtima LAG-a (90% svih putovanja).

Željeznički promet na prostoru LAG-a je iznimno važan. Kroz područje prolazi glavna željeznička pruga Zagreb-Rijeka (Paneuropski koridor Vb) i Zagreb-Split.

Zračni putnički promet na prostoru LAG-a ne postoji, izuzev sportske zračne luke u Otočcu. Najbliža je zračna luka u Plesu na području Velike Gorice.

U svim jedinicama lokalne samouprave djeluju poštanski uredi koji pružaju poštanske i financijske usluge stanovništvu u zimskom/ljetnom radnom vremenu te djeluju poslovnice banaka i bankomati u općinskim središtima.

Od poslovne infrastrukture LAG ima 15 funkcionalnih poslovnih zona ukupne veličine 448,57 ha u kojima djeluje 21 gospodarski subjekt u kojima je zaposleno 230 osoba.

Minski sumnjivi prostor i zone posebne namjene

Na prostoru LAG-a brojna su minska sumnjiva područja, koja se ne nalaze jedino na području Bosiljeva, Ogulina i Tounja. Razminiranje svih MSP je jedan od državnih prioriteta jer omogućava korištenje svih prirodnih resursa ali prvenstveno povećava sigurnost lokalnog stanovništva. Prema podacima HCR-a na području LAG-a još se nalazi MSP.

	MSP (m ²)	Poljoprivredne/m ²	Šumske/m ²	Ostalo/m ²
LAG	80.830.999	8.044.399	72.640.581	146.019

Značajna sredstva za razminiranje minska sumnjivih poljoprivrednih površina su osigurana Programom ruralnog razvoja te je cilj razminirati sve poljoprivredne površine do 2020. godine. Korisnici sredstava osiguranih za financiranje poslova razminiranja su županije (Karlovačka i Ličko-senjska).

Na području LAG-a nalaze se i zone posebne namjene gdje dominira Vojni kompleks Eugen Kvaternik, koji se nalazi najvećim dijelom u gradu Slunju, te u općinama Plaški, Josipdol i Tounj. Od 1965. godine taj se prostor koristi za obuku vojske te provođenje vojnih vježbi. Ukupna površina zone posebne namjene je 18046,68 ili 74,51 % zona posebne namjene koje se nalaze u Karlovačkoj županiji odnosno 49,45 % zona posebne namjene RH.

2.3 GOSPODARSKE ZNAČAJKE PODRUČJA

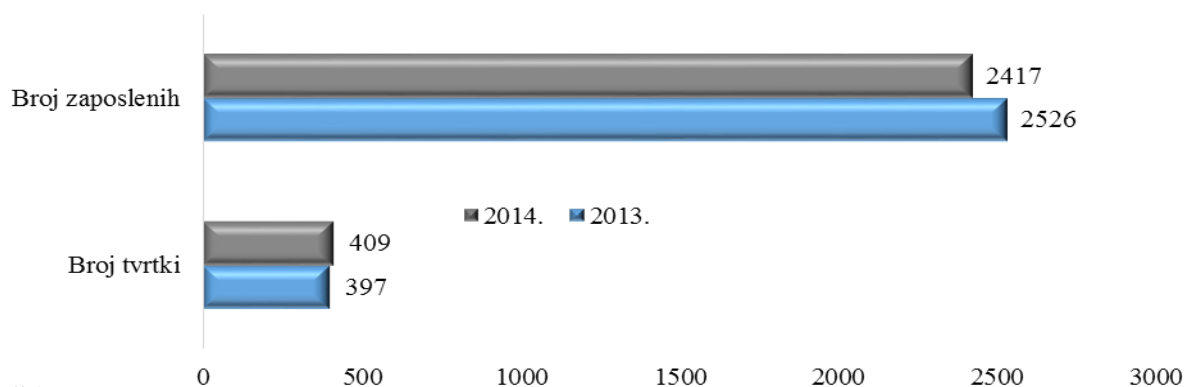
Indeks razvijenosti predstavlja najbolji pokazatelj ukupnog razvoja lokalnih područja i ključan je pri planiranju strateškog razvoja. Važno je napomenuti kako je cijelo područje LAG-a u statusu potpomognutih područja u Republici Hrvatskoj. Prema indeksu razvijenosti cijelo područje LAG-a je ispod 75% prosjeka razvijenosti Republike Hrvatske odnosno pripada II. JLS prema indeksu razvijenosti. U III. Skupini nalazi se samo Ogulin sa indeksom od 89,69% prosjeka razvijenosti RH. Cijelo područje LAG-a i danas se oporavlja od posljedica Domovinskog rata u kojem je dio područja bio okupiran te izložen velikim materijalnim i ljudskim stradanjima (Slunj, Plaški, Cetingrad, Saborsko) a dio je pretrpio velika ratna razaranja iako nije bio i okupiran (Otočac, Josipdol). Ova se područja i danas oporavljaju od pretrpljenih materijalnih i ljudskih gubitaka.

Tablica 3. Osnovni razvojni pokazatelji LAG-a. (Izvor: MRRFEU, 2013.)

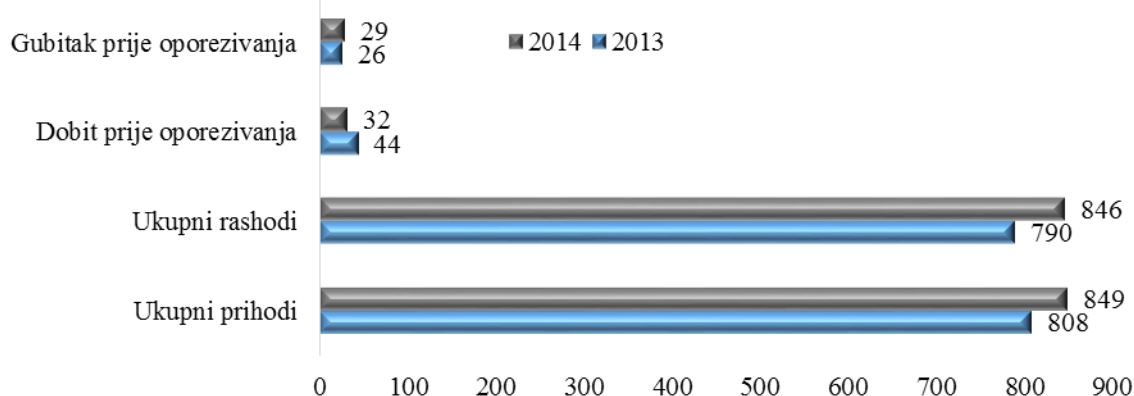
Grad/ Općina	Prosječni dohodak po stanovniku (kn)	Prosječni izvorni prihodi JLS po stanovniku (kn)	Prosječna stopa nezaposlenosti (%)	Kretanje stanovništva	Udio obrazovanog stanovništva u radno aktivnoj populaciji (%)	Indeks razvijenosti (%)
	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2013.
Bosiljevo	19.746	909	21,50%	88,4	60,41%	65,59%
Cetingrad	14.290	701	45,30%	80,1	49,68%	34,16%
Generalski Stol	25.731	928	25,73%	83,4	62,82%	73,79%
Josipdol	23.332	1.146	20,50%	93,9	70,80%	66,61%
Ogulin	28.228	1.367	16,00%	93,8	79,28%	89,69%
Otočac	24.480	1.214	16,20%	90,8	72,27%	71,35%
Plaški	15.040	620	40,50%	79,5	64,31%	42,90%
Saborsko	16.444	1.597	33,50%	72,1	59,05%	51,62%
Slunj	23.332	1.905	28,10%	79,1	68,82%	71,18%
Tounj	18.920	1.217	25,70%	89,8	58,08%	62,75%
LAG	20.954	1160,4	27,30%	85,09	64,55%	62,96%

U odnosu na proteklo razdoblje prisutan je negativni trend koji odražava indeks razvijenosti koji je pao u razdoblju 2006. do 2013., sa 65,18 % na 62,96% prosjeka razvijenosti RH. Pri tome nisu sve JLS iskazale pad indeksa razvijenosti, ali je opći trend negativan. Također je u razmatranom periodu došlo i do pada izvornih prihoda općina po stanovniku, odnosno smanjuje se financijska snaga (u kn) odnosno manja su raspoloživa sredstva koja se mogu ulagati u razvojne projekte i poboljšanje uvjeta za život na području LAG-a. Ipak nisu sve JLS imale pad izvornih prihoda po stanovniku. Jak pad izvornih prihoda po stanovniku u promatranom razdoblju imale su općine Bosiljevo i Plaški, dok je najveći porast izvornih prihoda po stanovniku imao grad Slunj.

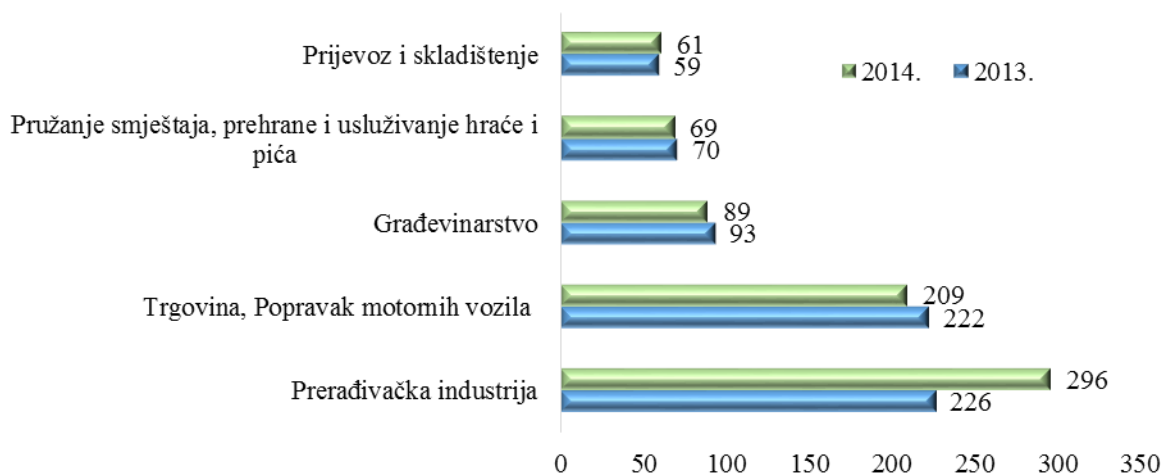
Slika 1. Broj poduzeća i zaposleni na području LAG-a Frankopan (Izvor: HGK, 2016.)

Slika 2. Financijski pokazatelji gospodarskih subjekata – pravnih osoba. (Izvor: HGK)

Slika 3. Ukupni prihodi u pravnim osobama u vodećim djelatnostima. (Izvor: HGK, 2016.)

Gospodarstvo LAG-a karakterizira relativno jaka prerađivačka djelatnost, koja bilježi porast prihoda i broja zaposlenih. Uz prerađivačku djelatnost veoma je snažan i sektor trgovine. Ostale djelatnosti su mnogo slabije, a značajniji udio imaju redom prema jakosti: trgovina, građevinarstvo, djelatnosti smještaja te prehrane i usluživanja hrane, prijevoz i skladištenje. U LAG-u aktivno djeluje 409 pravnih gospodarskih subjekata. U dvije godine razvidno je kako raste broj pravnih osoba koji nije pratio i porast broja zaposlenih. Sveukupno gledano, rast cjelokupne gospodarske aktivnosti, iako za sad upitnim krajnjim neto efektom, može biti nagovještaj gospodarskog oporavka u području LAG-a. Prerađivačka industrija koja je nositelj razvoja ovog kraja u najvećoj mjeri se je drveno prerađivačka industrija raznih stupnjeva prerade i koja je vezana za iskorištavanje prirodnog bogatstva kraja (šuma).

Na području LAG-a vidljiv je negativan trend u broju obrta. U 2013. godini bio je registriran 649 obrta, u 2014. 634 obrta, a u 2015. 625 obrta, odnosno došlo je do pada broja obrta za -3,98% u odnosu na 2013. godinu. Veći poslovni subjekti ne daju jasnu sliku lokalnog tržišta

jer često proizvode i pružaju usluge za druga tržišta, dok obrti uglavnom djeluju na lokalnim tržištima te ovaj broj obrta ukazuje da je moguće da su zaustavljena negativna gospodarska kretanja. U 2015. godini po djelatnostima najviše obrta je registrirano u uslužnim djelatnostima (211), trgovini (126) ugostiteljstvu i turizmu (117). Na području LAG-a nema registriranih umjetničkih i/ili tradicijskih obrta.

Važno je napomenuti kako je zadružni sustav na području LAG-a relativno nerazvijen. Od 16 aktivnih zadruga (2015. godine) njih 7 registrirano je u sektoru poljoprivrede i šumarstva, 4 u sektoru prerađivačke industrije.

Prema broju zaposlenih i ukupno ostvarenom prihodu (cca 3,27 mln kn u 2015.godini) zadrugarstvo predstavlja neznatan segment gospodarskog udruživanja. Pri tome najznačajnije su zadruge registrirane u sektoru prerađivačke industrije jer su zapošljavale 6 osoba i ostvarile cca 2,00 mln kuna ukupnog prihoda te su poslovale bez gubitaka.

Najveći dio područja LAG-a Frankopan je krško brdsko područje sa izraženom kontinentalnom klimom. Isto tako to je većim dijelom područje krša kako visokog tako i plitkog, što sve ograničava mogućnosti poljoprivredne proizvodnje. Pri tome na području LAG-a nalaze se najveća krška polja Gacko polje, Ogulinsko i Plašćansko. Gacko polje (Otočac) je površine 80 km² i nalazi se na 425-480 mm. Kroz polje teče najljepša krška rijeka Hrvatske – rijeka Gacka. Ogulinsko polje je površine 63km² i nalazi se na 323 mm. Plašćansko polje površine je 22 km² i nalazi se na 380 mm.

Na području LAG-a Frankopan nalazi se 2.837 poljoprivrednih gospodarstava, a od toga je 2.796 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koje karakterizira mali broj članova OPG: 44,24% nema članova a 34,94% OPG ima samo jednog člana. Također starost nositelja PG: 37,44 % nositelja PG starije je od 65 godina. Slaba je obrazovna struktura: 1,66% nositelja OPG ima fakultet, 2,36% višu školu, 31,97% srednju školu, 25,8% osnovnu školu, 9,55% nezavršenu osnovnu školu, za 29,11% nema podataka. Također usitnjena su poljoprivredna gospodarstva: 19,57% PG ima ukupne poljopriv. površine manje od 3 ha

Najveće površine zauzimaju kulture koje se ne obrađuju: livade, krški pašnjaci i trava i travolika paša te one čine 45,91% poljoprivrednih površina, a kad se tome pribroje i ugari, onda na polj. površine koje su ekstenzivne proizvodnje otpada 50,12%. Najzastupljenija ratarska kultura je kukuruz i lucerna. Izuzetak je područje grada Otočca gdje od ratarskih kultura prevladavaju druge žitarice. Na ovom području od povrtlarskih kultura ističu se krumpir i grah, a na području grada Ogulina kupus ali njihov udio je zanemariv. Od voćarskih kultura, najzastupljenija je šljiva, a onda slijedi orah i uglavnom se radi o ekstenzivnom uzgoju. Malo je površina pod ekološkom proizvodnjom pa tako na 5 najzastupljenijih kultura, za koje PG-i dobivaju poljoprivredne poticaje, otpada 4,11% površina pod prijelaznim ekološkim praksama i ekološkim praksama.

Na plaćanja u područjima sa značajnim prirodnim ograničenjima, u gorsko planinskim područjima i u područjima s posebnim ograničenjima na 5 najznačajnijih kultura te ugarom otpada ukupno 69,60% poljoprivrednih površina.

Od stoke, najzastupljenije po brojnosti su ovce i one čine na području LAG-a 2,33% grla od ukupnog broja poticanih grla u Hrvatskoj. Ostala vrsta stoke zastupljena je na području LAG-a oko 1 % od ukupnog broja poticane stoke U Hrvatskoj.U pčelarskoj proizvodnji, na LAG području se nalazi 2,33 % košnica sa 2,18 % proizvođača u odnosu na cijelu Hrvatsku.

Sve navedeno značajke su ekstenzivne poljoprivrede. U pozitivne značajke poljoprivredne proizvodnje spada visok udio (38%) žena nositeljica OPG .Najzastupljenija su gospodarstva s poljoprivrednom površinom između 3 do 20 ha i na njih otpada 58%. Na području LAG-a proizvode se 2 zaštićena proizvoda: ogulinsko zelje i lički krumpir, a za sir škripavac slijede

aktivnosti na zaštiti zemljopisnog podrijetla, kao i zaštita ličke janjetine. Područje LAG-a Frankopan karakterizira prerada mlijeka u sireve, te na tom području postoji 5 objekata odobrenih pod posebnim uvjetima te 3 odobrene objekta za preradu mlijeka.

Iako su plaćanja u područjima sa značajnim prirodnim ograničenjima, u gorsko planinskim područjima i u područjima s posebnim ograničenjima na 5 najznačajnijih kultura te ugarom na koje otpada ukupno 69,60% poljoprivrednih površina, analizom stavljeno u područje problema, to isto može biti i prednost.

Kvalitetne površinske vode (hladne i bogate kisikom) omogućile su razvoj slatkovodnog ribnjačarstva te se na području LAG-a nalazi 7 slatkovodnih ribnjaka za uzgoj salmonida.

Obilje šuma i prirodnih krajobrazu gdje se izmjenjuju šumske i poljoprivredne površine idealno su stanište mnogobrojnim divlji životinjama te se na području LAG-a nalaze mnogobrojna državna i županijska lovišta kao i uređena ribolovna područja. U cilju stvaranja preduvjeta za razvoj posebnih oblika turizma Karlovačka županija je izradila Strategiju razvoja lovnog i ribolovnog turizma Karlovačke županije do 2020. godine.

Državnim šumama upravljaju Hrvatske šume, a upravljanje i gospodarenje privatnim šumama treba unaprijediti., uzimajući u obzir da je prerađivačka industrija koja karakterizira gospodarstvo usmjerena na preradu drvne sirovine.

LAG će morati posvetiti pažnju jačanju sustava udruživanja proizvođača i prerađivača primarnih proizvoda te razvoju potpornih organizacija za razvoj poduzetništva, posebice zadruga, klastera i poduzetničkih inkubatora za jačanje proizvodnih, turističkih i uslužnih sadržaja, te poticanju proizvođača i davatelja usluga na udruživanja i razvoj partnerstava. Posebno je potrebno pružati potporu za razvoj i jačanje obrtništva.

Na prostoru LAG-a Frankopan kontinentalni turizam nije razvijen. Postupno se razvija na području Slunja, Otočca i Ogulina. Slunj se nalazi na državnoj cesti koja vodi prema NP Plitvička jezera, a njegova najveća atrakcija je fenomen Rastoka koji privlači veliki broj posjetitelja tijekom gotovo cijele godine. Procjenjuje se da posjetitelja ima između 150.000 - 200.000 godišnje (individualnih i u grupama). Ovaj potencijal za veći razvoj turizma je neiskorišten jer nema izgrađenih sadržaja koji bi zadržali posjetitelje Rastoka. Područje Otočca samostalno se razvija kao turistička destinacija i koristi različite komparativne prednosti: nalazi se na putu prema Sjevernom Jadranu, Otočac je udaljen od NP Plitvička jezera cca 60 km, također nalazi se cca 44 km udaljen od NP Sjeverni Velebit. Glavna atrakcija Otočca je rijeka Gacka – kao najljepša hrvatska krška rijeka, a sve je poznatije i sklonište za medvjede u Kuterevo. Na području grada Ogulina jedna od pokretača zimskog turizma bio je HOC Bjelolasica sa 6 km skijaških staza koji je u stečaju nakon što je izgorilo turističko naselje i skijaški centar u Bjelolasici te restoran na jezeru Sabljaci. Očekuje se da će ukoliko se uspješno proda kompleks (prodaja pokrenuta u siječnju 2016. godine) ponovna izgradnja ovog centra biti podstrek za razvoj zimskog turizma. Ogulin gradi svoju turističku ponudu na prirodnim ljepotama (fenomeni krša) te događanjima vezanim za Ivanu Brlić Mažuranić (Ogulinski festival bajki) najpoznatiju hrvatsku spisateljicu dječjih priča i bajki. U ostalim JLS nema turističkih aktivnosti.

Većina smještajnih kapaciteta nalazi se u navedenim JLS s tim da je najveća ponuda različitih vrsta smještaja u Otočcu koji ima 4 hotela, različite oblike privatnog smještaja, te gradi kamp odmorište. Također na ovom području se nalazi i izgrađena javna turistička infrastruktura kao što su biciklističke staze, tematske staze, centar za posjetitelje Ivanina kuća bajke u Ogulinu. U Ogulinu se nalaze 3 hotela dok se u Josipdolu nalazi 1. U Generalskom stolu poznate su toplice Lešće koje su i prvi wellness hostel u Republici Hrvatskoj.

Na području LAG-a broj dolaza i noćenja je u stalnom porastu. Turisti su se u prosjeku zadržavali 1,31 dana što je također pokazatelj nedovoljne prepoznatljivosti i nedostatnosti postojećih sadržaja koji bi animirali turiste da produže svoj boravak.

U tu svrhu potrebno je razvijati različite oblike smještajnih kapaciteta, razvijati primarne, sekundarne i tercijarne atrakcije koje se trebaju vezati za postojeću prirodnu i kulturnu baštinu.

Potencijala ima i za razvoj lovnog, ribolovnog eko-etno, pustolovnog i avanturističkog turizma. LAG, radi svojih prirodnih, kulturno-povijesnih i tradicijskih osobitosti ima velik potencijal za razvoj, prvenstveno, selektivnih oblika turizma zasnovanih na održivom korištenju baštinske osnove kao i oblicima aktivne turističke ponude poput jahanja, biciklizma, veslanja i dr.

Jedna od prioritetnih aktivnosti LAG-a biti će prvenstveno razvoj prepoznatljivih poljoprivrednih i obrtničkih proizvoda u svrhu razvoja turističke ponude, kako bi se postigla najveća sinergija tih važnih gospodarskih sektora, osigurala diverzifikacija djelatnosti i ujednačen razvoj cjelokupnog prostora LAG-a i svih njegovih stanovnika.

2.3.1 TRŽIŠTE RADA

Radno sposobno stanovništvo LAG-a Frankopan u starosti od 15-64 godine, prema popisu stanovnika iz 2011. godine čini 26.968 osoba što predstavlja 63,65 % ukupnog broja stanovnika. Ekonomski aktivno stanovništvo (zaposleni ili traže posao) u LAG-u Frankopan u starosti od 15-64 godine, prema popisu stanovnika iz 2011. godine čini 15.700 osoba što predstavlja 37,06% ukupnog broja stanovnika. Ekonomski aktivnih žena ima 6.589 ili 41,97% dok je muškaraca 9.111 ili 58,03%

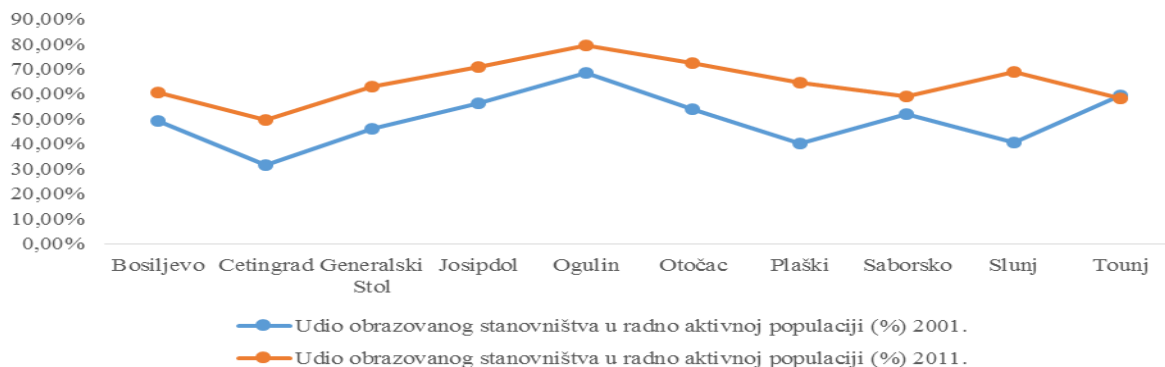
Zaposlene na području LAG-a Frankopan u starosti od 15-64 godine, prema popisu stanovnika iz 2011. godine čini 12.477 osoba što predstavlja 29,45% ukupnog broja stanovnika. Zaposlenih žena ima 5.028 ili 40,30% dok je muškaraca 7.449 ili 59,70%. Najviše ekonomski aktivnog stanovništva prisutno je na području gradova Ogulin i Otočac.

Noviji podaci o zaposlenima u subjektima na području LAG-a mogu se promatrati putem podataka HZMO-a. U siječnju 2016. u subjektima na području LAG-a Frankopan bile su zaposlene 7.812 osobe. Razvidno je kako se 78,02% zaposlenih nalazi u gospodarskim subjektima – pravnim osobama. Stanje zaposlenosti promatrano u razdoblju 2013. i 2014. u pravnim osobama na području LAG-a jasnije prikazuje zaposlenost prema sektorima. Sukladno prethodno navedenom i zaposlenost je najveća u sektoru prerađivačke industrije, zatim trgovine te građevinarstvu.

Velika prednost LAG-a Frankopan je činjenica da se povećava udio obrazovanih osoba, što se vidi usporedbom stanovništva iz 2001. i 2011. godine. To je populacija koja predstavlja veliki razvojni potencijal, jer bez obrazovanog stanovništva ne mogu se razvijati djelatnosti bazirane na znanju i vještinama.

No također, u razdoblju 2006. do 2013. vidljivi su problemi vezani uz nedostatak radnih mjesta na području LAG-a. Prosječna stopa nezaposlenosti je standardni pokazatelj za identificiranje područja sa značajnim razvojnim problemima. Prosječna stopa nezaposlenosti ima na području LAG-a tendenciju pada u odnosu na nacionalni prosjek .

Slika 4. Stanovništvo u LAG-u sa srednjoškolskom ili višom/visokom stručnom spremom

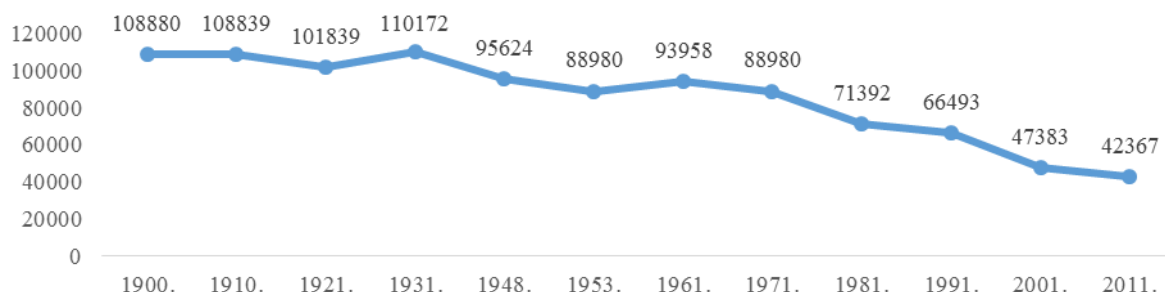
Izvor: Državni zavod za statistiku, 2016.

Prema podacima HZZ-a u listopadu 2015. na području LAG-a Frankopan je bilo 3.594 nezaposlenih osoba. Broj nezaposlenih žena (55,06%) i muškaraca (44,94%) na području LAG-a je podjednak. Nezaposlenih mladih do 29 godina bilo je 1.064 ili 29,60%, što je mnogo.

Obrazovna struktura nezaposlenih je loša posebno ako se promatraju najosjetljivije skupine društva – žene i mladi. Obrazovna struktura nezaposlenih žena ukazuje da ih najviše ima sa završenom osnovnom školom ili nižim stupnjem obrazovanja (650 osobe, 33,84%) i srednju školu (1.137 osoba, 57,45%) što ukazuje na usmjeravanje aktivnosti LAG-a prema zapošljavanju i samozapošljavanju upravo ove ciljane skupine. Obrazovna struktura nezaposlenih mladih do 29 godina je također loša, čak 771 ili 72,46% osobe ima završenu srednješkolno obrazovanje, a niži stupanj obrazovanja imaju 122 osobe ili 11,47% mladih. Loša obrazovna struktura predstavlja ograničavajući razvojni problem i za društvo, ali i za pojedinca te je potrebno razvijati kvalitetne mjera i aktivnosti sa organiziranim programima i sadržajima cjeloživotnog obrazovanja za nezaposleno stanovništvo na području LAG-a.

2.4 DEMOGRAFSKE I SOCIJALNE ZNAČAJKE PODRUČJA

2001. godine LAG Frankopan imao je 47.383 stanovnika, odnosno 1,07 % stanovništva RH, dok se 2011. broj stanovnika smanjio za 5.016 osoba (-10,59 % u odnosu na 2001.). U 2011. na području LAG-a živjelo je 42367 stanovnika (0,99 % stanovnika RH) odnosno 25,28% stanovnika KŽ i 19,20% stanovnika LSŽ. LAG karakterizira značajna depopulacija, pa se uz broj stanovnika, u razdoblju između 2 popisa značajno smanjio i broj kućanstava, za 1.043 odnosno -6,28%. Gustoća stanovnika na području LAG-a u razdoblju od 2001. do 2011. iznosi -10,53%, smanjenje potvrđuje izraženu depopulaciju ali i veliku ruralnost prostora. Gustoća stanovnika LAG-a 69,11% manja je od prosjeka RH te 39,4% manja od županijskog prosjeka

Slika 5. Stanovništvo na području LAG-a od 1900-te do 2011. (Izvor: DZS)

Stanovništvo na području LAG-a Frankopan i demografski razvoj ovog područja može se pratiti od 1857. godine. Ovi pokazatelji imali su prilično ujednačena i uzlazna kretanja sve do tridesetih godina prošlog stoljeća. Naselja LAG-a najveće padove u populaciji su doživjela

početkom intenzivnog gospodarskog i društvenog razvoja 70-tih i 80-tih godina na području RH, ali i doba velikih ekonomskih migracija u druge europske i prekomorske zemlje. Drugi veliki pad stanovništva je bio nakon Domovinskog rata. Može se zaključiti da je II. svjetskog rata pad populacije je konstantan.

Razina interesa za tako dugo proteklo razdoblje može imati samo statističko značenje, dok će u kreiranju sadašnjeg razvoja trebati uvažavati demografske činjenice u proteklih više od pola stoljeća. Događanja na razini LAG-a Frankopan mogu se, i trebaju, uspoređivati s regionalnim demografskim pokazateljima na razini središnje hrvatske i cijele države, odnosno kao potvrda nacionalnog i regionalnog trenda smanjenja broja stanovnika. LAG Frankopan u ovom okruženju može se definirati kao područje zahvaćeno procesom “prirodne depopulacije”, tako i u sve bržem rastu demografskog starenja stanovništva.

Najbolji pokazatelji demografskog stanja na području LAG-a su prosječna starost stanovnika, index starenja, prirodni prirast i vitalni index. Prosječni index starenja stanovnika LAG-a Una iznosi 173,1%, što je značajno iznad državnog prosijeka (115,0%). Prosječna starost stanovnika LAG-a je 45,65 godina što je starije od prosjeka Republike Hrvatske (41,7 godina). Najmlađe stanovništvo nalazi se na području grada Ogulina (42,6 godina), a najstarije na području Saborskog (51,8 godina). Prosječni vitalni indeks na području LAG-a je 42,41, a prosječni prirodni prirast stanovništva je -38,4.

Obrazovna struktura stanovnika odražava starosnu sliku jer se na području LAG-a u ukupnom stanovništvu starijem od 10 godina nalazi 743 odnosno 2,98% ukupnog broja stanovnika. Prema Popisu stanovnika iz 2011. opća obrazovna struktura stanovnika starijih od 15 godina nije zadovoljavajuća (35.757 stanovnika) na području LAG-a jer 1.772 (4,96%) stanovnika bez škole i s nezavršenom osnovnom školom, 9.484 (26,52%) ima završenu samo osnovnu školu, 17.916 (50,1%) osoba ima završenu srednju školu dok samo 3.250 (9,09%) stanovnik ima završeno više i visoko obrazovanje. O obrazovnom potencijalu u razvojnom kontekstu u 21.st. važan podatak je i ICT pismenost stanovnika starijih od 10 godina. Tako se na području LAG-a Frankopan od 38.795 stanovnika starijih od 10 godina njih samo 17.101 (44,08%) koristi internetom, te njih 15.219 (39,23%) elektroničkom poštom, što je iznimno važno u planiranju jačanja ljudskih resursa LAG-a jer suvremeni ruralni razvoj podrazumijeva minimalno informatičko znanja (npr. potrebno za korištenje AGRONET sustava).

Razvijenost **civilnog društva** se, između ostaloga mjeri i brojem organizacija civilnog društva koje aktivno djeluju na nekom području. Na LAG području je registrirano 541 udruga od kojih najviše u područjima sporta (121), kulture i umjetnosti (66) i gospodarstva (53) te raznih drugih djelatnosti. Stanovnici LAG-a Frankopan pokazuju širok spektar interesa od vatrogasnih udruženja, lokalne organizacije Crvenog križa i vjerskih humanitarnih udruga, do organizacija za djecu i mlade, sportsko – rekreativnih udruženja, pa do specijaliziranih udruga koje brinu o okolišu, razvijaju ruralni turizam ili djeluju u gospodarskom okruženju kao poljoprivredne organizacije. Veliki broj udruga s područja LAG-a Frankopan sufinancira se iz proračuna jedinica lokalne samouprave, svojim aktivnostima nastoje zadovoljiti potrebe vlastitog članstva, korisnika iz djelokruga njihovih djelatnosti, a jedan dio udruga zadovoljava i neke vitalne društvene i socijalne potrebe stanovništva.

2. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA LAG-A, UKLJUČUJUĆI SWOT ANALIZU

Društvena i socijalna infrastruktura

Cijeli ruralni prostor LAG-a karakteriziraju niže stope zaposlenosti i ekonomskog rasta što za posljedicu ima kontinuiranu depopulaciju ruralnog područja te migraciju stanovnika prema razvijenijim središtima (Rijeka, Zagreb). Lokalni razvojni dionici tijekom konzultacijskih procesa posebno su istaknuli probleme slabe povezanosti nerazvijenih ruralnih područja s lokalnim i regionalnim centrima, nedovoljnu kvalitetu i izgrađenost postojeće komunalne i prometne infrastrukture koja još uvijek ne omogućava potrebne uvjete za održivi razvoj ruralnih područja i kvalitetu života na tom području. Priključenost stanovništva na sustave javne odvodnje u ruralnim područjima je nedovoljna. Rubni dijelovi pojedinih JLS-ova imaju najmanji postotak izgrađenosti i/ili priključenosti komunalne infrastrukture, što je posljedica tehničke i financijske zahtjevnosti takvih projekata, ali i slabog financijskog kapaciteta jedinica lokalne samouprave u ruralnim područjima. Pristup brzom i širokopojasnom internetu nedovoljan je i neujednačen na području LAG-a Frankopan što predstavlja značajan razvojni ograničavajući faktor, u današnje vrijeme. Iako je problem slabe informatičke pismenosti prisutan na području LAG-a i obuhvaća sve dobne skupine, pokazala se potreba za dodatnim informiranjem stanovnika u IKT-u. Organizacije civilnog društva definirale su upravo predloženo, uz niz ostalih mogućih aktivnosti, čime bi se dodatno utjecalo na porast razine kvalitete života. Jedan od problema civilnog sektora u nastojanju postizanja opisanog, izostanak je prostora. Kao jedan od prijedloga za rješavanje navedenog problema istaknuto je ponovno stavljanje u funkciju zapuštene društvene infrastrukture – područnih škola, vatrogasnih i društvenih domova, starih zgrada i sl. Dodatno, njihovim kvalitetnim opremanjem objedinila bi se ponuda i podigla razina iste u smjeru korištenja novih tehnologija. Naglašena potreba za brigom o socijalno osjetljivim skupinama u društvu, prvenstveno djeci i mladima, ženama, osobama s teškoćama te osobama treće životne dobi. Organiziranjem skrbi i brigom o predmetnim skupinama, te njihovim ponovnim uključivanjem u aktivnosti zajednice, osigurat će se oživljavanje ruralnog područja kroz ključne dionike – stanovnike. Jedna od potreba cjelokupnog stanovništva infrastruktura je potrebna za provedbu slobodnih aktivnosti. Uzimajući u obzir broj sportskih udruga i organizacija koje djeluju na području LAG-a, postojeći kapaciteti u sportu su u pojedinim segmentima nedostadni te se sportske aktivnosti realiziraju u neadekvatnim prostorima. U tom procesu treba postići ravnotežu u stvaranju preduvjeta za djecu, mlade, vrhunске sportaše, ali i za potrebe rekreacije stanovnika, jer su ovi preduvjeti značajan pokazatelj ukupne kvalitete života stanovnika LAG-a. Primjerice, izgradnjom fitness parkova, biciklističkih ili trekking staza i pripadajućih stajališta omogućilo bi se bavljenje sportom svim zainteresiranim dionicima. Prilikom osmišljavanja potencijalnih projekata, razumijeva se da izgradnja i obnova pješačkih i izgradnja biciklističkih staza nije financijski i ekonomski isplativa obzirom da ne generira nikakve prihode. No, projektom se generiraju velike društvene koristi koje obuhvaćaju porast stupnja sigurnosti stanovništva u prometu, omogućavanje neometanog kretanja za osobe s teškoćama, oblikovanje vizure naselja kao područja koje se vodi premisom zaštite okoliša, stvaranje uvjeta za bavljenje biciklizmom te proširenje ponude i mogućnosti provođenja slobodnog vremena. Dodatne moguće aktivnosti na području LAG-a su izgradnja i opremanje infrastrukture za djecu s teškoćama, kako bi se i ovoj skupini socijalno osjetljivih stanovnika omogućio kvalitetan način života.

Konačno, stanje osnovnih objekata, društvene i fizičke infrastrukture u ruralnim područjima je nedovoljno da podupre potrebe ruralnih sredina i ukoliko se ne poboljša bit će i dalje čimbenik u napuštanju ruralnih sredina i nedostatka socijalne uključenosti.

Ključan gospodarski sektor - poljoprivreda

Na području LAG-a Frankopan nalazi se 2.837 poljoprivrednih gospodarstava, a od toga je 2.796 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koje karakterizira mali broj članova OPG: 44,24% nema članova a 34,94% OPG ima samo jednog člana. Također starost nositelja PG:

37,44 % nositelja PG starije je od 65 godina. Slaba je obrazovna struktura: 1,66% nositelja OPG ima fakultet, 2,36% višu školu, 31,97% srednju školu, 25,8% osnovnu školu, 9,55% nezavršenu osnovnu školu, za 29,11% nema podataka. Također usitnjena su poljoprivredna gospodarstva: 19,57% PG ima ukupne poljopriv. površine manje od 3 ha.

Najveće površine zauzimaju kulture koje se ne obrađuju: livade, krški pašnjaci i trava i travolika paša te one čine 45,91% poljoprivrednih površina, a kad se tome pribroje i ugari, onda na polj. površine koje su ekstenzivne proizvodnje otpada 50,12%. Najzastupljenija ratarska kultura je kukuruz i lucerna. Izuzetak je područje grada Otočca gdje od ratarskih kultura prevladavaju druge žitarice. Malo je površina pod ekološkom proizvodnjom pa tako na 5 najzastupljenijih kultura, za koje PG-i dobivaju poljoprivredne poticaje, otpada 4,11% površina pod prijelaznim ekološkim praksama i ekološkim praksama. Na području LAG-a gotovo je zamrla zadružna proizvodnja i općenito udruživanje proizvođača, primjećuje se niža razina suradnje između poljoprivrednika, istraživačkog i prehrambenog sektora s ograničenim kontaktima između njih, što je u posljednjih nekoliko godina rezultiralo smanjenjem dostupnosti i primjene inovacija, kao i nedostatkom interesa u razvoju inovacijskih projekata. Poljoprivredni proizvođači i prerađivači suočeni su sa velikim izazovima koje pred njih stavlja konkurentno tržište i sve veći zahtjevi potrošača za novim proizvodima. Tijekom provedenih radionica naglašena je potreba za definiranom suradnjom sa različitim dionicima poput istraživača, poduzetnika, nevladinih organizacija kako bi lakše razvili nove proizvode za tržište. Suradnjom će se osigurati razmjena znanja i informacija o inovacijskim tehnologijama i procesima proizvodnje i prerade s kojima proizvođači nisu upoznati, te u praksi osigurati veća produktivnost, ekonomska isplativost, održivost i učinkovitost resursa u sektoru poljoprivrede. Privatni sektor koji djeluje na području LAG-a relativno je tehnološki slab zbog malog obujma i niskog ulaganja u inovacije. S obzirom na trenutno nisku razinu inovacija, nedostatak formalnog obrazovanja i znanja o inovativnim praksama i procesima, posebna pozornost u programiranju je usmjerena na rješavanje ovog problema na odgovarajući način, kako kroz tipove operacija koje direktno potiču inovacije i ostale operacije koje mogu biti inovativne. Tijekom radionica se naglasilo kako je potrebno kreirati infrastrukturnu i institucionalnu podršku za pokretanje i daljnji razvoj zadruga. Područje LAG-a ima izuzetne gastronomske potencijale, čemu govore u prilog i brojne manifestacije posvećene upravo prehrambenim proizvodima i prerađevinama (npr. Dani Ogulinskog zelja). Potencijal je, dakle, vrlo velik, no sektor lokalne prehrambene proizvodnje, i s njim povezani kratki lanci opskrbe, još uvijek nailaze na mnogobrojne prepreke, protuslovlja, pa čak i predrasude. Smanjenje troškova poljoprivredne proizvodnje/prerade hrane rezultirat će poboljšanjem kvalitete i sigurnosti hrane što će doprinijeti konkurentnost te će imati pozitivan utjecaj na prihode u gospodarstvu. Potpora za restrukturiranje i modernizaciju tih sektora mora također osigurati pozitivan utjecaj na okoliš ulaganjima u zelene tehnologije i prakse te racionalno korištenje gnojiva i pesticida. Daljnji razvoj treba se temeljiti na obnovi, očuvanju i poboljšanju biološke raznolikosti i visoke prirodne vrijednosti poljoprivrednog zemljišta (više od 40% područja LAG-a je u mreži NATURA 2000) promicanjem okolišno učinkovitog sustava s naglaskom na organski uzgoj i prateće poljoprivredne proizvodnje u područjima koja se suočavaju s prirodnih i drugim ograničenjima. Sektor lokalne prehrambene proizvodnje izuzetno je značajan jer njegov razvoj donosi brojne gospodarske, okolišne i društvene koristi – osigurava poljoprivrednicima veći udio dodane vrijednosti u cijeni njihovih proizvoda, osnažuje lokalno gospodarstvo, smanjuje emisiju stakleničkih plinova nastalu prijevozom hrane, razvija sustav sigurnosti prehrambenih proizvoda proizvedenih na seoskim domaćinstvima, stanovnicima s nižim primanjima osigurava pristup kvalitetnoj i zdravoj prehrani i td.

Neproizvodna ulaganja – održiv način korištenja vrijedne razvojne resursne osnove

Tijekom izrade strategije velik značaj je dan na razvoj diverzifikacije djelatnosti i izvora dohodka na PG-ima, s naglaskom na razvoj neproizvodnih ulaganja i to prvenstveno radi visoke prirodne vrijednosti područja. Neproizvodna ulaganja obuhvaćaju ulaganja kojima se ne ostvaruje bitan povrat, dohodak ili prihod i koja ne vode do znatnog povećanja vrijednosti poljoprivrednog gospodarstva određenog korisnika, ali imaju povoljan učinak na okoliš. Naime, neproizvodna ulaganja, kako se isticalo na radionicama javnog, civilnog i privatnog sektora, trebala bi svojom komplementarnom ulogom doprinijeti ispunjenju agroekoloških ciljeva ili obveza, koje je moguće preuzeti u okviru povećanja ekološke vrijednosti zaštićenih područja. Neproizvodna ulaganja mogu imati različite oblike, od obnove obilježja krajobraza kao što su tradicionalne ograde, močvare i živice do uvođenja i/ili obnavljanja nekog aspekta određenog staništa ili krajobraza kao što je obnova vriština, travnjaka bogatih vrstama ili travnatih rubova bogate flore. Neproizvodna ulaganja će, kako je istaknuto od strane lokalnih razvojnih dionika, doprinijeti tomu da se postigne održiva uporaba poljoprivrednih zemljišta, i to povećanjem ekološke vrijednosti zaštićenih područja ili doprinosjenjem ispunjenju agroekoloških obveza. Područje LAG-a Frankopan još uvijek je nedovoljno prepoznatljivo u okruženju. Posebnost ruralnog područja ne proizlazi samo iz krajobraza, već i iz tradicionalnog načina života te stoga propadanje ruralnih područja osiromašuje kulturno bogatstvo LAG-a. Prerastanje u tržišno spremne atrakcije traži sustavan pristup kojim bi se trebalo definirati nekoliko modela revitalizacije, ovisno o specifičnosti pojedine sredine. Tematizacija, utemeljena na povijesnom razvoju i vezama s okolnim prostorom, pritom je nužna kako bi se izbjegla uniformiranost u prezentaciji i predstavljanju svih mogućnosti i potencijala. Kulturno-povijesna baština LAG-a Frankopan nedvojbeno je bogata, no uglavnom je riječ o atrakcijama tercijarnog karaktera. Malo bi ih moglo biti posebno interesantno posjetiteljima, osim uskog segmenta onih koje specifično zanima sakralna baština ili onih na vjerskim putovanjima. Atraktivnost pojedinih građevina može se povećati uvezivanjem u tematski itinerer te zanimljivom, maštovitom interpretacijom u smislu definiranja tematskih parkova, edukativnih puteva i sl. Veći dio infrastrukture kulturne baštine nije stavljen u funkciju iako je započeo razvoj turizma zasnovanog na prvenstveno tradicijskoj te kulturno-povijesnoj baštini, ali to je još uvijek pojedinačna inicijativa entuzijasta nego sustavan razvoj. Valorizacija a posebno promocija vrijedne prirodne baštine je nedostatna. Područje LAG-a obiluje šumama pa je na radionicama istaknuta potreba razvoja šumske rekreacijske infrastrukture. Učinkoviti utjecaj i korištenje okoliša doprinositi će i aktivnosti poljoprivrednih gospodarstava, kroz primjenu obnovljivih izvora energije. Obnovljivi izvori mogu biti i ekonomski konkurentni u pojedinim slučajevima, te zbog svojih osobitosti i različitih čimbenika koji određuju mogućnosti i načine njihova korištenja zahtijevaju multidisciplinarni pristup i pravovremenu edukaciju o mogućnostima primjene istoga. Dodatnu mogućnost stvara i pokrivenost šumskih površina na području LAG-a. Značajan potencijal za proizvodnju šumske biomase nalazi su u privatnim šumama u kojima se uglavnom proizvodi ogrjevno drvo. Zbog sve veće potražnje za drvom potrebno je povećati produktivnost prerade drva na troškovno i okolišno održiv i učinkovit način.

2.1 SWOT ANALIZA PODRUČJA LAG-A FRANKOPAN

SWOT analiza predstavlja sažetu kvalitativnu ocjenu (analitička metoda) razvojnih mogućnosti i ograničenja LAG-a Frankopan. Snaga LAG-a Frankopan interni su prostori, resursi i sposobnosti na koje se LAG može osloniti ili ih koristiti u svom daljnjem razvoju, te koje imaju najveće mogućnosti za uspjeh, a daju mu komparativnu prednost pred drugim LAG područjima unutar okvira razvojnih prilika koje treba iskoristiti, dok interne slabosti ukazuju na ograničavajuće faktore unutar samog LAG-a koje mora riješiti svojim snagama koristeći prilike koje mu se pružaju, ali i paziti na prijetnje koje mogu ugroziti razvojne planove i projekte te se pripremiti za njih i uvažavati ih, jer su izvan njegova obuhvata djelovanja, ali utječu na sve aktivnosti, a time i ostvarenje ciljeva i vizije. SWOT analizu

izradilo je lokalno partnerstvo, temeljem nalaza osnovne analize stanja u prostoru LAG-a, trendova, odnosno razvojnih pokazatelja, podataka prikupljenih iz literature i nadležnih institucija te kroz nekoliko savjetodavnih sastanka definiralo realne prednosti i slabosti, kao i prilike koje se pružaju za otklanjanje slabosti i jačanje prednosti, ali se i pripremila na uvažavanje prijetnji koje mogu usporiti ostvarenje ciljeva. Metodološki se prvo izrađivala detaljna sektorska SWOT analiza prema glavnim razvojnim sektorima i to: geoprometni položaj, prirodni resursi i baština, kulturno-povijesno i tradicijsko nasljeđe, gospodarstvo, kvaliteta života zajednice i njezinih stanovnika te stanje infrastrukture. Prilikom definirana konačne SWOT analize koristilo se i drugim analitičkim metodama: PRIMO-F i PESTLE, a ujedno je provedeno i vrednovanje ulaznih podataka koji su bili i temelj za razvoj sustava indikatora provedbe LRS.

ZEMLJOPISNE ZNAČAJKE PODRUČJA	
SNAGE	SLABOSTI
Povoljan geo-prometni položaj LAG-a – poveznica sjevera i juga RH	Područje krša nepovoljno za razvoj intenzivne poljoprivrede
Mogućnost povezivanja i prekogranične suradnje s RBiH i R Slovenijom	Područje manje kvalitetnih poljoprivrednih tala
NATURA 2000 područje biološke raznolikosti	Područje brdske i brdsko-planinske klime ograničava profitabilnu proizvodnju u poljoprivredi
Područje visoke krajobrazne vrijednosti	Nedovoljna potpora predškolskom odgoju i naobrazbi
Područje značajne kulturne-povijesne baštine te ruralne baštine	Neravnomjerne mogućnosti za cjeloživotno obrazovanje u općinama LAG-a u odnosu na gradove Ogulin i Otočac
Različiti programi srednjoškolskog obrazovanja	Sve JLS nisu pokrivene primarnom zdravstvenom zaštitom
Priprema se tehnička dokumentacija za izgradnju/rekonstrukciju sustava vodooskrbe i odvodnje na području Više JLS	Nedostatna skrb za starije i nemoćne u odnosu na potrebe
Mogućnost uređenja sportskog aerodroma na području Otočca	Neravnomjerno raspoređeni objekti sportstke infrastrukture na području LAG-a
Više poduzetničkih zona u kojima posluju subjekti malog gospodarstva	Nedovoljno razvijena materijalna osnova vatrogasne službe
Područje više zona posebne namjene koje također doprinose gospodarskom razvoju područja	Nezadovoljavajuća infrastruktura za zajedničke aktivnosti (različiti društveni domovi)
Mogućnosti cjeloživotnog učenja na području LAG-a	Premalo pripremljene tehničke dokumentacije za poboljšanje stanja društvene infrastrukture
Dobra gospodarska struktura – područje prerađivačke industrije, trgovine, građevinstva te djelatnosti smještaja i pružanja usluga spremanja i posluživanja hrane	Neuređene baze podataka o nerazvrstanim cestama i neriješeni imovinsko-pravni odnosi
Područje na kojem se mogu proizvoditi	Nedovoljna iskorištenost kulturno-povijesnih

poljoprivredni proizvodi visoke dodane vrijednosti (ogulinsko zelje, lički krumpir, lička janjetina, sir škripavac)	značajki
Planirano koordinirano prikupljanje i gospodarenje otpadom	Niska priključenost stanovnika LAG-a na sustav odvodnje
Neuređen sustav gospodarenja otpadom	Loše stanje sustava vodoopskrbe koji je potrebno unaprjeđivati
Planirano koordinirano prikupljanje i gospodarenje otpadom	Nerazvijen sustav širokopojasnog Interneta
	Značajne poljoprivredne i šumske površine su minski sumnjivi prostor
	Nedostatak financijskih sredstava za očuvanje i zaštitu prirodne i kulturno-povijesne baštine
	Izoliranost pojedinih naselja predstavlja problem u uređenju naselja i planiranju prostora
	Prirodna baština je (naročito šume u privatnom vlasništvu) nedovoljno istražena i zaštićena
	Nedovoljna iskorištenost OIE i EE
	Nedovoljno ulaganja u modernizaciju i dodatno opremanje objekata društvene infrastrukture
PRILIKE	PRIJETNJE
Razvoj posebnih oblika turizma	Smanjenje broja stanovnika LAG-a
Uvođenje obnovljivih izvora energije u kućanstva, javne objekte i gospodarske objekte	Stanovništvo disperzirano po udaljenim naseljima
Fondovi za razvoj infrastrukture, zaštitu okoliša i prirode / Program mreže NATURA 2000	Nedostatak zajedničkog pristupa korištenja kulturno-povijesne baštine
Uređenje šuma i šumskih putova kroz Program ruralnog razvoja	Ugroženost šuma
Uređenje nerazvrstanih cesta kroz alternativne izvore financiranja	Niska kvaliteta i izgrađenost prometne infrastrukture u željezničkom prometnom sustavu
Koristiti potencijal prekogranične suradnje s Republikom Slovenijom s obzirom na geoprometni položaj LAG-a	Ograničenost utjecaja JLS-a na dinamiku izgradnje sustava vodoopskrbe i odvodnje
Unaprijediti prepoznatljivost hrvatskog cijelog područja gradeći ga oko postojećih turističkih destinacija Ogulin, Slunj i Otočac	

Izgradnja vodovodne i kanalizacijske mreže kroz korištenje Programa ruralnog razvoja	
Dodatni razvoj društvene infrastrukture u kombinaciji s turističko rekreativnim sadržajima	
Potencijal ulaganja u OIE s naglaskom na termalne izvore, biomasu i solarnu energiju.	
Razminiranje poljoprivrednih površina iz sredstava Programa ruralnog razvoja	
GOSPODARSKE ZNAČAJKE PODRUČJA	
SNAGE	SLABOSTI
Visok stupanj razvijenosti	2 jedinice lokalne samouprave spadaju u potpomognuta područja
Stopa nezaposlenosti ispod županijskog prosjeka	Pad broja isporučitelja mlijeka
Smanjenje broja nezaposlenih	Mali broj zadruga
Velik broj PG-a	Rasparceliranost zemljišta
Postojanje autohtonih sorti vina	Neravnomjeran gospodarski razvoj
PRILIKE	PRIJETNJE
Pogodni uvjeti za razvoj vinarstva i vinogradarstva	Nizak udio prihoda od poljoprivrede u proračunima JLS
Fondovi EU na raspolaganju za proizvodnju, marketing i plasman vina, za povrčarstvo, voćarstvo i stočarstvo	Niski prinosi u ratarstvu
Udruživanje u proizvođačke grupe	Pad broja proizvođača mlijeka
Daljnji razvoj voćarstva i vinogradarstva	Smanjenje broja dolazaka i noćenja u pojedinim dijelovima LAG-a
Razvoj integrirane i ekološke poljoprivrede	Kašnjenje u objavi natječaja s nacionalne razine za financiranje provedbe projekata u sektoru poljoprivrede i šumarstva
Razvoj turističko rekreativnih sadržaja	
Daljnji razvoj poslovnih zona	
DEMOGRAFSKE I SOCIJALNE ZNAČAJKE PODRUČJA	
SNAGE	SLABOSTI
Velik broj udruga	Nizak udio stanovništva sa visokim obrazovanjem
Bogat kulturno umjetnički život LAG-a	Pad broja stanovnika
PRILIKE	PRIJETNJE
Ponuda dodatnih oblika obrazovanja	Koncentracija stanovništva u urbanim

	sredinama
Stjecanje konkretnih radnih vještina mladih kroz programe osposobljavanja	Starenje stanovništva
Programi za razvoj socijalne infrastrukture	

Tijekom procesa izrade SWOT analize, lokalno razvojno partnerstvo dodatno je zaključilo kako se u odnosu na dosadašnju LRS koja je izrađena za provedbu Mjere 202 IPARD programa nije puno promijenilo stanje u području te su potrebe ostale gotovo nepromijenjene. Definirana „niska razina razvoja“ i dalje je glavni problem koji ima negativan razvojni učinak. Uzroci niske razvojne razine su i dalje isti jer se trendovi depopulacije nisu promijenili. Područje konstatno karakterizira starenje i odumiranje stanovništva dok mlađa i obrazovana populacija odlazi u urbane sredine u Hrvatskoj, ali i sve više u inozemstvo. I dalje je prisutna niska stopa gospodarskog rasta, dapače, u većini JLS razvidan je pad indeksa razvijenosti. Gospodarski pad vidljiv je u svim sektorima kao i broj zaposlenih, a u porastu je broj nezaposlenih i to posebno mladih. LAG Frankopan i dalje ne koristi dovoljno svoje komparativne prednosti izuzev što se nešto više ulaže u razvoj turizma na području Otočca (Gacka dolina) i Slunja (Rastoke).

3. OPIS CILJEVA LRS TE INTEGRIRANOG I INOVATIVNOG KARAKTERA LRS UKLJUČUJUĆI JASNE I MJERLJIVE POKAZATELJE ZA IZLAZNE POKAZATELJE ILI REZULTATE

Vizija razvoja LAG-a je sažeta i jasna zamisao o željenom i predvidljivom postignuću u razvoju područja. Zasniva se na rezultatima osnovne analize, SWOT/TOWS analize, razvojnih trendova u užem i širem krugu te idejama o budućnosti područja. Nakon detaljnog razmatranja potencijala i ograničenja razvoja područja, lokalno partnerstvo utvrdilo je kako se temelji razvojne vizije nisu promijenili u odnosu na prošlu LRS, prvenstveno iz razloga što LAG nije imao mogućnosti implementacije projekata ali ni mogućnosti općeg razvojnog okruženja nisu bile velike. Slijedom navedenog, razvojna vizija i dalje će se temeljiti na razvoju identiteta područja korištenjem komparativnih prednosti s većim naglaskom na razvoj ljudskih resursa. Vizija, koja daje smjernice za kreiranje općih i specifičnih ciljeva LRS temelji se na već determiniranim komparativnim značajkama područja:

- ✓ Brdsko-planinsko područje ispresjecano krškim rijekama s najvećim speleološkim sustavima u Republici Hrvatskoj
- ✓ Očuvana i zaštićena visoko vrijedna prirodna baština;
- ✓ Kulturno-povijesna baština nacionalnog i međunarodnog značaja, tradicijska baština te vlastite snage i sposobnosti.

Uloga LRS i LAG-a kao potporne organizacije razvoju i implementaciji razvojnih smjernica i dalje se zasniva na očuvanju i razvoju socijalnog kapitala s naglaskom na razvoj partnerstva između javnog, privatnog i civilnog sektora temeljena na načelima što brže implementacije CLLD pristupa lokalnom razvoju te uspostavi mreža potpornih institucija/organizacija u svrhu njihova sinergijskog djelovanja, zatim na jačanju gospodarskih razvojnih mogućnosti područja i to prvenstveno razvoja poljoprivrednog i šumarskog sektora te jačanja poduzetničkih inicijativa u svim razvojnim sektorima u svrhu održivog razvoja područja diverzifikacijom djelatnosti i stvaranjem održivih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, malog poduzetništva i obrtništva, a sve u svrhu osiguranja povećanja kvalitete života lokalnih stanovnika i zadržavanja mlađe populacije, odnosno opstanka stanovništva na području.

Prostor LAG-a Frankopan jedinstven je u Hrvatskoj, kako po svojim prirodnim značajkama, posebno krša, tako i kulturno-povijesnoj ulozi u razvoju nacionalnog identiteta. Novi

identitet se mora stvoriti na kvalitetama područja koje pruža. Vizija razvoja područja jasno ukazuje na prirodnu komparativnu prepoznatljivost, ali ukazuje i na činjenicu kako se lokalno stanovništvo uvijek oslanjalo na vlastite resurse, što mu je pomoglo u opstanku na ovim prostorima, često na razmeđu civilizacija i kultura. Vizija LAG-a Frankopan najbolje opisuju razvojne mogućnosti prostora te, zaključeno, ostaje nepromijenjena:

Područje stoljetne povijesti, očuvane prirode i bogatstva krškog podzemlja, suradnje cjelokupne zajednice, razvijenog malog i srednjeg gospodarstva s ponudom tradicijskih proizvoda našeg kraja.

Temeljem analize trenutnog stanja kao i dosadašnje provedbe LRS u okviru Mjere 202 IPARD programa, LAG Frankopan i dalje ostaje pri dvije glavne razvojne teme, odnosno **Opće ciljeve: revitalizacija zajednice i progresivni diverzificirani rast ruralnog gospodarstva**, jer je lokalno partnerstvo pri izradi prošle LRS ste definiralo kao krovne razvojne smjernice na koje će se fokusirati i nakon 2014.-te. Opći cilj djelovanja LAG-a, zaključeno, ostaje jednak: podržati održivi razvoj lokalne zajednice i inicijative u LAG području poticanjem među-sektorske suradnje i integriranog pristupa revitalizaciji zajednice i jačanju ruralnog gospodarstva. Također, nastavno na navedeno, LAG Frankopan nastavlja s glavnim temama koje su temelj za definiranje strateških razvojnih ciljeva:

- Izgradnja identiteta LAG-a
- Međusektorsko povezivanje za razvoj područja
- Zaštita, revitalizacija i održivo korištenje kulturno-povijesne i prirodne baštine
- Razvoj poljoprivrede, ruralnog gospodarstva i turizma
- Cjeloživotno učenje
- Opći razvoj kvalitete života u zajednici

Temeljem definiranih razvojnih smjernica i vizije, lokalno partnerstvo i šira zajednica s kojom su provedene detaljne konzultacije, pristupili su definiranju strateških ciljeva. Osmišljavanje strateških razvojnih ciljeva vodilo se i usklađenosti s prioritetima Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. koji su usklađeni s prioritetima drugog stupa (ruralni razvoj) ZPP Europske unije:

1. poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima (razvoj baza podataka u ruralnim područjima; jačanje veza između poljoprivrede, šumarstva i znanstvenog sektora) (*op.a. kojem LRS direktno doprinosi samim djelovanjem ureda LAG-a putem provedbe aktivnosti podmjera 19.3 i 19.4*)
2. jačanje održivosti i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede, promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija te davanje potpore održivom upravljanju šumama;
3. promicanje organizacije prehrambenog lanca, dobrobiti životinja i upravljanja rizicima u poljoprivrednom sektoru;
4. obnavljanje, očuvanje i jačanje poljoprivrednih i šumskih ekosustava (bioraznolikost, voda, tlo);
5. promicanje učinkovitog korištenja resursa (vode i energije) i davanje potpore prelasku na gospodarstvo s niskom emisijom ugljika (korištenjem obnovljive energije, smanjenjem emisija stakleničkih plinova, očuvanjem i pohranjivanjem ugljika);
6. promicanje društvene uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj (jednostavnije otvaranje radnih mjesta, promicanje lokalnog razvoja, pojačana dostupnost informacijskih i komunikacijskih tehnologija),

a doprinosom kojima se direktno ostvaruju sva tri cilja ZPP-a:

1. poticanje konkurentnosti poljoprivrede, među ostalim, i kroz višenamjensku i tehnološki inovativnu proizvodnju prilagodljivu klimatskim promjenama te tehnološki moderniziranu prehrambeno-prerađivačku industriju
2. osiguranje održivog upravljanja prirodnim resursima i akcije protiv klimatskih promjena uz provedbu načela zaštite okoliša i prirode te očuvanje genetskih izvora

3. postizanje uravnoteženog teritorijalnog razvoja ruralnih gospodarstava i zajednica, uključujući stvaranje i zadržavanje radnih mjesta.

Pri planiranju aktivnosti/tipova operacija za provedbu LRS a time i dostizanja vizije, pri kreiranju razvojnih ciljeva LAG se prvenstveno vodio implementacijom načela LEADER-a/CLLD-a za razdoblje 2014.-2020. koje je prioritetno usmjereno na inovacije, zaštitu okoliša i smanjenje utjecaja na klimatske promjene te na postizanje planiranih rezultata koji donose trajne i vidljive promjene. Načela kojima se u pripremi i planiranju provedbe lokalnog razvoja vođenog lokalnom zajednicom vodio LAG Frankopan su temeljena na osnovnim načelima CLLD-a:

- Razvoj utemeljen na definiranim značajkama, potrebama i mogućnostima lokalnog područja
- Strategija je u potpunosti izrađena prema stvarno iskazanim potrebama lokalnih razvojnih dionika implementacijom pristupa odozdo prema gore
- Tijekom izrade LRS posebna pažnja je posvećena jačanju javno-privatnog partnerstva odnosno integraciji LAG-a kao nositelja razvoja lokalnog područja, te razvoju i definiranju inovativnog, integriranog i multisektorskog pristupa lokalnom razvoju, umrežavanju i suradnji te
- Načinu decentralizirane isporuke projekata odabiranih od samog LAG-a (temeljno, 08. načelo CLLD-a)

Očekivani učinci općih ciljeva moraju biti jasno (mjerljivo) usmjereni ostvarivanju razvojne vizije područja no prvenstveno moraju doprinositi komplementarnosti s razvojnim ciljevima Programa ruralnog razvoja 2014.-2020. za čiju realizaciju je i namijenjena ova LRS, koja u suštini, predstavlja projektni prijedlog za višegodišnje financiranje implementacije CLLD-a iz Mjere 19, Programa ruralnog razvoja do 2020.-te godine. Dakle, definiranu viziju i ciljeve LAG Frankopan postići će implementacijom prioriternih mjera odnosno aktivnosti s pripadajućim tipovima operacija usmjerenim sustavu provedbe temeljem 8. načela CLLD-a (decentralizirana provedba lokalnog razvoja vođenog lokalnom zajednicom). Vodeći se svim navedenim smjernicama, LAG Frankopan, metodom odozdo prema gore, definirao je prioritne tipove operacija i mjere koji su doveli do definiranja strateških (specifičnih) ciljeva, shematski sažeto prikazano:

Prioritetni tipovi operacija (TO) 2014.-2020., za realizaciju mjera kojima se ostvaruju strateški ciljevi	Prioritetne Mjere (M)/Aktivnosti 2014.-2020. za ostvarenje strateških ciljeva	Strateški ciljevi (SC) LAG-a u 2014.-2020
TO 1.1.1 Sudjelovanje poljoprivrednika u sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode	M1.1 Potpora razvoju održive poljoprivrede na području LAG-a	SC1 Povećanje održive poljoprivrede i šumarstva poticanjem modernizacije i stvaranja proizvoda s dodanom vrijednosti u svrhu jačanja identiteta LAG-a
TO 1.1.2 Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava		
TO 1.1.3 Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima		
TO 1.1.4 Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava		
TO1.2.1 Modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u pridobivanju drva i šumskouzgojnih radova	M1.2 Potpora razvoju održivog gospodarenja šumama i prerade drveta	
TO 1.2.2 Modernizacija		

tehnologija, strojeva, alata i opreme u predindustrijskoj preradi drva		
TO 2.1.1 Korištenje obnovljivih izvora energije	M 2.1 Potpora neproizvodnim ulaganjima u svrhu jačanja diverzifikacije djelatnosti u svrhu poboljšanja ruralnog okoliša	SC 2 Razvoj očuvanja i održivog korištenja razvojne resursne osnove u svrhu diverzifikacije gospodarstva i povećanja kvalitete života na području LAG-a
TO 2.1.2 Neproizvodna ulaganja vezana uz očuvanje okoliša u područjima zaštićenih prirodnih vrijednosti		
TO 2.1.3 Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima		
TO 2.2.1 Razvoj opće društvene infrastrukture u svrhu podizanja kvalitete života stanovnika LAG-a	M 2.2 Potpora razvoju održivog korištenja prirodne i društvene resursne razvojne osnove	
TO 2.2.2 Razvoj rekreacijske vrijednosti šumskih područja		
TO 3.1.1 Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a	M 3.1 Implementacija CLLD pristupa lokalnom razvoju te razvoju suradnje i umrežavanju lokalnih razvojnih dionika unutar i izvan područja LAG-a	SC 3 Jačanje upravljanja lokalnim razvojem vođenim lokalnom zajednicom (CLLD)
TO 3.1.2 Jačanje kapaciteta LAG-a i lokalnih dionika za provedbu LRS s provedbom operacija unutar CLLD strategije		

3.1 CILJEVI, MJERE I TIPOVI OPERACIJA LRS ZA PODRUČJA LAG-A TEMELJENI NA MOGUĆNOSTIMA PRR 2014 – 2020

Strateški cilj 1	Povećanje održive poljoprivrede i šumarstva poticanjem modernizacije i stvaranja proizvoda s dodanom vrijednosti u svrhu jačanja identiteta LAG-a
Obrazloženje cilja	Osnova analiza s analizom potreba i mogućnosti te SWOT analizom pokazale su kako se razvoj područja LAG-a Frankopan tradicionalno zasnivao na poljoprivredi i šumarstvu te preradi drveta. Cijeli prostor ima veliku krajobraznu raznolikost i velika područja u mreži NATURA 2000. Poljoprivreda se tradicionalno zasnivala na ratarstvu (za vlastite potrebe i potrebe prehrane stoke) te stočarstvu, dok su druge kulture bile manje zastupljene, dakle, na poljoprivrednoj proizvodnji manje dohodovne vrijednosti. Na brdskim padinama se razvijalo voćarstvo te povrćarstvo no, također, većinom za vlastite potrebe. Radi velikih šumskih površina područje LAG-a je tradicionalno imalo razvijen uzgoj šuma i preradu drveta. No sve gospodarske grane pa tako i poljoprivreda, posebno stočarstvo, te prerada drveta počele su značajnije propadati. Gospodarski oporavak je spor, posebno razvoj poljoprivrede u sustavu integrirane i ekološke proizvodnje (proizvodi s višom dodanom vrijednosti, zaštićenog podrijetla, prepoznatljivi na tržištu) iako se na području LAG-a nalaze i proizvodi zaštićenog zemljopisnog porijekla što je dobar poticaj za daljnji razvoj poljoprivrednih proizvoda koji će činiti identitet područja.

	Također, uloga LAG je doprinijeti zaštiti te razvoju kako poljoprivredne tako i drvno-prerađivačke proizvodnje, usmjereno prema finalizaciji proizvoda za tržište. Iznimno je značajno poticati razvoj na okolišno učinkovit način s naglaskom na održivo korištenje svih razvojnih resursa.		
Očekivani rezultati	<ul style="list-style-type: none"> • Rast zaposlenosti u poljoprivredi, šumarstvu i s njima povezanim prerađivačkim djelatnostima • Rast projekata sufinanciranih iz fondova EU (ESI – OP RR 2014.-2020.) • Povećanje ulaganja u restrukturiranje i/ili modernizaciju poljoprivrednih gospodarstava • Povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava koji sudjeluju u programima kvalitete, lokalnim tržištima, kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama/organizacijama • Razvoj malih poljoprivrednih gospodarstava • Povećanje modernizacije tehnologije, strojeva, alata i opreme u šumarstvu i preradi drveta 		
Predviđena financijska alokacija do 2023	<p>➤ 57,80% sredstava LAG-a iz podmjere 19.2 PRR 2014-2020 (570.000,00 EUR)</p> <p>Ukupno SC1: 44,05% (570.000,00 EUR) ukupnog iznosa LAG-a za provedbu podmjera 19.2-19.4 PRR 2014.-2020. koji iznosi 1.294.125,00 (100%)</p>		
Indikatori (mjerljivi pokazatelji) rezultata/naziv pokazatelja (<i>result indicators</i>), <i>CMES/CMEF</i>			
Ukupna isplaćena sredstva (EUR) iz podmjere 19.2 PRR 2014-2020 (javni rashodi)	Ukupan broj sufinanciranih projekata iz podmjere 19.2 PRR 2014-2020	Broj kreiranih radnih mjesta putem sufinanciranih projekata iz podmjere 19.2 PRR 2014-2020	
570.000,00	63	2	
Izvor informacija	Izvješća APPRRR i LAG-a Frankopan		
Prioritetne mjere (aktivnosti) za postizanje cilja (očekivanih rezultata) s pripadajućim tipovima operacija za njihovu realizaciju prema mogućnostima PRR 2014.-2020.			
Broj i naziv prioritetne Mjere (aktivnosti)	Sukladnost s Mjerom PRR	Broj i naziv tipa operacije za provedbu Mjere	Sukladnost s tipom operacije iz PRR
M1.1 Potpora razvoju održive poljoprivrede na području LAG-a	3	TO 1.1.1 Sudjelovanje poljoprivrednika u sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode	3.1.1
	4	TO 1.1.2 Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava	4.1.1
	4	TO 1.1.3 Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima	4.2.1
	6	TO 1.1.4 Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	6.3.1

M1.2 Potpora razvoju održivog gospodarstva šumama i prerade drveta	8	TO1.2.1 Modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u pridobivanju drva i šumskouzgojnih radova					8.6.1	
	8	TO 1.2.2 Modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u predindustrijskoj preradi drva					8.6.2	
Doprinos prioritetima i fokus područjima PRR		2			3			
		2A	2C	3A				
Prioritetna Mjera (aktivnost) 1.1	Potpora razvoju održive poljoprivrede na području LAG-a							
Objasnenje Mjere (aktivnosti)	<p>Putem ove Mjere i pratećih tipova operacija za njezinu provedbu LAG će sufinancirati ulaganja u dodanu vrijednost poljoprivrednih proizvoda i njihovu zaštitu, poljoprivrednu proizvodnju kako bi se poboljšala ukupna učinkovitost i održivost poljoprivrednih gospodarstava, uključujući zaštitu okoliša i prilagodbu klimatskim promjenama. Ulaganja se odnose na sve poljoprivredne sektore. Ulaganja u nove i inovativne tehnologije doprinijet će smanjenju troškova proizvodnje i poboljšanje kvalitete poljoprivrednih proizvoda, te time ostvariti pozitivan učinak na dohodak - kao i na otvaranje novih radnih mjesta i njihovu održivost. Nadalje, ulaganja u novu opremu i tehnologiju imat će pozitivan utjecaj na okoliš, osobito na farmama, gdje se trebaju rješavati izazovi vezani uz okoliš i klimatske promjene kroz ulaganja u modernizaciju. Ulaganja u rekonstrukciju i modernizaciju farmi bit će usmjerena na poboljšanje kvalitete fizičke imovine s novim proizvodnim kapacitetima, kako bi se osigurala tehnička i tehnološka obnova farmi bitnih za rast produktivnosti i kako bi se osigurao temelj za dugoročnu konkurentnost. Također, obzirom na činjenicu kako se poljoprivreda na području LAG-a zasniva na malim poljoprivrednim gospodarstvima ovom mjerom se planira potaknuti posebno njihov razvoj kako bi ista postala gospodarski održiva.</p>							
Odgovorni za provedbu Mjere (aktivnosti) 1.1	Lokalna akcijska grupa Frankopan, Regionalna razvojna agencija Karlovačke i Ličko-senjske županije i druge potporne organizacije i ustanove u javnom vlasništvu, privatne konzultantske tvrtke i organizacije koje će pružiti potporu ciljanim skupinama odnosno korisnicima							
Vremensko razdoblje za provedbu aktivnosti do 2020. (i broj projekata)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	
	N/A	N/A	9	17	8	10	7	
Predviđena financijska alokacija (planirana sredstva) do 2020. (% , 19.2)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	
	N/A	N/A	9,64%	16,74%	7,59%	8,11%	5,58%	
Prioritetna Mjera (aktivnost) 1.2	Potpora razvoju održivog gospodarstva šumama i prerade drveta							
Objasnenje Mjere	Područje LAG-a obiluje vrijednim šumskim područjima a							

(aktivnosti)	<p>pridobivanje i obrada drveta tradicijske su djelatnosti kraja. Ulaganja u modernizaciju postojećih i uvođenje učinkovitih i okolišno prihvatljivih tehnologija, strojeva, alata i opreme za pridobivanje drva povećat će dostupnost i korištenje drva kao materijala, ali i drva kao obnovljivog izvora energije (šumska biomasa). Time će se na održiv način povećati ekonomska vrijednost šuma i također učinkovitost pridobivanja drva. Istovremeno, tehnike i tehnologije pridobivanja drva imat će minimalni štetni učinak na šumske ekosustave. Modernizacija postojećih i uvođenje učinkovitih i okolišno prihvatljivih tehnologija, strojeva i alata za pripremu šumskog tla stvorit će preduvjete za učinkovitiju i kvalitetniju sjetvu i sadnju šumskog reproduktivnog materijala. Time će se značajno unaprijediti gospodarenje šumama u privatnom vlasništvu, koje su često degradirane i niske ekonomske vrijednosti usmjerena povećanju učinkovitosti, okolišne prihvatljivosti, ergonomije i radnih procesa u predindustrijskoj preradi drva kroz modernizaciju postojećih i uvođenje učinkovitih i okolišno pogodnih tehnologija, strojeva, alata i opreme. Time će se na održiv način povećati ekonomska vrijednost šuma. Predindustrijskom preradom drva u Republici Hrvatskoj smatra se prerada koju obavljaju mali i srednji subjekti registrirani za obavljanje djelatnosti piljenja i blanjanja drva te proizvodnju poluproizvoda od drva, a obuhvaća piljenje, blanjanje, sušenje i dr. Modernizacija će stvoriti uvjete za unaprjeđenje proizvodnih procesa i poslovnog okruženja te će stimulirati gospodarski rast. Istovremeno, modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme povećat će tržišnu konkurentnost, čime će se preokrenuti dugoročni negativni trend smanjenja stope zaposlenih u predindustrijskoj preradi drva što će rezultirati velikim pozitivnim učinkom na stanovništvo u ruralnim područjima. Svrha ove operacije je i uvođenje IKT u predindustrijsku preradu drva što će, uz povećanje produktivnosti, također pridonijeti racionalnijem korištenju prirodnih resursa s pozitivnim učinkom na prirodu i okoliš. Ova mjera će pozitivno utjecati na poslovne aktivnosti obrta, mikro, malih i srednjih poduzeća u predindustrijskoj preradi drva, od čega su najvažnije: povećana proizvodnja, smanjeni troškovi proizvodnje, povećana kvaliteta proizvoda i poslovnih procesa, povećana fleksibilnost proizvodnje te kraći rokovi isporuke.</p>						
Odgovorni za provedbu Mjere (aktivnosti) 1.2	Lokalna akcijska grupa Frankopan, Regionalna razvojna agencija Karlovačke i Ličko-senjske županije i druge potporne organizacije i ustanove u javnom vlasništvu, privatne konzultantske tvrtke i organizacije koje će pružiti potporu ciljanim skupinama odnosno korisnicima						
Vremensko razdoblje za provedbu aktivnosti do 2020. (i broj projekata)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
	N/A	N/A	0	3	4	5	0
Predviđena financijska	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.

alokacija (planirana sredstva) do 2020. (% , 19.2)	N/A	N/A	0	3,04%	3,55%	3,55%	0
Napomena:	<i>Detaljna razrada strateškog cilja te prioriternih mjera (aktivnosti) s pripadajućim tipovima operacija, pripadajućim indikatorima mjerenja rezultata (result indicators) i isporuka (output indicators, ciljanim korisnicima i kriterijima prihvatljivosti) nalazi se u Dodatku 3.i Dodatku 6.</i>						

Strateški cilj 2	Razvoj očuvanja i održivog korištenja razvojne resursne osnove u svrhu diverzifikacije gospodarstva i povećanja kvalitete života na području LAG-a
Objašnjenje cilja	Područje LAG-a Frankopan prostor je iznimno vrijedne prirodne baštine (više od 40,08% područja u mreži NATURA 2000) kao i vrijedne kulturno-povijesne i tradicijske baštine. Analiza stanja razvidno je pokazala kako cijelo područje nema dovoljno razvijen identitet i prepoznatljivost odnosno ne koristi svoje komparativne prednosti. Uzrok tomu leži kako u općem slabijem gospodarskom razvoju, tako i u starenju stanovništva ali i odlasku mladih u urbana područja s većim razvojnim mogućnostima. LAG svojim aktivnostima treba potaknuti održivo korištenje svoje resursne razvojne osnove odnosno kulturno – povijesne/tradicijske i prirodne baštine podizanjem rekreacijske vrijednosti šuma te diverzificiranjem djelatnosti prvenstveno na poljoprivrednim gospodarstvima kako bi prihodi stanovnika što manje ovisili o jednom izvoru prihoda. Time će LAG ujedno stvoriti raznoliku ponudu proizvoda i usluga putem kojih će i cijelo područje postati prepoznatljivo na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Isto tako, LAG Frankopan u sustavu ostvarenja ovog cilja a u svrhu povećanja kvalitete života a području, ostvariti će brojne aktivnosti poboljšanja društvene infrastrukture otvorene na korištenje cjelokupnoj populaciji. Također, cijeli prostor ima velike energetske zahteve, posebno drvena prerada i sustav grijanja stambenih i poslovnih prostora radi dugih razdoblja sa nižim temperaturama, a područje obiluje biomasom za korištenje u sustavu OIE a pogodno je i za uvođenje sustava OIE na sunčevu energiju.
Očekivani rezultati	<ul style="list-style-type: none"> • Rast projekata sufinanciranih iz fondova EU (ESI – OP RR 2014.-2020.) • Rast zaposlenosti na poljoprivrednim gospodarstvima putem projekata kojima je dodijeljena potpora iz ESI OP – RR 2014.-2020. • Povećanje ulaganja poljoprivrednih gospodarstava u obnovljive izvore energije • Povećanje implementiranih projekata proizvodnje obnovljive energije na poljoprivrednim gospodarstvima • Povećanje (u ha) šuma / drugih šumskih područja te poljoprivrednih površina na kojima se podupire

	očuvanje biološke raznolikosti <ul style="list-style-type: none"> • Povećanje (u ha) poljoprivrednih površina na kojima se podupire očuvanje biološke raznolikosti • Razvoj kvalitete života stanovnika područja LAG-a temeljen na poboljšanju usluga/razvoju društvene infrastrukture, povećanje populacije obuhvaćene unaprijedenim uslugama/infrastrukturom 		
Predviđena financijska alokacija do 2023	➤ 42,20% sredstava LAG-a iz podmjere 19.2 PRR 2014-2020 (416.000,00 EUR) Ukupno SC2: 32,15% (416.000,00 EUR) ukupnog iznosa LAG-a za provedbu podmjera 19.2-19.4 PRR 2014.-2020. koji iznosi 1.294.125,00 (100%)		
Indikatori (mjerljivi pokazatelji) rezultata/naziv pokazatelja (<i>result indicators</i>), <i>CMES/CMEF</i>			
Ukupna isplaćena sredstva (EUR) iz podmjere 19.2 PRR 2014-2020 (javni rashodi)	Ukupan broj sufinanciranih projekata iz podmjere 19.2 PRR 2014-2020	Broj kreiranih radnih mjesta putem sufinanciranih projekata iz podmjere 19.2 PRR 2014-2020	
416.000,00	101	10	
Izvor informacija	Izvješća APPRRR i LAG-a Frankopan		
Prioritetne mjere (aktivnosti) za postizanje cilja (očekivanih rezultata) s pripadajućim tipovima operacija za njihovu realizaciju prema mogućnostima PRR 2014.-2020.			
Broj i naziv prioritetne Mjere (aktivnosti)	Sukladnost s Mjerom PRR	Broj i naziv tipa operacije za provedbu Mjere	Sukladnost s tipom operacije iz PRR
M 2.1 Potpora neproizvodnim ulaganjima u svrhu jačanja diverzifikacije djelatnosti u svrhu poboljšanja ruralnog okoliša	4	TO 2.1.1 Korištenje obnovljivih izvora energije	4.2.2
	4	TO 2.1.2 Neproizvodna ulaganja vezana uz očuvanje okoliša u područjima zaštićenih prirodnih vrijednosti	4.4.1
	6	TO 2.1.3 Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	6.4.1
M 2.2 Potpora razvoju održivog korištenja prirodne i društvene resursne razvojne osnove	7	TO 2.2.1 Razvoj opće društvene infrastrukture u svrhu podizanja kvalitete života stanovnika LAG-a	7.4.1
	8	TO2.2.2 Razvoj rekreacijske vrijednosti šumskih područja	8.5.2
Doprinos prioritetima i fokus područjima PRR	4	5	6
	4A	5C	6A 6B
Prioritetna Mjera (aktivnost) 2.1	Potpora neproizvodnim ulaganjima u svrhu jačanja diverzifikacije djelatnosti u svrhu poboljšanja ruralnog okoliša		
Obrazloženje Mjere (aktivnosti)	Putem tipova operacija za provedbu ove mjere LAG će sufinancirati ulaganja u uvođenje sustava OIE te poticati energetska učinkovitost u smislu ne samo energetske održivosti već radi povećanja očuvanja okoliša i smanjenja tjecaja na klimatske promjene. Putem ove mjere LAG Frankopan poticati će i nepoljoprivredne djelatnosti. Ovakva		

	<p>ulaganja doprinijeti će diverzifikaciji prihoda poljoprivrednih gospodarstava te time ostvariti pozitivan učinak na dohodak - kao i na otvaranje novih radnih mjesta i njihovu održivost. Na području LAG-a nalazi se vrlo velik broj malih poljoprivrednih gospodarstava slabe gospodarske održivosti i značajnih negativnih pokazatelja. Migracijski trendovi mlađih ljudi iz ruralnih područja posljedica su loših životnih i radnih uvjeta za mlade obitelji, niskih mogućnosti zapošljavanja zbog nedovoljne gospodarske održivosti i mogućnosti zapošljavanja koje nude urbana središta. Za razvoj i konkurentnost ruralnih područja i preusmjeravanja navedenih negativnih trendova, neophodno je stvaranje i razvoj novih gospodarskih aktivnosti u obliku novih ulaganja u nepoljoprivredne djelatnosti. Ovakve aktivnosti, doprinijet će generacijskoj obnovi u poljoprivredi i pomoći će preusmjeriti negativan migracijski trend, posebno kod mladih ljudi. Diversifikacija prihoda poljoprivrednih gospodarstava kroz nepoljoprivredne djelatnosti doprinijet će stvaranju novih radnih mjesta kao odgovor na pad gospodarske aktivnosti s kojima se ruralna područja suočavaju. Budući da sve veći broj obiteljskih gospodarstava više ne mogu ekonomski održivo poslovati samo od primarne poljoprivredne proizvodnje bez dodatnog prihoda na gospodarstvu, cilj ovih aktivnosti LAG-a je stvoriti alternativu za nedovoljno iskorištenu radnu snagu kroz zapošljavanje na gospodarstvu u nepoljoprivrednim djelatnostima i uslugama. Potpora ulaganju u razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti doprinosi unapređenju gospodarske aktivnosti u ruralnim područjima, održavanju i stvaranju novih radnih mjesta i povećanje prihoda gospodarskih subjekata. LAG Frankopan obiluje područjima unutar mreže NATURA 2000 (40,08%) te je jasno opredjeljenje LAG-a da upravo ovu komparativnu prednost koristi kao važnu razvojnu resursnu osnovu. U smislu očuvanja biološke raznolikosti LAG-a iznimno su značajna neproizvodna ulaganja vezana uz zaštitu okoliša namijenjena zaštiti, održavanju i obnovi bioraznolikosti i drugih prirodnih resursa, kao što su obnova staništa i krajolika, uključujući izgradnju i obnovu infrastrukture, kako bi se omogućilo upravljanje staništima vezanih uz poljoprivredu, odgovarajući na definiranu potrebu. U okviru ove mjere potpore će se odobravati za ulaganja u obnovu staništa i krajobraznih obilježja, uključujući izgradnju i obnovu zelene infrastrukture, zaštitu stoke od velikih zvijeri, te obnovu lokvi, čime se osigurava očuvanje raznih vrsta i ugroženih staništa. Ova mjera, kroz aktivnosti u okviru agro-okolišnih-klimatskih obveza te kroz zaštitu, održavanje i obnovu bioraznolikosti i ostalih prirodnih vrijednosti, iznimno doprinosi očuvanju okoliša. Obnova degradiranih staništa i krajobraznih obilježja na poljoprivrednom zemljištu doprinijet će zaštiti i očuvanju biološke raznolikosti, a to je ujedno cilj Strategije bioraznolikost EU 2020.</p>
Odgovorni za provedbu	Lokalna akcijska grupa Frankopan, Regionalna razvojna

Mjere (aktivnosti) M2.1	agencija Karlovačke i Ličko-senjske županije i druge potporne organizacije i ustanove u javnom vlasništvu, privatne konzultantske tvrtke i organizacije koje će pružiti potporu ciljanim skupinama odnosno korisnicima						
Vremensko razdoblje za provedbu aktivnosti do 2020.(i broj projekata)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
	N/A	N/A	15	20	19	15	17
Predviđena financijska alokacija (planirana sredstva) do 2020. (% , 19.2)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
	N/A	N/A	13,39%	12,37%	6,80%	4,06%	5,58%
Prioritetna Mjera (aktivnost) 2.2	Potpora razvoju održivog korištenja prirodne i društvene resursne razvojne osnove						
Objasnenje Mjere (aktivnosti)	<p>Kako područje LAG-a obiluje vrijednim šumskim i drugim područjima od kojih je većina u području mreže NATURA 2000, jasna je nakana da upravo ovu komparativnu prednost koristi kao važnu razvojnu resursnu osnovu. Ova operacija poboljšat će općekorisne funkcije šuma i šumskih kultura s naglaskom na zaštitu tla, voda i zraka, poboljšavajući pritom povoljan utjecaj šuma na klimu, očuvanje i povećanje biološke raznolikosti, vezivanje ugljika i otpuštanje kisika te na estetsku ulogu šuma, što će značajno doprinijeti poboljšanju njihove otpornosti i okolišne vrijednosti te će, također, dugoročno povećati njihovu gospodarsku vrijednost. Projekti unutar ove operacije učinit će rekreacijske, turističke i zdravstvene koristi šuma dostupnijima ruralnom i ostalom stanovništvu, što će doprinijeti povećanju njihove okolišne vrijednosti. Nadalje, realizacija tih projekata istaknut će specifične dijelove šumskih ekosustava ili područja od posebnog značaja. Operacija pridonosi povećanju javne dobrobiti i rekreacijske vrijednosti šuma kao i povećanju svijesti javnosti o važnosti očuvanja i održivog upravljanja šumskim ekosustavima, što će doprinijeti očuvanju i poboljšanju biološke raznolikosti, uključujući područja ekološke mreže Natura 2000. Rekonstrukcijom i izgradnjom male infrastrukture u ruralnim područjima stvaraju se preduvjeti za poticanje društveno-gospodarskog rasta i zaustavljanje negativnog depopulacijskog trenda u ruralnim područjima. Cilj provedbe operacija u okviru ove mjere je poboljšanje životnih uvjeta u ruralnim sredinama, doprinos atraktivnosti sela i njegovom razvojnom potencijalu za druge aktivnosti te poticanje rasta i društveno - ekonomske održivosti. Na ovu mjeru se nadovezuju druge mjere i vrste operacija LRS koje će potaknuti razvoj ruralnog gospodarstva i pomoći u izazovima koji su specifični u ruralnim sredinama kao što su gospodarski, zemljopisni i demografski uvjeti koji se odnose na udaljenost, smanjenje stanovništva, starenje, društvenu izolaciju i tržišnu strukturu koje mogu utjecati na živote ljudi. Udaljenosti od gospodarskih središta i usluga s ograničenim lokalnim sadržajima stvaraju dodatne izazove.</p>						

	Ulaganja putem ove mjere imaju za cilj ublažiti neke od tih poteškoća osobito nedostatak pristupa uslugama i infrastrukturi, kao što su ulaganja razvoj kulturnih, sportskih sadržaja i sadržaja za slobodno vrijeme.						
Odgovorni za provedbu Mjere (aktivnosti) M 2.2	Lokalna akcijska grupa Frankopan, Regionalna razvojna agencija Karlovačke i Ličko-senjske županije i druge potporne organizacije i ustanove u javnom vlasništvu, privatne konzultantske tvrtke i organizacije koje će pružiti potporu ciljanim skupinama odnosno korisnicima						
Vremensko razdoblje za provedbu aktivnosti do 2020.(i broj projekata)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
	N/A	N/A	7	5	2	1	0
Predviđena financijska alokacija (planirana sredstva) do 2020. (% , 19.2)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
	N/A	N/A	10,65%	5,57%	1,01%	0,51%	0
<i>Napomena:</i>	<i>Detaljna razrada strateškog cilja te prioriternih mjera (aktivnosti) s pripadajućim tipovima operacija, pripadajućim indikatorima mjerenja rezultata (result indicators) i isporuka (output indicators, ciljanim korisnicima i kriterijima prihvatljivosti) nalazi se u Dodatku 4.i Dodatku 6.</i>						

Strateški cilj 3	Jačanje upravljanja lokalnim razvojem vodenim lokalnom zajednicom (CLLD)
Obrazloženje cilja	Područje LAG-a Frankopan i danas zaostaje u gospodarskom razvoju i ima izraženu depopulaciju područja. Svi lokalni dionici trebali bi biti što više uključeni kako u razvoj društvene aktivnosti tako i u opći razvoj zajednice. Upravo je uloga LAG-a ključna za kreiranje i jačanje partnerstva javnog i privatnog sektora koji zajedno osmišljavaju i ostvaruju projekte koji vode poboljšanju života u lokalnim zajednicama. No kako bi se to ostvarilo, LAG treba jačati kako suradnju unutar svoje lokalne zajednice tako i sa drugim lokalnim zajednicama na nacionalnoj i međunarodnoj razini, posebno u smislu međusobnog povezivanja za prijenos znanja, vještina i u konačnici, suradnjom i umrežavanjem, razvoja novih tržišta za proizvode i usluge sa svog područja. Članovi LAG-a su aktivatori zajednice, oni se dodatno moraju dodatno usavršavati kako bi dalje animirali širok krug razvojnih dionika te tako jačali koheziju lokalne zajednice koja stvara poticajno okruženje za kvalitetan i održiv socio-ekonomski razvoj kako područja LAG-a tako i šireg okruženja.
Očekivani rezultati	<ul style="list-style-type: none"> • Rast projekata sufinanciranih iz fondova EU (ESI – OP RR 2014.-2020.) • Rast zaposlenosti putem projekata kojima je dodijeljena potpora iz ESI OP – RR 2014.-2020. • Jačanje veza između različitih razvojnih dionika ruralnih područja razvojem implementacijom projekata suradnje na nacionalnoj i međunarodnoj razini

	<ul style="list-style-type: none"> • Jačanje povezanosti LAG-ova razvojem projekata suradnje na nacionalnoj i međunarodnoj razini • Jačanje upravljačkih sposobnosti organizacija koje pružaju potporu razvoju ruralnog područja • Razvoj društvene uključenosti, smanjenja siromaštva, diverzifikacije, malog poduzetništva i kreiranje radnih mjesta jačanjem animacije stanovništva i sustava cjeloživotnog učenja te stjecanja znanja i vještina 				
Predviđena financijska alokacija do 2023	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 100% (koji čini 5% podmjere 19.2) sredstava LAG-a iz podmjere 19.3 (49.300,00 EUR) ➤ 100% (koji čini 15% podmjere 19.3 + 25% podmjere 19.2) sredstava LAG-a iz podmjere 19.4 (258.825,00 EUR) <p>Ukupno SC3: 23,81% (308.125,00 EUR) ukupnog iznosa LAG-a za provedbu podmjera 19.2-19.4 PRR 2014.-2020. koji iznosi 1.294.125,00 EUR</p>				
Indikatori (mjerljivi pokazatelji) rezultata/naziv pokazatelja (<i>result indicators</i>), <i>CMES/CMEF</i>					
Ukupna isplaćena sredstva (EUR za podmjere 19.3 i 19.4 PRR 2014-2020 (javni rashodi)	Ukupan broj sufinanciranih projekata iz podmjere 19.3 PRR 2014-2020		Broj kreiranih radnih mjesta putem sufinanciranih projekata iz podmjere 19.4 PRR 2014-2020		
308.125,00 EUR	2		2		
Izvor informacija	Izvješća APPRRR i Lokalne akcijske grupe Frankopan, izvješća projektnih partnera				
Prioritetne mjere (aktivnosti) za postizanje cilja (očekivanih rezultata) s pripadajućim tipovima operacija za njihovu realizaciju prema mogućnostima PRR 2014.-2020.					
Broj i naziv prioritetne Mjere (aktivnosti)	Sukladnost s Mjerom PRR	Broj i naziv tipa operacije za provedbu Mjere			Sukladnost s tipom operacije iz PRR
M 3.1 Implementacija CLLD pristupa lokalnom razvoju te razvoju suradnje i umrežavanju lokalnih razvojnih dionika unutar i izvan područja LAG-a	19	TO 3.1.1 Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a			19.3.1/19.3.2
	19	TO 3.1.2 Jačanje kapaciteta LAG-a i lokalnih dionika za provedbu LRS s provedbom operacija unutar CLLD strategije			19.4
Doprinos prioritetima i fokus područjima PRR	1			6	
	1A	1B	1C	6A	6B
Provedbom CLLD-a putem rada ureda LAG-a i aktivnosti lokalnog razvojnog partnerstva, ova mjera doprinosi i ostvarenju svih prioriteta Programa ruralnog razvoja 2014.-2020.					
Prioritetna Mjera (aktivnost) 3.1	Implementacija CLLD pristupa lokalnom razvoju te razvoju suradnje i umrežavanju lokalnih razvojnih dionika unutar i izvan područja LAG-a				

<p>Objasnenje Mjere (aktivnosti)</p>	<p>LAG predstavlja partnerstvo javnog, privatnog i civilnog sektora koji zajednički rade na poboljšanju uvjeta života na podruĉju LAG-a. Stoga je nužno konstantno educirati stanovnike podruĉja LAG-a o novim modelima i mogućnostima rasta i razvoja te jaĉanja kvalitete života, ali usporedo je nužno ispitivati njihove potrebe i viđenje razvoja kako bi se realno stanje odrazilo kroz kvalitetno strukturiranu strategiju razvoja LAG-a. Članove LAG-a i zaposlenike LAG-a potrebno je dodatno usavršavati kako bi mogli djelovati kao motivatori u zajednici, ali i kako bi na kvalitetan naĉin mogli osluškivati potrebe zajednice i osmišljavati kvalitetne odgovore na potrebe zajednice. Velik broj udruga na podruĉju LAG-a omogućava da se potiče daljnji socijalno-gospodarski razvoj podruĉja, a kroz daljnji razvoj poslovnih zona i jaĉanje gospodarskih subjekata moguće je stvoriti mrežu za jasnu artikulaciju socio-ekonomskih uvjeta razvoja. Prilikom razvoju predstavlja i bogata ponuda dodatnih oblika obrazovanja stanovništva ĉime se jaĉa demografska slika stanovništva. LAG omogućuje stvaranje kvalitetnih veza za provedbu transnacionalnih projekata u kojima se razmjenjuju stavovi, iskustva i primjeri dobre prakse u razvoju poljoprivrede i nepoljoprivrednih djelatnosti. Bogatstvo kulture, prirodnih vrijednosti i oĉuvanost krajolika dobra su osnova za stvaranje dodatne turistiĉke ponude ili razvoj drugih nepoljoprivrednih djelatnosti na podruĉju LAG-a, a oblikovano i temeljeno na primjerima dobre prakse kroz meĉuteritorijalne i transnacionalne projekte.</p>						
<p>Odgovorni za provedbu Mjere (aktivnosti) M3.2</p>	<p>Lokalna akcijska grupa Frankopan, projektni partneri u projektima suradnje</p>						
<p>Vremensko razdoblje za provedbu aktivnosti do 2020. (i broj projekata.) - 2 realizirana projekta suradnje (19.3)</p>	<p>2014.</p>	<p>2015.</p>	<p>2016.</p>	<p>2017.</p>	<p>2018.</p>	<p>2019.</p>	<p>2020.</p>
<p>Predviĉena financijska alokacija (planirana sredstva) do 2020. (% za 19.3)</p>	<p>N/A</p>	<p>N/A</p>	<p>0</p>	<p>2 pripreme projekata (19.3.1)</p>	<p>2 poĉetka realizacije projekata (19.3.2)</p>	<p>0</p>	<p>0</p>
<p>Predviĉena financijska alokacija (planirana sredstva) do 2020. (% od 25%, za 19.4)</p>	<p>N/A</p>	<p>N/A</p>	<p>4%</p>	<p>24%</p>	<p>24%</p>	<p>24%</p>	<p>24%</p>
<p>Napomena:</p>	<p><i>Detaljna razrada strateškog cilja te prioritetne mjere (aktivnosti) s pripadajućim tipovima operacija, pripadajućim indikatorima mjerenja rezultata (result indicators) i isporuka (output indicators, ciljanim korisnicima i kriterijima prihvatljivosti) nalazi se u Dodatku 5.i Dodatku 6.</i></p>						

4.2 OPIS MJERA UKLJUČUJUĆI DEFINIRANJE KORISNIKA, KRITERIJA PRIHVATLJIVOSTI

Detaljan opis mjera, definiranje korisnika i kriterija prihvatljivosti, kako je navedeno u prethodnom poglavlju u pod: Napomena, nalaze se u Dodacima 3.,4.,5., i 6.

4.3 OPIS TEMA PLANIRANIH PROJEKATA SURADNJE I NAČIN ODABIRA PROJEKATA SURADNJE

Suradnja uključuje razmjenu dostignuća, iskustava i znanja između LAG-ova u drugim lokalnih razvojnih dionika ruralnih područja unutar EU. Ono se također odnosi na transfer dobre prakse, diseminaciju inovativnosti i razvijanje na temelju znanja stečenog na lokalnom ruralnom razvoju. Postoje dva opća oblika suradnje odnosno umrežavanja:

- a) Institucionalno umrežavanje: uključujući ENRD (EK) i Nacionalnu mrežu za ruralni razvoj (MP, RH), strukovne mreže na nacionalnoj i EU razini (ELARD) te regionalne i lokalne mreže koje stvaraju veze između ljudi, projekata i ruralnih područja te tako mogu pomoći nadjačati izolaciju s kojom su suočene neke ruralne regije i stimulirati projektnu suradnju.
- b) Projektna suradnja: uključuje lokalne akcijske grupe koje provode zajednički projekt sa drugim LAG-om, ili sa grupom koja ima sličan pristup u drugoj regiji, državi članici, ili čak u nekoj trećoj zemlji. Projekti suradnje koji će se provoditi putem projekata suradnje nisu samo jednostavno izmjenjivanje iskustava, već oni moraju uključivati konkretne zajedničke projekte idealno vođene unutar zajedničke strukture.

Operacija planiranja i provedbe suradnje provodi se putem 2 tipa: međuregionalna suradnja koja obilježava suradnju između različitih ruralnih područja unutar država članica ili između LAG-ova, i također je otvorena za ostale lokalne grupe koje koriste sličan participiran pristup; i transnacionalna suradnja koju karakterizira suradnja između LAG-ova iz najmanje dvije države članice, ili suradnju sa grupama iz trećih država koje prate sličan pristup.

LAG Frankopan, putem provedbe tipa operacije 3.1.1 planira umrežavanje sa LAG-ovima i njihovim lokalnim razvojnim dionicima na području RH i EU na temama:

- jačanje kapaciteta dionika u revitalizaciji tradicijske baštine te stvaranju dodane vrijednosti i povećanje dohodka iz poljoprivrede razvojem uspostave kratkih lanaca nabave te efikasniji razvoj i promocija proizvoda
- jačanje nepoljoprivrednih djelatnosti s posebnim naglaskom na razvoj selektivnih oblika ruralnog turizma temeljenog na tradicijskim vrijednostima područja u prostorima ekološke mreže NATURA 2000
- jačanje kapaciteta lokalnih razvojnih dionika u području razmjene znanja i vještina u primjeni inovacija u preradi poljoprivrednih proizvoda i drveta

Prioritetne teme proizašle su iz analiza razvojnih potreba i mogućnosti te analize razvojnih potreba i mogućnosti, kao i SWOT analize. Povezivanje i sinergijsko djelovanje u razvojnim procesima, razmjena znanja i iskustava za LAG Frankopan su od iznimnog značaja. U trenutku kada LAG izrazi interes za uključivanjem u projekte suradnje na definirane teme, može se osnovati posebno povjerenstvo za dodjelu i praćenje utroška sredstava, kako bi se pravovremeno umanjila mogućnost da LAG kao prijavitelj utroši sva alocirana sredstva. Važno je napomenuti kao LAG planira provedbu 2 projekata suradnje – 1 na nacionalnoj, 2. na međunarodnoj razini. Odluku o ulasku u projekt suradnje, kroz detaljno elaboriranje i prikazivanje rezultata implementacije, moraju podržati članovi Skupštine. Upravni odbor će direktno sudjelovati u pripremi projekta suradnje, osiguravajući kvalitetni obuhvat i visoku razinu kvalitete predmetnog projekta. Prilikom ulaska u projekte suradnje, obavezno je potpisivanje Partnerskog sporazuma ili Sporazuma o suradnji sa odabranim LAG-om, u kojemu se jasno navode zadaci, prava i obaveze svakog od partnera. Kriteriji odabira projekata suradnje i postupci odabira definirani su Pravilnikom za provedbu Mjere 19, u dijelu za podmjeru 19.3, tipove operacija 19.3.1 i 19.4.1.

4.4. INOVATIVAN I INTEGRIRANI KARAKTER LRS

LRS LAG-a Frankopan izrađena je provedbom *odozdo prema gore* i strukturirana je na način kako međusobne sukladnosti svakog od programiranih ciljeva, pripadajućih mjera (aktivnosti) te provedbenih tipova operacija, što je razvidno kroz kumulativne doprinose fokus područjima PRR, tako i maksimizaciji doprinosa horizontalnim, međusektorskim ciljevima – poticanju inovacija s posebnim naglaskom na očuvanje okoliša te prilagodbu i ublažavanje utjecaja klimatskih promjena. Međusektorski ciljevi prožeti su kroz cijelu LRS.

Klimatske promjene i međusektorsko djelovanje provedbom LRS

Operacijama uvođenja energetske učinkovitosti te poticanja korištenja OIE koje se predviđaju provedbom LRS (SC2) doprinosi se ublažavanju negativnih posljedica kao i utjecaja klimatskih promjena. Ulaganja u okviru potpora uvođenju novih tehnologija i procesa u poljoprivredi (prvenstveno usmjerenih na restrukturiranje gospodarstva) i šumarstvu te preradi drveta omogućit će lakšu prilagodbu i ublažavanje utjecaja klimatskih promjena unutar ruralnog prostora kroz smanjenje emisije štetnih tvari. Zahvati koji se odnose na očuvanje bioraznolikosti šuma imaju pozitivan utjecaj na klimatske promjene pošto se poboljšavaju općekorisne funkcije šuma, a pri tome se koriste i alati za informiranje stanovništva o očuvanju šuma i šumskih zajednica (SC1, SC2). Kroz razvoj lokalne infrastrukture unutar SC2 i potporne aktivnosti LAG-a (SC3), prednost se daje opremi i zahvatima koji su otporni na klimatske promjene. SC3 osigurava da se kroz razvojne mehanizme prijenosa znanja i informacija potiče provedba projekata koji doprinose smanjenju štetnog utjecaja poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene i dodatno educira stanovništvo o potrebi ublažavanja klimatskih promjena i utjecaju poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene.

Zaštita okoliša i međusektorsko djelovanje provedbom LRS

Područje LAG-a Frankopan visoko je vrijedno prirodno područje s velikim prostorima u mreži NATURA 2000. Provedbom aktivnosti unutar SC1/SC2 LAG će poticati ulaganja koja su okolišno prihvatljiva i održiva, imaju pozitivan utjecaj na okoliš i uvode tehnologije i procese koji omogućuju opće poboljšanje okoliša te biološke raznolikosti. LAG će informirati i animirati sve lokalne razvojne dionike, posebno prijavitelje projekata za realizaciju LRS za uporabu tehnologija i zahvata koji koriste materijale koji nisu štetni za okoliš, prihvatljivi su za ljude i okolinu. Isto se odnosi i na razvoj društvene infrastrukture u okviru SC3 u kojoj će se poseban naglasak dati poticanju provedbe postupaka tzv. „zelene nabave“. Poseban naglasak u postizanju očekivanih rezultata SC3 biti će izgradnja svijesti te prijenos znanja i vještina o tehnologijama i metodama koji čuvaju opći okoliš te posebno pridonose poboljšanju bioraznolikosti područja.

Inovativan karakter LRS

Sve aktivnosti koje se potiču ne smiju imati štetan utjecaj na okoliš. Aktivnosti SC1 zasnivaju se na analizi značajki područja, odnosno analizi razvojnih mogućnosti, komparativnih prednosti te mogućih ograničenja. Odabrani tipovi operacija u funkciji su daljnjeg jačanja ključnih razvojnih sektora – poljoprivrede, šumarstva i prerade drveta za čije jačanje postoji realna razvojna osnova odnosno potencijal. Svim operacijama odnosno provedbenim aktivnostima potiče se primjena inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i prerađivačkim djelatnostima naslonjenim na ove sektore, posebno kroz pružanje mogućnosti sufinanciranja nabave novih tehnologija te prijemljene novih proizvodno-prerađivačkih metoda, na troškovno učinkovit način koji osigurava gospodarsku održivost razvojnih dionika. Nabava moderne tehnologije doprinijet će razvoju konkurentnijeg poljoprivrednog, šumarskog i drvnoprerađivačkog sektora. Putem SC2 razvoj područja LAG-a usmjerava se na stvaranje konkurentne i održive poljoprivredne proizvodnje potičući razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti na gospodarstvima, te održivo korištenje prostorne resursne osnove i njezino očuvanje putem poticanja uvođenja OIE te aktivnostima poboljšanja očuvanja biološke i

krajobrazne raznolikosti. Generacijska obnova koja se potiče kroz predviđene aktivnosti pridonosi i stvaranju pozitivnog inovativnog okruženja na poljoprivrednim gospodarstvima, poglavito kroz osmišljavanje novih usluga i djelatnosti, odnosno njihov razvoj i implementaciju u poljoprivrednoj proizvodnji. SC2/SC3 zasnovani su na temelju osmišljavanja aktivnosti koje doprinose održivosti i poboljšanju životnih uvjeta lokalnog stanovništva. Aktivnostima unutar ovog cilja potaknut će se razvoj dodatnih usluga u ruralnim prostorima i izgradnja manje lokalne infrastrukture koja mora biti temeljena na inovativnim pristupima pružanja usluga za lokalno stanovništvo. Kroz projekte koji se planiraju provoditi vrednovat će se inovativan pristup rješavanju lokalnih problema koji predviđaju dugotrajna rješenja. SC3 potiče razmjenu informacija te stjecanje novih znanja i vještina, naglasak će uvijek biti dan uvođenju novih metoda i tehnologija, ali posebno će se vrednovati inovativne ideje revitalizacije tradicijske baštine u svrhu jačanja gospodarskog razvoja i opće kvalitete života temeljene na očuvanju baštine i jačanju lokalnog identiteta. Tematska područja suradnje kojima se LAG planira baviti orijentirana su upravo na socijalnu inkluziju i inovativne pristupe u rješavanju problema ranjivih skupina društva. Razvidno je kroz kriterije odabira projekata kako je LAG stavio velik naglasak upravo na primjenu inovacija u svim projektima koji se planiraju realizirati putem provedbe LRS.

Integrirani i međusektorski značaj LRS postiže se kombinacijom tipova operacija koje se planiraju provoditi, a imaju pozitivan međuodnos. Konkretno, provedbom pojedinih mjera pozivno se utječe na provedbu drugih aktivnosti. Ciljevima razvoja područja LAG-a povezuju se lokalni proizvođači, udružuju se vertikalno i horizontalno kako bi zajednički nastupili na tržištu. Veća zastupljenost proizvoda na tržištu zahtjeva dodatna ulaganja u podizanje kvalitete i konkurentnosti proizvoda, a za postizanje veće konkurentnosti, potrebno je ulagati u modernizaciju i opremanje proizvodnih pogona uz poštivanje odredbi zaštite okoliša i pozitivnog utjecaja na klimatske promjene. Jačanje kvalitete života u ruralnim područjima postiže se izgradnjom lokalne društvene i rekreacijske infrastrukture koja je dostupna svim stanovnicima i posjetiteljima LAG-a, osmišljavaju se i provode projekti s istim ciljem, a na ovaj način postiže se atraktivnost područja LAG-a, sprečava depopulacija i osigurava porast kvalitete života na ovom vrijednom prostoru.

4.5 USKLAĐENOST SA NADREĐENIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA

Usklađenost ciljeva sa prioritetima i fokus područjima (a time i ciljevima Zajedničke poljoprivredne politike RH i EU) Programa ruralnog razvoja prethodno je navedena, dok je usklađenost Mjera i tipova operacija dodatno detaljno prikazana u Dodacima 3., 4., 5. Nadređeni strateški razvojni dokument županijske razine kojemu direktno doprinosi LRS LAG-a Frankopan su Županijske razvojne strategije Karlovačke i Ličko-senjske županije 2011.-2013. (s produžetkom trajanja do 2015.). Doprinos LRS mjeri se putem indikatora isporuka (*outputa*) na razini mjera kojima se kumulativno mjeri ostvarenje rezultata postizanja strateških ciljeva (indikator rezultata).

Stateški ciljevi (SC) LAG-a u 2014.-2020	Prioritet PRR/veza ZPP/Europa 2020	Prioritetne Mjere (M) 2014.-2020. za ostvarenje strateških ciljeva	ŽRS Karlovačke županije 2011.-2013. (2015.)	ŽRS Ličko-senjske županije 2011.-2013. (2015.)
SC1 Povećanje održive poljoprivrede i šumarstva poticanjem modernizacije i stvaranja proizvoda s dodanom	2,3	M1.1 Potpora razvoju održive poljoprivrede na području LAG-a	Strateški cilj 1: oživljavanje prostora i uravnotežen razvoj svih područja Županije Strateški cilj 2: konkurentno gospodarstvo, razvoj poljoprivrede, turizma i	Cilj 2: Razvoj konkurentnog poduzetništva, turizma, poljoprivrede i ribarstva
	2	M1.2 Potpora razvoju održivog gospodarstva		

vrijednosti u svrhu jačanja identiteta LAG-a		šumama i prerade drveta	infrastrukture Strateški cilj 4: održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima i kulturnom baštinom	
SC 2 Razvoj očuvanja i održivog korištenja razvojne resursne osnove u svrhu diverzifikacije gospodarstva i povećanja kvalitete života na području LAG-a	4,5,6	M 2.1 Potpora neproizvodnim ulaganjima u svrhu jačanja diverzifikacije djelatnosti u svrhu poboljšanja ruralnog okoliša	Strateški cilj 1: oživljavanje prostora i uravnotežen razvoj svih područja Županije Strateški cilj 2: konkurentno gospodarstvo, razvoj poljoprivrede, turizma i infrastrukture Strateški cilj 4: održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima i kulturnom baštinom	Cilj 2: Razvoj konkurentnog poduzetništva, turizma, poljoprivrede i ribarstva Cilj 3: Prepoznatljivost i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine;
	4,6	M 2.2 Potpora razvoju održivog korištenja prirodne i društvene resursne razvojne osnove		Cilj 3: Prepoznatljivost i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine; Cilj 4: Unapređenje zaštite okoliša i kvalitete života
SC 3 Jačanje upravljanja lokalnim razvojem vodenim lokalnom zajednicom (CLLD)	1,6 <i>(no svojim aktivnostima doprinosi upravljanju doprinosima svih 6 prioriteta PRR)</i>	M 3.1 Implementacija CLLD pristupa lokalnom razvoju te razvoju suradnje i umrežavanju lokalnih razvojnih dionika unutar i izvan područja LAG-a	Strateški cilj 3: jačanje ljudskih resursa i strateško planiranje razvoja	Cilj 1: Upostava učinkovitog sustava upravljanja potencijalima i resursima;

4.6 OPIS ODABIRA PROJEKATA NA RAZINI LAG-A

Odabir projekata na razini LAG-a definira se internim proceduralnim aktima organizacije, a osnova za izradu akata je procedura opisana u ovom poglavlju i Pravilniku za provedbu Mjere 19, podmjera 19.2, 19.3 i 19.4. Procedura odabira projekata:

I. Faza – Definiranje općih uvjeta prihvatljivosti projektnih prijedloga

Opći uvjeti prihvatljivosti odnose se na konačno definiranje strateških prioriteta, mjera i tipova operacija u skladu s LRS LAG-a Frankopan, identificiranje prihvatljivih prijavitelja sukladno determiniranoj shemi ciljeva, mjera (aktivnosti) i tipova operacija u odnosu na mjere ruralnog razvoja u Republici Hrvatskoj, detaljan opis prihvatljivih prijavitelja sa uvjetima prihvatljivosti, dodatno se redefinira sukladno važećim Pravilnicima za provedbu sukladnih tipova operacija na nacionalnoj razini. Trenutno poznat detaljan opis tipova operacija, prihvatljivih aktivnosti, uvjeta prihvatljivosti, prihvatljivih i neprihvatljivih troškova, prihvatljivih prijavitelja i intenziteta potpore, s kriterijima opisan je u dodacima LRS (3., 4., 5., 6.) uz napomenu kako su u istom moguće promjene obzirom na regulatorni okvir provedbe pojedinog Tipa operacije/Podmjere/Mjere nacionalne razine.

II. Faza – Priprema natječajne dokumentacije za objavu javnog poziva (natječaja)

Priprema dokumentacije za prikupljanje projekata obuhvaća pripremu tehničke dokumentacije za objavu javnog poziva – tekst natječaja, upute za prijavitelje, prijavne

obrasce i svu prateću dokumentaciju. Pripremljeni obrasci objavit će se na internetskim stranicama LAG-a te svih članova LAG-a (koji imaju Internet stranice) kako bi bili dostupni u elektronskoj verziji svim potencijalnim prijaviteljima.

III. Faza – objava javnog poziva LAG-a za prijavu projektnih prijedloga u okviru provedbe LRS

Poziv se objavljuje sukladno izrađenom Godišnjem akcijskom planu provedbe LRS u tekućoj godini, prethodno usuglašenim s APPRRR. Godišnji akcijski plan provedbe za javnu objavu, odobrava Skupština LAG-a. Nakon odobrenja od strane Skupštine LAG-a, isti će biti objavljen na web stranicama LAG-a.

Obzirom na predloženi regulatorni okvir za provedbu podmjere 19.2 od strane nadležnog tijela - natječaj za dodjelu sredstava za pojedini tip operacije raspisuje se samo ukoliko je APPRRR raspisala najmanje jedan natječaj za tip operacije sukladan tipu operacije LAG-a. Poziv se objavljuje na internetskim stranicama LAG-a te svih članova LAG-a koji imaju funkcionalne internetske stranice te se javnost izvješćuje preko tiskanih i drugih medija na lokalnoj i regionalnoj razini. Tijekom trajanja otvorenog javnog poziva LAG će organizirati minimalno 3 informativna dana/radionice za potencijalne prijavitelje s jasnim uputama o ispunjavanju obrazaca, ciljem i svrhom prijave projekata. Info dani istovremeno su i način javne komunikacije LRS usmjereni animaciji lokalnih razvojnih dionika u cilju ispunjavanja temeljenih načela LEADER/CLLD-a odnosno provedbe tipa operacije LRS 3.1.2 (animacijsko-informativne aktivnosti) LAG će, ujedno, tijekom trajanja javnog poziva, imati jasno navedene kontakte i vrijeme u kojemu će odgovarati na pisane i usmene upite potencijalnih korisnika, zaključno do 1 dan prije zatvaranja javnog poziva (natječaja LAG-a za provedbu LRS).

IV. Faza – zaprimanje, ocjenjivanje i odabir projektnih prijedloga

Projektni prijedlozi zaprimaju se putem službene adrese LAG-a Frankopan na način i u vrijeme kako je definirano Uputama za prijavitelje. Ocjenjivanje projekata provodi se prema unaprijed određenim kriterijima opisanim u Dodatku 6. LRS.

Ocjenjivanje provodi Ocjenjivački odbor koji će biti formiran za svaki natječaj posebno, odlukom Upravnog odbora, a kako bi se osigurala nepristranost i stručnost ocjenjivača. Ocjenjivački odbor čine po 3 predstavnika: 1 iz javnog i 2 iz privatnog (civilnog i gospodarskog) sektora. Svi članovi Ocjenjivačkog odbora moraju potpisati izjavu o nepristranosti (izbjegavanju sukoba interesa).

Ocjenjivanje se provodi u više koraka:

1. korak, administrativna provjera prijave koju provodi ured (stručna služba) LAG-a
2. korak (samo u slučaju dopune), ukoliko neki od dokumenata nedostaje ili je nejasan, LAG pisanim putem izvješćuje aplikanta kako ima 5 radnih dana za pisanu dostavu dopune ili objašnjenja.
3. korak, Ocjenjivački odbor provodi kvalitativnu ocjenu projektnog prijedloga sukladno kriterijima bodovanja, priprema izvješće o vrednovanju i izrađuje privremenu Rang listu projektnih prijedloga za konačni odabir od strane Upravnog odbora. Voditelj LAG-a facilitira proces ali ne sudjeluje u postupku odlučivanja. Voditelj izrađuje zajedničko izvješće o vrednovanju projektnih prijedloga (prosjeck pojedinačnih ocjena) u kojem je razvidno i pojedinačno vrednovanje svakog člana Ocjenjivačkog odbora. Sastanak Ocjenjivačkog odbora otvoren je za zainteresiranu javnost.
4. Upravni odbor provodi konačnu procjenu projektnih prijedloga prema izvješću o vrednovanju od strane Ocjenjivačkog odbora i privremenoj Rang listi, te prema dodatnim kriterijima doprinosa dodanoj vrijednosti LRS načelima LEADER/CLLD-a i potrebama LAG-a (dodatni kriteriji navedeni u Dodatku 6.). U slučaju da 2 ili više projektnih prijedloga imaju jednak broj bodova, primjenjuje se načelo prvenstva predaje projektnog prijedloga na natječaj. Svi članovi Upravnog odbora moraju potpisati izjavu o nepristranosti (izbjegavanju sukoba interesa). Konačne odluke donose se konsenzusom. Projekt može biti izabran za potporu LAG-a ako ga je

odobrilo najmanje 51% članova Upravnog odbora koji imaju pravo glasa pri odlučivanju (*op.a. moguće je da je redovni član Upravnog odbora izuzet od glasanja ako je u potencijalnom sukobu interesa, pa se izuzima iz istog, što se bilježi zapisnikom za sastanka*). Sastanku Upravnog odbora mogu prisustvovati sve zainteresirane osobe i otvoren je za javnost.

Rang lista odobrenih projekata od strane LAG-a Frankopan objavljuje se na Internet stranicama LAG-a. Ovim postupcima osigurava se transparentnost selekcijskog postupka sukladno Uredbi (EU) br.1030/2013, članak 34.

5. Faza – Prijava i konačno odobrenje odabiranih projektnih prijedloga

Nakon završetka natječaja za pojedini tip operacije, LAG u roku od 30 dana dostavlja APPRRR-u dokumentaciju vezanu za postupak odabira i to popis osoba uključenih u odabir projektnih prijedloga s pripadajućim izjavama o nepristranosti, zatim zapisnik sa sjednica Ocjenjivačkog i Upravnog odbora s evaluacijskom dokumentacijom odnosno prikazom kriterija odabira i ostvarenog broja bodova po svakom članu odbora, te rang listu prijavljenih i odobrenih projektnih prijedloga. APPRRR zatim provodi postupak provjere usklađenosti odabira projekata LAG-a sa kriterijima navedenim u Strategiji. APPRRR nakon provedenog postupka, obavještava LAG, a nositelj pojedinog projekta u slučaju pozitivnog odgovora, podnosi zahtjev za potporu APPRRR-u (preko AGRONET-a). APPRRR zatim provodi administrativnu provjeru prihvatljivosti odabranog projekta na razini LAG-a prema posljednjem objavljenom natječaju na nacionalnoj razini. APPRRR donosi odluku o dodjeli sredstava odnosno ugovara odobren projekt.

Lista potvrđenih i odobrenih projekata od strane APPRRR-a objavljuje se na Internet stranicama LAG-a Frankopan i APPRRR-a. Aktivnosti provedbe projekata mogu započeti nakon donošenja odluke o dodjeli sredstava od strane APPRRR-a.

5. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS

Proces izrade LRS LAG-a započeo je u rujnu 2015. godine i trajao sve do ožujka 2016. godine, a temeljen je na osnovnim načelima CLLD pristupa koji je korišten u izradi:

- Razvoj utemeljen na značajkama lokalnog područja
- Primjena pristupa "*odozdo prema gore*", koja se provodila putem dugih konzultacijskih procesa i formiranjem baze projektnih ideja te konzultacijama, uključivanjem različitih interesnih skupina, uključujući socio-ekonomske ugrožene skupine, žene i mlade u izradi LRS – prema stvarno iskazanim potrebama lokalnih dionika
- Priprema i provedba putem LAG-a odnosno multisektorskog lokalnog partnerstva
- Inovativan i integriran, multisektorski pristup lokalnom razvoju
- Umrežavanje i suradnja/osmišljavanje zajedničkih rješenja za zajedničke probleme
- De-centralizirana administracija (isporuka projekata preko LAG-a) – LRS predviđa određena sredstva kojima će financirati projekte sa svog područja. Kriteriji za odabir projekata opisani su u LRS, jasno su definirani i u skladu sa Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020.

Za potrebu izrade LRS okupljena je stručna skupina koja je aktivno sudjelovala u svim fazama izrade. Stručna skupina nije formalno ali je djelovala prema načelu sektorske zastupljenosti koja je bila izražena u područjima koja su se obrađivala u osnovnoj analizi, ali i na temelju definiranih ciljeva razvoja. Kroz stručnu skupinu prošlo je više od 20 stručnjaka, predstavnika Upravnog odbora, Skupštine, ureda LAG-a, civilnog, privatnog i javnog sektora. Članovi upravnog odbora sudjelovali su u izradi LRS temeljem prethodno pripremljenih radnih podloga od strane stručnih suradnika na izradi LRS, ali su bili uključeni i u pripremu statističkih podloga, prikupljanje informacija te oblikovanje zaključaka Strategije kroz identifikaciju razvojnih problema i potreba te SWOT analize. Članovi su aktivno radili na artikulaciji razvojnih ciljeva, aktivnosti i tipova operacija, a temeljem

razgovora s dionicima s područja LAG-a. Ključni dijelovi LRS usuglašavali su se kako sa širokim krugom razvojnih dionika u direktnoj komunikaciji prilikom prikupljanja i obrade projektnih ideja za Bazu projektnih prijedloga, tako i prilikom javnih konzultacija o potrebama i mogućnostima implementacije razvojnih projekata. Skupština LAG-a odlučivala je o svim ključnim dijelovima LRS. Posebno se raspravljalo o ključnim pitanjima oko definiranja ciljeva razvoja, financijske alokacije, mehanizmima provedbe i administracije LRS. Upravni odbor i Skupština potvrđivali su izrađene nacрте pojedinih poglavlja te konačni nacrt LRS.

Poglavlje / tema	Aktivnosti i korištene metode	Broj sudionika
Određivanje sadržaja LRS i metoda rada	<p>8.9.2015. održan je uvodni sastanak vanjskog stručnjaka sa Predsjednikom LAG-a i zaposlenicima, voditeljem i stručnim suradnicima na kojem je dogovoren hodogram izrade strategije, osnovna poglavlja koja će se obrađivati te su određene metode rada. Određeno je da se u izradi Strategije treba animirati čim više sudionika kako bi se postigla ravnomjerna zastupljenost ključnih dionika razvoja LAG-a te LRS izradila kao provedbeni dokument.</p> <p>8.9.2015. godine održan je sastanak Upravnog odbora na kojem je vanjski stručnjak prezentirao prijedlog hodograma i istaknule su se glavne teme koje moraju biti jasno navedene u Strategiji – jasna povezanost osnovne analize, SWOT analize i ciljeva razvoja. Ciljevi moraju odražavati inovativne metode kojima se želi podupirati razvoj područja LAG-a.</p> <p>8.9.2015. godine održana je i uvodna radionica koju je za članove radne skupine održao vanjski ugovoreni stručnjak na temu Implementacija LEADER pristupa razvoju ruralnih područja EU i RH – uvod u izradu LRS</p>	15 sudionika
Osnovna analiza i SWOT	<p>U razdoblju od 8.9. do 10.12. 2015. godine prikupljali su se ulazni podaci za Osnovnu analizu te se izrađivao prvi nacrt analize. Metode koje su korištene u prikupljanju podataka bili su anketni upitnici za dionike s područja LAG-a, provedeni su intervjui sa predstavnicima privatnog, javnog i civilnog sektora kako bi se utvrdilo stvarno stanje i pripremili zaključci i ulazni podaci za SWOT analizu. U okviru konzultacijskih procesa, ugovoreni vanjski stručnjak (konzultant), pripremio je i održao prvu radionicu za predstavnike radne skupine koja se 17.12.2015.godine održala na temu „Osnovna analiza značajki te razvojnih potreba i potencijala područja sa SWOT analizom“. Prvi nacrt osnovne analize prezentiran je članovima Skupštine 17.12.2015.godine. Svi članovi Upravnog odbora analizu su primili unaprijed za pripremu komentara. Temeljem nalaza SWOT analize na sastanku su se pripremili prijedlozi ciljeva razvoja, a temeljem mjera Programa ruralnog razvoja koje najbolje zadovoljavaju identificirane potrebe LAG-a. Na sjednici Skupštine LAG-a 25.2.2016. održana je radionica „Opis ciljeva LRS te integriranog i inovativnog karaktera LRS uključujući i jasne i mjerljive pokazatelje provedbe“ na kojoj su prezentirane Osnovna analiza i SWOT analiza. Članovi su iznijeli svoje komentare koji su ugrađeni u analize. Članovi radne skupine i djelatnici LAG-a sudjelovali su u izradi analiza kroz prikupljanje dokumentacije i statističkih podloga i intervjua. Nakon izrađene analize, davali su svoje komentare i prijedloge za poboljšanje. Osnovna analiza prošla je javne konzultacije putem</p>	64 sudionika

	Internet portala LAG-a Frankopan u razdoblju od 1.3.2016. do 23.3.2016. godine. Zaprmljen je jedan komentar koji je ugrađen u Osnovnu analizu.	
Definiran je vizije razvoja	Vizija razvoja definirana je temeljem dobivenih ulaznih podataka na sastanku Upravnog odbora 29.1.2016. godine. Članice i članovi Upravnog odbora popunili su anketne upitnike u kojima su davali prijedloge temeljenih razvojnih koncepata, načela razvoja LAG-a te prijedloge vizije. Temeljem dobivenih povratnih informacija izrađena su 3 prijedloga vizije te je izabran jedan prijedlog koji je uvršten u Strategiju.	13 sudionika
Razrada ciljeva	Sastanci radne skupine povezani s raspisivanjem tematskih ciljeva razvoja održani su 29.1.2016. i 25.2.2016. godine. Članovi tematskih radnih skupina, prema zadanom obrascu, definirali su aktivnosti i tipove operacija za provođenje Strategije razvoja LAG-a. Prema dobivenim povratnim informacijama, vanjski stručnjaci izradili su nacrt ciljeva koji je poslan svim članovima RS na komentare i daljnje prijedloge. Ciljevi, aktivnosti i tipovi operacija predstavljeni su na radionici održanoj 25.2.2016. godine kada su i službeno usvojeni od strane Upravnog odbora.	18 sudionika
Izrada Baze projekata	Baza projekata uspostavljena je kako bi se provela analiza spremnosti lokalnih dionika za provedbu Strategije. Stručne službe LAG-a pripremile su interni akt kojim se uređuje uspostava baza, kriteriji za odabir projekata, način prijave projekata u bazu, upute za prijavitelje i popratne procedure. Poziv za dostavu prijedloga u Bazu projekata otvoren je još u srpnju 2015. godine i trajao je do 01.03.2016. godine. U sklopu Baze projekata održani su i info dani vezani za prezentaciju LRS, ciljeva koji se žele postići, način financiranja projekata te predstavljanje Baze projekata. Održano je ukupno 12 radionica: 1.12.2015. Josipdol; 1.12.2015. Plaški; 12.2.2016. Josipdol; 16.2.2016. Slunj; 16.2.2016. Cetingrad; 17.2.2016. Otočac; 18.2.2016. Ogulin; 22.2.2016. Tounj; 23.2.2016. Plaški; 24.2.2016. Bosiljevo; 25.2.2016. Generalski Stol i 26.2.2016. Saborsko. Na radionicama je prisustvovalo ukupno 213 multisektorskih dionika. Ukupno su pristigla 178 projektna prijedloga od čega su fazu evaluacije uspješno zadovoljila 68 projektna prijedloga koja su uvrštena u Bazu projekata	167 sudionika
Izrada akcijskog plana	Akcijski plan izrađen je u koordinaciji s radnom skupinom i stručnim službama LAG-a, a temeljen je na podacima Baze projekata i povratnim informacijama o spremnosti pojedinih projektnih prijedloga.	13 sudionika
Način praćenja i provedbe LRS	Stručna služba LAG-a sudjelovala je u u pripremi načina praćenja provedbe LRS. Način praćenja definiran je sukladno postavljenim indikatorima provedbe te je osmišljen efikasan i kvalitetan način provedbe LRS, a povezano s obveznim izvještavanjem.	6 sudionika
Financijski okvir provedbe LRS	Temeljem izrađenom Akcijskog plana izrađen je Financijski okvir provedbe Strategije kojim se određuju alokacije potrebne za provedbu definiranih ciljeva. Financijski okvir izradile su tematske skupine i stručne službe LAG-a, a pod mentorstvom vanjskog stručnjaka. Komunikacija oko izrade financijskog okvira tekla je elektronskim putem.	36 sudionika

Definiran je ukupne LRS	Konzultacijskim procesom s vanjskim stručnjakom dodatno su pregledani svi djelovi LRS te provjerena kohezijska logika nacрта. Provedena su konačna usuglašavanja kako bi se dokument pripremio za prihvaćanje od strane Skupštine. Usuglašen nacrt LRS dostavljen je elektroničkom poštom svim članovima Skupštine kako bi se kvalitetno pripremili za korekcije/odobrenje.	6 sudionika
--------------------------------	---	-------------

5.1 OPIS PARTNERSTVA

Struktura i sastav partnerstva udruge LAG-a Frankopan nalazi se u Dodatku 8.

6. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS

Akcijski plan prikazuje gantogram planiranog tijeka implementacije mjera (aktivnosti) za postizanje očekivanih rezultata strateških ciljeva LRS, u programskom razdoblju 2014.-2020. Akcijski plan ujedno sadrži i planirani broj projekata u navedenom programskom razdoblju, za čije se prikupljanje planiraju otvoriti javni pozivi (natječaji) LAG-a za provedbu LRS (sukladno Bazi prikupljenih projektnih ideja).

SC/M/TO	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Ukupno projekata
SC1	N/A[1]	N/A	9	20	12	15	7	63
M1.1	N/A	N/A	9	17	8	10	7	51
TO1.1.1	N/A	N/A	1	0	1	1	0	3
TO1.1.2	N/A	N/A	3	6	3	6	4	22
TO1.1.3	N/A	N/A	0	6	1	0	2	9
TO1.1.4	N/A	N/A	5	5	3	3	1	17
M1.2	N/A	N/A	0	3	4	5	0	12
TO1.2.1	N/A	N/A	0	0	2	3	0	5
TO1.2.2	N/A	N/A	0	3	2	2	0	7
SC2	N/A	N/A	22	25	21	16	17	101
M2.1	N/A	N/A	15	20	19	15	17	86
TO2.1.1	N/A	N/A	0	3	2	0	2	7
TO2.1.2.	N/A	N/A	12	12	12	10	10	56
TO2.1.3.	N/A	N/A	3	5	5	5	5	23
M2.2	N/A	N/A	7	5	2	1	0	15
TO2.2.1	N/A	N/A	7	3	0	0	0	10
TO2.2.2	N/A	N/A	0	2	2	1	0	5
SC 3	N/A	N/A	0	0	2	0	0	2
M3.1	N/A	N/A	0	2 pripreme projekta	2 pokrenuta realizacija	0	0	2
TO3.1.1	N/A	N/A	0	2 pripreme projekta	2 pokrenuta realizacija	0	0	2
TO3.1.2	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

7. NAČIN PRAĆENJA I PROCJENE PROVEDBE LRS

Praćenje provedbe Lokalne razvojne strategije LAG-a Frankopan obuhvaća stalno praćenje, mjerenje učinaka provedbe strategije, kriterije ocjenjivanja te indikatore za ocjenu uspješnosti

i učinkovitosti. Praćenje i vrednovanje LRS sastavni je dio redovnih aktivnosti LAG-a. Statut LAG-a te interni pravilnici o radu LAG-a, definirali su zadaće LAG-a, koje, između ostalog, obuhvaćaju zadaće praćenja, izvješćivanja i ocjenjivanja učinkovitosti rada LAG-a odnosno, provedbe strategije koja je dala smjernice i okvir za rad LAG-a. Zadaće su raspoređene između Upravnog i Nadzornog odbora, Skupštine te operativnih tijela, odnosno, zaposlenika LAG-a (stručne službe).

Za implementaciju praćenja strategije i njezino ocjenjivanje, LAG mora:

- uspostaviti bazu podataka, odnosno, bazu projektnih ideja za realizaciju aktivnosti strategije, koja u sebi sadrži bazu podataka za praćenje sustava svih indikatora mjerenja provedbe tipova operacija, mjera i postizanja ciljeva (odnosno očekivanih rezultata),
- pripremu i analizu raznih vrsta izvješća (kvalitativnih i kvantitativnih, odnosno, narativnih i financijskih), te
- mora provesti sustav edukacije za provedbu samoanalize i vanjskog vrednovanja (ex ante evaluacija).

Strategija će biti predmetom redovitog praćenja, minimalno na godišnjoj razini, kako bi se procijenio napredak u provedbi te identificirale sve potencijalne razlike između planiranih i provedenih aktivnosti, provelo praćenje financijskih pokazatelja implementacije strategije, provelo praćenje usklađenosti sa zakonskim okvirom te nadređenim strateškim dokumentima, te praćenje postizanja strateških ciljeva. Redovito praćenje će se provoditi putem:

- pripreme i usvajanja redovitih godišnjih izvješća o provedbi LRS i postizanja ciljeva, temeljem definiranih pokazatelja isporuka i rezultata, formiranih za praćenje ciljeva, odnosno mjera/aktivnosti (na razini promatranja ukupne LRS, kumulativno, svih godišnjih akcijskih planova u vremenskom tijeku provedbe projekta);
- izrade i usvajanja redovitih godišnjih izvješća institucija/organizacija/ustanova/gospodarskog sektora s područja LAG-a a koje prate promjene u okviru svojih redovnih djelatnosti (APPRRR, HGK, HOK, Savjetodavna služba i dr.);
- pripremu i donošenje redovitog izvješća o radu LAG-a (ured) i provedbi LRS (višegodišnjeg projekta financiranog iz ESI – OPRR, M19), temeljem godišnjeg Akcijskog plana implementacije LRS (a što uključuje i donošenje Akcijskog plana za slijedeće jednogodišnje razdoblje);
- pripremu i provedbu redovitih izvješća o provedbi pojedinačnih projekata za realizaciju tipova operacija utvrđenih strategijom, na području LAG-a (izvješća korisnika – nositelja projekata koje je odobrio LAG i temeljem toga, APPRRR).

Ocjenu aktivnosti LAG-a i provedbe LRS potrebno je provoditi na godišnjoj razini u svrhu ocjene: prikladnosti odabranih prioriteta i aktivnosti; napretka u ispunjavanju ciljeva; prikladnosti ključnih pokazatelja uspješnosti i isporuka (svih indikatora) i izvješćivanja u smislu praćenja i vrednovanja provedbe strategije i akcijskog plana LAG-a; primjerenosti, učinkovitosti, transparentnosti implementacije LRS i aktivnosti LAG-a te kako bi se ocijenila uloga i doprinos pojedinih upravnih i operativnih tijela LAG-a, njihova rada i adekvatnosti određenih načina njihova angažiranja za rad na provedbi strategije (procedure, usklađenost sa zakonskim okvirom, sredstva i dr.). Ukoliko Upravno tijelo, temeljem dostavljenog izvješća o provedbi LRS-a ustvrdi kako je došlo do promjene mogućnosti provedbe kako je zadano strategijom, donosi se odluka o revidiranju strategije i njezinoj prilagodbi promijenjenim uvjetima (sukladno Pravilniku o provedbi Mjere 19, podmjera 19.2, 19.3 i 19.4).

Vrednovanje LRS, detaljnije, podrazumijeva primjenu mehanizama interne i eksterne (vanjske) kontrole provedbe i upravljanja LRS, a kako bi se utvrdila razina njezine uspješnosti, odnosno sukladnosti realiziranom provedbom sukladno planiranoj. Sam proces vrednovanja podrazumijevanja provjeru zadanih prijelomnih točki definiranih u ovom poglavlju s ciljem izrade izvješća o kvaliteti LRS, njezinom planiranom izvršavanju ili izradi prijedloga i argumenata za njezinu reviziju. Ciljevi vrednovanja LRS su:

- Unapređenje sustava upravljanja LRS-om;

- Identifikacija novih mogućnosti financiranja razvojnih projekata kroz LRS;
- Usklađivanje s nacionalnom politikom i Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske, u slučaju promjena u evaluacijskim razdobljima;
- Priprema za novo programsko razdoblje, od 2015-te.

Vrednovanje provedbe Strategije provodi se na dvije razine:

- 1) Interno vrednovanje provodi se na razini svake godine kroz pripremu Akcijskog plana i sastavljanje izvješća o radu. Ovom vrstom postupka na provedbenoj razini se prati uspješnost realizacije Strategije kroz identificirane indikatore „*odozdo prema gore*“ te se daje osvrt na sam proces provedbe s aspekta LAG-a kao upravljačkog tijela.
- 2) Vanjsko vrednovanje provodi neovisni stručnjak, minimalno 2x tijekom provedbe LRS (2018., /2023.), koristeći metode:
 - a) Analize dokumenta – analiza dokumenta provodi se kako bi se utvrdila njegova usklađenost s nacionalnim programima i nacionalnom politikom ruralnog razvoja. Prilikom analize potrebno je izraditi i analizu stanja područja LAG-a kojom se utvrđuju promjene u odnosu na originalni dokument, a što dovodi do zaključka o potrebi redefiniranja postavljenih ciljeva, mjera ili tipova operacija.
 - b) Analiza godišnjih izvješća o provedbi LRS – potrebno je analizirati godišnja izvješća kako bi se utvrdio doprinos zadanim indikatorima na razini ciljeva, mjera i tipova operacija, razmotrili izneseni stavovi i zapažanja o postupcima provedbe te identificirani izazovi u provedbi. Analizu godišnjih izvješća provodi i APPRRR.
 - c) Intervjui – nužno je provesti intervjuje sa stručnom službom (ured) LAG-a da se ispituju njihovi stavovi o uspostavljenim procedurama upravljanja LRS-om te analiziraju povratne informacije o provedbi LRS na razini svake godine. Intervjue je potrebno provesti i s lokalnim dionicima – na ciljanom skupu predstavnika javne i privatne interesne skupine kako bi se prikupile informacije širokog kruga dionika o dojmu koji ostavlja LRS, aktivnostima LAG-a te njihovom mišljenju o poboljšanju Strategije. Upravni odbor i Skupština također predstavlja ciljnu skupinu od koje je potrebno prikupiti informacije o njihovom viđenju LRS i njezine uspješnosti. Dodatnu analitičku metodu vrednovanja predstavlja anketno istraživanje među lokalnim dionicima kako bi se utvrdila potreba za daljnjim financiranjem, područjima financiranja te osjećajem doprinosa kvaliteti života na području koje obuhvaća LAG.
 - d) Izrada preporuka – na temelju prikupljenih ulaznih podataka, vanjski stručnjak mora izraditi izvješće o vrednovanju koje će sadržavati prikaz korištene metodologije, obuhvat ciljne skupine, prikupljene podatke, izvješće o postignuću zadanih indikatora na razini godine i za razdoblje evaluacije, preporuke o potrebi revizije strategije i daljnjeg rada na provedbi LRS te osvrt na ljudske kapacitete koji upravljaju provedbom Strategije.

Godišnja izvješća o radu i nalazi vanjskog vrednovanja objavljuju se javno na stranicama LAG-a te stranicama uključenih partnera (članova LAG-a). Potrebno je predvidjeti tematsku sjednicu Skupštine na kojoj će se prezentirati nalazi vrednovanja. Nužno je organizirati informativno-animacijske radionice za dionike LAG-a - ciljne skupine LRS kako bi se prezentirali nalazi provedenog procesa. Za potrebe provedbe vrednovanja potrebno je planirati određene resurse:

Vrednovanje	Interno	Vanjsko
Tko provodi?	Stručna služba (ured) LAG-a pripremaju Akcijski plan i godišnje izvješće te prezentiraju Upravnom odboru i Skupštini koja oba dokumenta potvrđuje i usvaja	Vanjski stručnjak
Kada se provodi?	Jednom godišnje	2018.; 2023.

Vrsta troška	Postotak rada ureda LAG-a na pripremi Akcijskog plana i izvješća o provedbi Organizacija i troškovi Upravnog odbora, Skupštine (prostor/catering) Administrativni troškovi	Trošak vanjskog stručnjaka – honorar Organizacija info-dana (prostor/catering) Organizacija tematske sjednice Skupštine (prostor/catering)
Procijenjeni iznos troška	do 20.000,00 kuna	do 40.000,00 kuna

7.2 INDIKATORI ZA MJERENJE UČINKA PROVEDBE LRS

U Dodacima 3.,4.,5. i 10. nalazi se cjelokupan pregled pokazatelja učinka cjelokupne LRS putem pokazatelja rezultata i izlaznih pokazatelja (pokazatelji isporuka).

8. OPIS SPOSOBNOSTI PROVEDBE LRS

8.1 POVIJEST ORGANIZACIJE I DOSADAŠNJA ISKUSTVA LAG-A U PROVEDBI PROJEKATA

Lokalna akcijska grupa Frankopan nastala je 2011. godine. Svojim prostornim granicama obuhvaća područja općina Bosiljevo, Cetingrad, Generalski Stol, Josipdol, Plaški, Saborsko i Tounj, te gradova Ogulin, Otočac i Slunj. Temeljem članka 13;18; te 55. stavka 1. Zakona o udrugama („Narodne novine“ broj 74/14) i članka 16. Statuta Lokalne akcijske grupe Frankopan od 18. ožujka 2013. godine, te 9. listopada 2013. godine, udruga Lokalna akcijska grupa Frankopan na sjednici redovne godišnje Skupštine dana 23. rujna 2015. godine donijela je Statut Lokalne akcijske grupe Frankopan, kojim se uređuju pitanja članstva te prava i obveza članova, tijela udruge, sastav, izbor i opoziv istih, te sva važna pitanja za djelatnost i rad Udruge.

Cilj osnivanja LAG-a je donošenje i provođenje Lokalne razvojne strategije, djelovanjem u skladu s načelima LEADER programa i CLLD smjernica za integrirani lokalni razvoj u ruralnom području koje obuhvaća LAG. Područja djelovanja sukladno postavljenim ciljevima su: demokratska politička kultura (obrazovanje za demokratko građanstvo, volonterstvo (promicanje i razvoj volonterstva, djelatnosti volonterskih centara te ostale djelatnosti volonterstva), promicanje društvene solidarnosti, promicanje dobrog upravljanja, poticanje participativne demokracije/sudjelovanje građana u odlučivanju, praćenje javnih politika i javno zagovaranje, razvoj civilnog društva, razvoj lokalne zajednice, javno informiranje i mediji), gospodarstvo (socijalno poduzetništvo (promicanje razvoja socijalnog poduzetništva te ostale djelatnosti socijalnog poduzetništva) energetika (s naglaskom na energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije), industrija, inovatorstvo, poljoprivreda, trgovina, turizam, ugostiteljstvo, strukovne udruge u gospodarstvu, ostale djelatnosti iz područja gospodarstva), međunarodna suradnja (razvojna suradnja – demokratska tranzicija, obrazovanje, ravnopravnost spolova, smanjenje siromaštva, zaštita okoliša i prirode te ostale djelatnosti međunarodne razvojne suradnje), obrazovanje, znanost i istraživanje – razvoj i promicanje odgoja i obrazovanja, održivi razvoj - razvoj ruralnih područja, održivi gospodarski razvoj.

Ciljane skupine na koje su usmjerene aktivnosti LAG-a su: djeca, opća populacija, građani, opća populacija, lokalna i regionalna samouprava, mali i srednji poduzetnici i obrtnici, mladi, opća populacija, odgojno – obrazovne ustanove, osobe starije životne dobi, osobe u riziku od siromaštva i siromašne osobe, poljoprivrednici i ribari, poslodavci, poslovne organizacije, potrošači, ruralno stanovništvo, udruge i građanske inicijative, volonteri, žene, žene poduzetnice, žene ruralnih područja.

U svrhu ostvarivanja ciljeva definirane su i djelatnosti LAG-a: provedba LEADER programa i smjernica CLLD; izrada i provedba Lokalne razvojne/CLLD strategije temeljene na načelima održivog razvoja prema LEADER pristupu „odozdo prema gore“; nadzor i vrednovanje provedbe LRS; provođenje procjena razvojnih potreba i mogućnosti područja; poticanje uključivanja građana i ostalih zainteresiranih dionika; uspostava i razvoj mreže višestrukih partnerstva na području jedinica lokalne samouprave koje su članice; određivanje prioriteta za razvoj gospodarstva, poljoprivrede, turizma, zaštite prirode i okoliša te drugih djelatnosti u ruralnom prostoru; provođenje posebnih programa za ciljane skupine; briga o jačanju kapaciteta članova; osnivanje i vođenje lokalnih volonterskih centara; savjetodavna i tehnička potpora u pripremi i izradi projektne dokumentacije dionika; praćenje zakonske regulative i obavještanje javnosti u vezi natječaja vezanih uz razvojne mogućnosti; suradnja s obrazovnim institucijama i nadležnim tijelima radi stručnog obrazovanja svojih članova.

LAG je bio odobren u prošlom programskom razdoblju (2007 – 2013) te je provodio aktivnosti kroz Mjeru 202 IPARD programa. U prošlom programskom razdoblju LAG se potpuno posvetio lokalnoj zajednici te je animirao stanovništvo vezano za otvorene natječaje i mogućnosti realizacije projekata, kao i diseminaciju znanja i vještina za održivi razvoj. Konkretnih projekata koji su se provodili nije bilo niti je LAG sudjelovao u provođenju projekata izvan mjere LEADER.

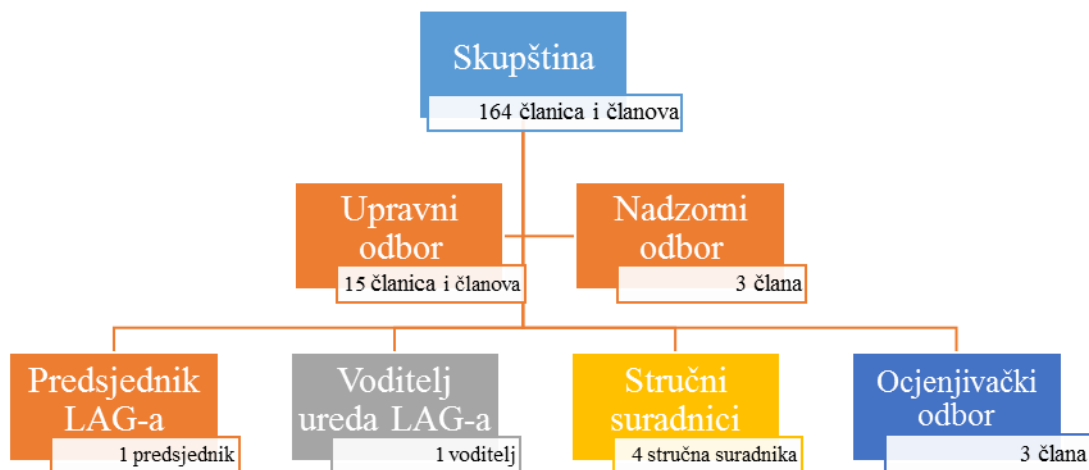
8.2 KAPACITETI ZA PROVEDBU LRS

Provedba LRS može se pratiti kroz 5 međusobno ovisnih radnih paketa u kojem svako tijelo LAG-a ima svoju ulogu. Radni paketi su:

Horiz.	Naziv	Opis
Administracija – praćenje i animacija	Prikupljanje i priprema projektnih prijedloga	aktivnosti pripreme natječaja i poziva za dostavu projektnih prijedloga, a prema dinamici danoj u Akcijskom planu za svaku godinu i u skladu s dinamikom raspisivanja natječaja na nacionalnoj razini u sklopu PRR, u okviru pripreme projekata podrazumijevaju se radionice za potencijale prijavitelje koje za cilj imaju upoznati korisnike sa uvjetima natječaja te procedurama odabira, ugovaranja i odabira projekata;
	Odabir projektnih prijedloga	podrazumijeva administrativnu i kvalitativnu kontrolu pristiglih projektnih prijedloga, ustrojavanje i rad Ocjenjivačkog odbora za procjenu projektnih prijedloga; izradu rang liste ocijenjenih projekata prema ostvarenim bodovima; konačni odabir projekata od strane Upravnog odbora koji provjerava doprinos LEADER/CLLD načelima, upućivanje projekta prema APPRRR te izdavanje Odluke o oodbrenju provedbe projekata;
	Provedba projekata	podrazumjeva kontrolu provedbe projekata na terenu te sukladnost s nacionalnim propisima vezanim za provedbu projekata koji su financirani kroz Program ruralnog razvoja i LRS LAG-a, suradnja s korisnicima kako bi im se olakšala provedba i objasnile provedbene procedure, upravljanje projektima na razini LAG-a kao pružatelja potpore;
	Animacija	motiviranje i animiranje lokalne zajednice za uključivanje u aktivnosti LAG-a, ispitivanje stavova o razvojnim prioritetima LAG-a te prikupljanje ideja i prijedloga za daljnje funkcioniranje LAG-a, poticanje na suradnju u radu LAG-a;
	Aktivnosti suradnje	podrazumjeva pripremu i provedbu projekata međuteritorijalne i transnacionalne suradnje u tematskim

8.2.1 LJUDSKI KAPACITETI ZA PROVEDBU LRS

Lokalna akcijska grupa Frankopan održala je 23. rujna 2015. godine svoju Redovnu godišnju Skupštinu u Ogulinu. Članovi skupštine koju čine predstavnici javnog, civilnog i gospodarskog sektora opozvali su određene članove Upravnog odbora, te su izabrali nove članove Upravnog odbora LAG-a. Organigram LAG-a Frankopan prikazan je u nastavku.

Trenutna organizacijska struktura postavljena je na način da osigurava potrebne kapacitete za provedbu navedenih radnih paketa, no brzo će se morati proširiti s još najmanje 2 zaposlene osobe u uredu, stručnoj službi LAG-a, a nakon odobrenja za provedbu LRS. Trenutni kapaciteti dovoljni su za osiguravanje funkcionalnosti i kvalitete pripreme LRS.

Odgovornosti i zadatci pojedinog tijela LAG-a sukladno definiranim radnim paketima za provedbu LRS dani su u nastavku.

Radni paket	Odgovorno tijelo	Područje odgovornosti
Prikupljanje i priprema projekata	Stručna služba (ured) LAG-a	Priprema dokumentacije za objavu natječaja, organizacija i održavanje info-dana, administriranje Baze projekata sukladno internim pravilnicima
	Upravni odbor	Odobrenje objave natječaja
	Skupština	Odobrenje objave natječaja prema Akcijskom planu provedbe
Odabir projekata	Stručna služba (ured) LAG-a	Zaprimanje projekata, provedba administrativne kontrole, priprema projektnih dosje za ocjenjivanje Ocjenjivačkog odbora, administrativna podrška odboru, priprema preliminarne rang liste projekata, upućivanje prema Upravnom odboru, priprema dokumentacije o odabranim projektima i slanje prema APPRRR
	Ocjenjivački odbor	Ocjenjivanje pristiglih projekata prema zadanim kriterijima u natječajnoj dokumentaciji, priprema preliminarne Rang liste projekata
	Upravni odbor	Imenovanje Ocjenjivačkog odbora, razmatranje i odobravanje projekata prema izrađenoj preliminarnoj Rang listi projekata od strane odbora

	APPRRR	Provjera odabranih projektnih prijedloga LAG-a, izdavanje Odluke o odabiru te odobravanje zahtjeva za plaćanje
Provedba projekata	Stručna služba (ured) LAG-a	Organizacija i provedba radionice za korisnike, provođenje kontrole na terenu, stručna pomoć u provedbi projekata u svojstvu voditelja projekta ispred upravljačkog tijela
Animacijske aktivnosti	Stručna služba (ured) LAG-a	Organizacija tematskih radionica i info dana LAG-a, intervjui s lokalnim stanovništvom, organizacija konferencija, specijalizirane edukacije za djelatnike LAG-a kako bi podigli svoje kapacitete i prenijeli znanja i iskustva na lokalnu zajednicu, promoviranje suradnje
Aktivnosti suradnje	Stručna služba (ured) LAG-a	Priprema projekata suradnje, upućivanje na odobrenje Povjerenstvu za odabir projekata, provedba projekata suradnje, umrežavanje LAG-a sa strukovnim organizacijama, lokalnim i regionalnim tijelima, drugim LAG-ovima radi prijenosa dobre prakse i primjenu načela razvoja „odozdo prema gore“
	Upravni odbor	Odobranje projekata suradnje
	Skupština	Potvrđivanje projekata suradnje
Administracija	Stručna služba (ured) LAG-a	Priprema godišnjeg Akcijskog plana provedbe Strategije, priprema izvješća o radu LAG-a, priprema plana rada LAG-a za naredno razdoblje, komunikacija s nacionalnom Agencijom za plaćanja, koordinacija članstva LAG-a u strukovnim udruženjima
	Upravni odbor	Odobranje Akcijskog plana provedbe LRS, godišnjeg izvješća o radu i plana rada
	Skupština	Potvrđivanje Akcijskog plana provedbe LRS, godišnjeg izvješća o radu i plana rada
	APPRRR	Ocjena i prihvaćanje godišnjeg Akcijskog plana provedbe LRS, isplata potrebnih sredstava, monitoring rada LAG-a sukladno regulativi
Vrednovanje i praćenje	Stručna služba (ured) LAG-a	Izrada godišnjeg izvješća o provedbi LRS prema zadanim parametrima (godišnje)
	Upravni odbor	Odobranje godišnjeg izvješća o provedbi LRS
	Skupština	Potvrđivanje godišnjeg izvješća o provedbi LRS
	Vanjski stručnjak	Provedba vanjskog vrednovanja provedbe LRS temeljem zadanih parametara vrednovanja te izrada preporuka za daljnju provedbu

8.2.2 FINANCIJSKI KAPACITETI ZA PROVEDBU LRS I FINANCIRANJE RADA LAG-A

Financijski kapaciteti za provedbu LRS temelje se na korištenju sredstava koja su na raspolaganju LAG-u kroz provedbu podmjera Mjere 19 Potpora lokalnom razvoju u okviru inicijative LEADER/CLLD – Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice, Programa ruralnog razvoja, i to: 19.2– Provedba operacija unutar CLLD strategije, podmjere 19.3 – Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a, podmjere 19.4 – Tekući troškovi i animacija. Dio tekućih troškova planira se podmiriti kroz redovne prihode (članarine) LAG-a koja se, prema

sadašnjim odlukama i strukturi članstva, procjenjuje na razini do 157.101,00 kuna godišnje. Ovakva struktura financiranja provedbe LRS je zadana obzirom na činjenicu kako se ova LRS, kao projektna aplikacija, temelji na pristupu jednom fondu (EPFRR) kojeg je Republika Hrvatska odabrala za realizaciju OP RR, a za provedbu projekata pod mjerom LEADER. Troškovi su planirani za provedbu projekata korisnika, projekata suradnje te tekuće troškove i animaciju. Obzirom da je ciljana vrijednost bespovratnih potpora koje se žele pružiti kroz LRS procijenjena na 968.000,00 EUR (ciljani iznos u okviru podmjere 19.2.), sukladno odredbama Programa ruralnog razvoja, procijenjena vrijednost troškova za animaciju i tekuće troškove (19.4) iznosi 25% sredstava osiguranih kroz podmjeru 19.2. i 25% iz podmjere 19.3 (258.825,00 EUR), a troškovi pripreme i provedbe suradnje (19.3) procjenjuju se na 5% sredstava osiguranih kroz podmjeru 19.2. (49.300,00 EUR). Proračun troškova izrađen je temeljem identifikacije lokalnih potreba sukladno analizi stanja i SWOT analizi te iskazom zainteresiranosti samih korisnika kroz formiranje Baze projekata. Vodilo se računa i o činjenici potreba javnih sredstava iz 19.2 kombiniranih s vlastitim učešćem korisnika iz ciljanih skupina, pri čemu je LAG odlučio kako neće podržavati projekte ukupne vrijednosti veće od 100.000 EUR.

U izradi proračuna i potrebnih financijskih kapaciteta vodilo se računa o načelu učinkovitosti dodijeljenih sredstava, svrsishodnosti sredstava te načelu multiplikatora uloženi sredstava. Kod izrade proračuna u obzir su uzeti i identificirani rizici u SWOT analizi (analiza prijetnji) pri čemu je posebna pozornost usmjerena na one mjere i tipove operacija za koje Upravljačko tijelo u trenutku pripreme LRS nije izradilo pravilnike za provedbu pojedine mjere, podmjere i tipova aktivnosti. Takvi identificirani tipovi operacija/mjere u LRS, pri izradi proračuna, planirani su kasnijem razdoblju provedbe LRS i u smanjenom financijskom obujmu u odnosu na ostale mjere/tipove operacija. Ovo pravilo utemeljeno je i na nalazima projektnih ideja prijavljenih u Bazu projekata koja se formirala kroz postupak izrade LRS, a koja je pokazala da za te Aktivnosti postoji ograničeni interes. LAG planira dio svojih troškova pokriti i kroz korištenje drugih, alternativnih izvora financiranja putem prijave na otvorene natječaje NZRCD, ZEF-a/Etične banke i drugih financijskih institucija, sudjelovanjem u nacionalnim i međunarodnim natjecanjima i provedbom projekata kroz te fondove, a za što se planira izraditi poseban Akcijski plan provedbe i identifikacije područja djelovanja, a sukladno izrađenoj analizi stanja u ovoj LRS, budući je ova LRS u potpunosti usko usmjerena samo na 1 izvor financiranja (ESI – OP PRR, EPFRR/RH). Drugi izvori financiranja stoga nisu uključeni u financijski okvir provedbe LRS koji je prikazan u sljedećem poglavlju, jer im ista to niti ne omogućuje budući se radi o projektnoj aplikaciji na jedan, ciljani, izvor financiranja.

9. FINACIJSKI PLAN

U prethodnom poglavlju opisani su stručni kapaciteti potrebni za provedbu LRS te je dan okvir potrebnih financijskih sredstava koje je nužno uložiti u ostvarenje zadanih ciljeva i prioriteta razvoja. U ovom poglavlju prikazuju je potrebna sredstva za provedbu pojedinog Cilja, Mjere (aktivnosti) i Tipa operacija u %/EUR od ukupnih sredstava koji se očekuju kroz provedbu podmjere LRS sukladne 19.2. Tekući troškovi i animacija te potpora provedbi operacija unutar CLLD strategije (19.4) kao i projekata suradnje (19.3) proračunati na temelju intenziteta potpore za ove aktivnosti navedenih u simulaciji Upravljačkog tijela. Sistematiziran prikaz **financijskog plana i potrebe financijskih sredstava za provedbu odabranih projekata** na razini Cilja, Mjere (aktivnosti) i Tipa operacija nalazi se u tablici:

SC/MTO, %/EUR	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Ukupno %	Ukupno EUR po podmjerama PRR	Ukupno EUR po SC LRS
SC1,% *	0,00%	0,00%	9,64%	19,78%	11,14%	11,66%	5,58%	57,80%		
EUR	0,00	0,00	95.000,00	195.000,00	110.000,00	115.000,00	55.000,00		570.000,00	570.000,00

M1.1, % *	0,00%	0,00%	9,64%	16,74%	7,59%	8,11%	5,58%	47,66%		
EUR	0,00	0,00	95.000,00	165.000,00	75.000,00	80.000,00	55.000,00		470.000,00	470.000,00
TO1.1.1, % *	0,00%	0,00%	0,51%	0,00%	0,50%	0,51%	0,00%	1,52%		
EUR	0,00	0,00	5.000,00	0,00	5.000,00	5.000,00	0,00		15.000,00	15.000,00
TO1.1.2, % *	0,00%	0,00%	1,52%	3,04%	1,52%	3,04%	2,03%	11,15%		
EUR	0,00	0,00	15.000,00	30.000,00	15.000,00	30.000,00	20.000,00		110.000,00	110.000,00
TO1.1.3, % *	0,00%	0,00%	0,00%	6,09%	1,01%	0,00%	2,03%	9,13%		
EUR	0,00	0,00	0,00	60.000,00	10.000,00	0,00	20.000,00		90.000,00	90.000,00
TO1.1.4, % *	0,00%	0,00%	7,61%	7,61%	4,56%	4,56%	1,52%	25,86%		
EUR	0,00	0,00	75.000,00	75.000,00	45.000,00	45.000,00	15.000,00		255.000,00	255.000,00
M1.2, % *	0,00%	0,00%	0,00%	3,04%	3,55%	3,55%	0,00%	10,14%		
EUR	0,00	0,00	0,00	30.000,00	35.000,00	35.000,00	0,00		100.000,00	100.000,00
TO1.2.1, % *	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,01%	1,52%	0,00%	2,53%		
EUR	0,00	0,00	0,00	0,00	10.000,00	15.000,00	0,00		25.000,00	25.000,00
TO1.2.2, % *	0,00%	0,00%	0,00%	3,04%	2,54%	2,03%	0,00%	7,61%		
EUR	0,00	0,00	0,00	30.000,00	25.000,00	20.000,00	0,00		75.000,00	75.000,00
SC2, % *	0,00%	0,00%	13,39%	12,37%	6,80%	4,06%	5,58%	42,20%		
EUR	0,00	0,00	132.000,00	122.000,00	67.000,00	40.000,00	55.000,00		416.000,00	416.000,00
M2.1, % *	0,00%	0,00%	2,74%	6,80%	5,79%	3,55%	5,58%	24,46%		
EUR	0,00	0,00	27.000,00	67.000,00	57.000,00	35.000,00	55.000,00		241.000,00	241.000,00
TO2.1.1, % *	0,00%	0,00%	0,00%	3,04%	2,03%	0,00%	2,03%	7,10%		
EUR	0,00	0,00	0,00	30.000,00	20.000,00	0,00	20.000,00		70.000,00	70.000,00
TO 2.1.2, % *	0,00%	0,00%	1,22%	1,22%	1,22%	1,01%	1,01%	5,68%		
EUR	0,00	0,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	10.000,00	10.000,00		56.000,00	56.000,00
TO 2.1.3 % *	0,00%	0,00%	1,52%	2,54%	2,54%	2,54%	2,54%	11,68%		
EUR	0,00	0,00	15.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00		115.000,00	115.000,00
M2.2 % *	0,00%	0,00%	10,65%	5,57%	1,01%	0,51%	0,00%	17,74%		
EUR	0,00	0,00	105.000,00	55.000,00	10.000,00	5.000,00	0,00		175.000,00	175.000,00
TO 2.2.1, % *	0,00%	0,00%	10,65%	4,56%	0,00%	0,00%	0,00%	15,21%		
EUR	0,00	0,00	105.000,00	45.000,00	0,00	0,00	0,00		150.000,00	150.000,00
TO 2.2.2, % *	0,00%	0,00%	0,00%	1,01%	1,01%	0,51%	0,00%	2,53%		
EUR	0,00	0,00	0,00	10.000,00	10.000,00	5.000,00	0,00		25.000,00	25.000,00
UKUPNO PODMJERA 19.2									986.000,00	
SC3 %	Valorizira se prema zasebnim doprinosima 3.1.1 i 3.1.2 – prikazuju se zasebno									
EUR	0,00%	0,00%	10.353,00	71.978,00	101.558,00	62.118,00	62.118,00			308.125,00
M3.1, EUR	0,00	0,00	10.353,00	71.978,00	101.558,00	62.118,00	62.118,00			308.125,00
TO3.1.1, % **	0,00%	0,00%	0,00%	20%	80%	0,00%	0,00%	100% 19.3	(5% od 19.2)	
EUR	0,00	0,00	0,00	9.860,00	39.440,00	0,00	0,00		49.300,00	49.300,00
UKUPNO PODMJERA 19.3									49.300,00	
TO3.1.2, % ***	0,00%	0,00%	4%	24%	24%	24%	24%	100% 19.4	(25% od 19.2+19.3)	
EUR	0,00	0,00	10.353,00	62.118,00	62.118,00	62.118,00	62.118,00		258.825,00	258.825,00

* Odnosi se na postotak predviđenih sredstava za podmjera 19.2.

**Za pripremu i provedbu projekata suradnje predviđa se alokacija od 5% sredstava planiranih kroz javne izdatke za provedbu LRS putem 19.2 u razdoblju 2014. – 2020. godine što iznosi ukupno 49.300,00 EUR. Ovdje je prikaz planirane alokacije po godinama za Tip operacije 3.2.1.

***Za tekuće troškove i animaciju predviđa se ukupna alokacija od 25% sredstava planiranih kroz javne izdatke za provedbu LRS (25% 19.2 + 25% 19.3) u promatranim godinama što iznosi ukupno 218.22,50 EUR za razdoblje 2014. – 2020. godina. Ovdje je prikaz planirane alokacije po godinama za Tip operacije 3.2.2.

(1) Podmjere PRR su one koje se odnose na provedbu LRS – 19.2, 19.3 i 19.4

Sistematiziran prikaz **očekivane financijske realizacije** provedbe odabranih projekata na razini Cilja, Mjere (aktivnosti) i Tipa operacija nalazi se u tablici:

SC/M/TO, %/EUR	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupno o %	Ukupno EUR	Ukupno EUR
SC1,% *	1,52%	11,16%	18,26%	12,66%	10,65%	3,55%	57,80 %		
EUR	15.000,00	110.000,00	180.000,00	125.000,00	105.000,00	35.000,00		570.000,00	570.000,00
M1.1,% *	1,52%	11,16%	15,22%	9,11%	7,10%	3,55%	47,66 %		
EUR	15.000,00	110.000,00	150.000,00	90.000,00	70.000,00	35.000,00		470.000,00	470.000,00
TO1.1.1,% *	0,00%	0,51%	0,00%	0,50%	0,51%	0,00%	1,52%		
EUR	0,00	5.000,00	0,00	5.000,00	5.000,00	0,00		15.000,00	15.000,00
TO1.1.2,% *	1,52%	3,04%	1,52%	3,04%	2,03%	0,00%	11,15 %		
EUR	15.000,00	30.000,00	15.000,00	30.000,00	20.000,00	0,00		110.000,00	110.000,00
TO1.1.3,% *	0,00%	0,00%	6,09%	1,01%	0,00%	2,03%	9,13%		
EUR	0,00	0,00	60.000,00	10.000,00	0,00	20.000,00		90.000,00	90.000,00
TO1.1.4,% *	0,00%	7,61%	7,61%	4,56%	4,56%	1,52%	25,86 %		
EUR	0,00	75.000,00	75.000,00	45.000,00	45.000,00	15.000,00		255.000,00	255.000,00
M1.2,% *	0,00%	0,00%	3,04%	3,55%	3,55%	0,00%	10,14 %		
EUR	0,00	0,00	30.000,00	35.000,00	35.000,00	0,00		100.000,00	100.000,00
TO1.2.1,% *	0,00%	0,00%	0,00%	1,01%	1,52%	0,00%	2,53%		
EUR	0,00	0,00	0,00	10.000,00	15.000,00	0,00		25.000,00	25.000,00
TO1.2.2,% *	0,00%	0,00%	3,04%	2,54%	2,03%	0,00%	7,61%		
EUR	0,00	0,00	30.000,00	25.000,00	20.000,00	0,00		75.000,00	75.000,00
SC2,% *	12,17%	11,36%	6,80%	4,77%	6,09%	1,01%	42,20 %		
EUR	120.000,00	112.000,00	67.000,00	47.000,00	60.000,00	10.000,00		416.000,00	416.000,00
M2.1,% *	1,52%	6,80%	5,79%	3,76%	5,58%	1,01%	24,46 %		
EUR	15.000,00	67.000,00	57.000,00	37.000,00	55.000,00	10.000,00		241.000,00	241.000,00
TO2.1.1,% *	0,00%	3,04%	2,03%	0,00%	2,03%	0,00%	7,10%		
EUR	0,00	30.000,00	20.000,00	0,00	20.000,00	0,00		70.000,00	70.000,00
TO2.1.2,% *	0,00%	1,22%	1,22%	1,22%	1,01%	1,01%	5,68%		
EUR	0,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	10.000,00	10.000,00		56.000,00	56.000,00
TO2.1.3,% *	1,52%	2,54%	2,54%	2,54%	2,54%	0,00%	11,68 %		
EUR	15.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	0,00		115.000,00	115.000,00
M2.2,% *	10,65%	4,56%	1,01%	1,01%	0,51%	0,00%	17,74 %		

EUR	105.000,00	45.000,00	10.000,00	10.000,00	5.000,00	0,00		175.000,00	175.000,00
TO2.2.1,% *	10,65%	4,56%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	15,21%		
EUR	105.000,00	45.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00		150.000,00	150.000,00
TO2.2.2,% *	0,00%	0,00%	1,01%	1,01%	0,51%	0,00%	2,53%		
EUR	0,00	0,00	10.000,00	10.000,00	5.000,00	0,00		25.000,00	25.000,00
UKUPNO PODMJERA 19.2								986.000,00	
SC3%	Valorizira se prema zasebnim doprinosima 3.1.1 i 3.1.2 – prikazuju se zasebno								
EUR	46.075,00	55.500,00	111.050,00	43.000,00	41.250,00	11.250,00			308.125,00
M3.1, EUR	46.075,00	55.500,00	111.050,00	43.000,00	41.250,00	11.250,00			308.125,00
TO3.1.1,% **	20%	0,00%	80%	0,00%	0,00%	0,00%	100% podmj era 19.3	(5% iznosa za podmjere 19.2)	
EUR	9.860,00	0,00	39.440,00	0,00	0,00	0,00		49.300,00	49.300,00
UKUPNO PODMJERA 19.3								49.300,00	
TO3.1.2,% ***	3,50%	5,36%	6,92%	4,15%	3,98%	1,09%	100% podmj era 19.4	(25% iznosa za podmjere 19.2+19.3)	
EUR	36.215,00	55.500,00	71.610,00	43.000,00	41.250,00	11.250,00		258.825,00	258.825,00
UKUPNO PODMJERA 19.4								258.825,00	

* Odnosi se na postotak predviđenih sredstava za podmjere 19.2.

** Za pripremu i provedbu projekata suradnje predviđa se alokacija od 5% sredstava realiziranih kroz javne izdatke za provedbu LRS putem 19.2 u razdoblju 2014. – 2020. godine što iznosi ukupno 49.300,00 EUR. Ovdje je prikaz planirane alokacije po godinama za Tip operacije 3.2.1.

*** Za tekuće troškove i animaciju predviđa se ukupna alokacija od 25% sredstava realiziranih kroz javne izdatke za provedbu LRS (25% 19.2 + 25% 19.3) u promatranim godinama što iznosi ukupno 218.22,50 EUR za razdoblje 2014. – 2020. godina. Ovdje je prikaz planirane alokacije po godinama za Tip operacije 3.2.2.

(1) Podmjere PRR su one koje se odnose na provedbu LRS – 19.2, 19.3 i 19.4

10. DODACI

Dodatak 1. Popis jedinica lokalne samouprave s pripadajućim naseljima LAG-a Frankopan

Dodatak 2. NATURA 2000 na području LAG-a Frankopan

Dodatak 3. Razrada strateškog razvojnog cilja 1, s pripadajućim mjerama, TO, indikatorima i uvjetima implementacije

Dodatak 4. Razrada strateškog razvojnog cilja 2, s pripadajućim mjerama, TO, indikatorima i uvjetima implementacije

Dodatak 5. Razrada strateškog razvojnog cilja 3, s pripadajućim mjerama, TO, indikatorima i uvjetima implementacije

Dodatak 6. Kriteriji odabira projektnih prijedloga (zahtjeva za potporu) LAG-a Frankopan

Dodatak 7. Popis sudionika u izradi LRS LAG-a Frankopan

Dodatak 8. Struktura partnerstva LAG-a Frankopan

Dodatak 9. Rizici provedbe LRS LAG-a Frankopan

Dodatak 10. Sažetak indikatora LRS LAG-a Frankopan

Dodatak 11. Popis kratica u LRS LAG-a Frankopan